

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμέλεια
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ—ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

✽
Ἐπιμέλεια
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Σ. ΦΕΥΤΟΓΚΑ—ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ν. ΖΗΣΗ
Δασκάλων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΛΟΓΟΙ**

ΤΟΜΟΣ 3

1. ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΩΝ,
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
2. ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΒΑΒΥΛΑΝ
ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣ
ΕΛΛΗΝΑΣ
(Α' Μέρος)

Εἰσαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλια
ΘΕΩΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Κείμενον B. Montfaucon

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πραγματεία «Πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας ἀποδείξεις, ὅτι ἐστὶ Θεὸς ὁ Χριστὸς ἐκ τῶν παρὰ τοὺς προφήτας παλαιαῶν περὶ αὐτοῦ εἰρημένων», ὅπως φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ τίτλου, εἶναι ἔργον ἀπολογητικόν. Ἀπευθυνομένη πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς Ἐθνικούς ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ Χρισουότου εἶναι εἰδικῶς ἐνδιαφέρουσα, ὁ συκετασμός της δὲ πρὸς διατυπωμένα καὶ σήμερον ἐπιχειρήματα εἰς ἀπολογητικὰ ἐγκυρήματα καὶ μελέτια δεκνέει ὅτι παρέσχεον αὐτῇ ἀνεκτίμητον ὕλικὸν διὰ τὴν οἰκιδόμησον τῆς Χριστιανικῆς Ἀπολογητικῆς. Ἀπολογητικὸν χαρακτῆρα πλὴν αὐτῆς ἔχει καὶ ἕτερα πραγματεία ὑπὸ τὸν τίτλον «Λόγος εἰς τὸν μακάριον Βαθόλαν καὶ κατὰ Ἰουλιανὸν καὶ πρὸς Ἕλληνας», ἥτις καὶ συνεκδέσσεται ἐν μεταφράσει εἰς τὸν παρόντα τόμον. Ἀμφοτέρων τῶν πραγματειῶν τὰ ἐπιχειρήματα εὐρίσκονται κατασκορπόμενα καὶ εἰς ἄλλα ἔργα τοῦ Χρισουότου, ἀνομοσβητήτου γνωστότου, πράγμα ποὺ ὀδηγεῖ εἰς τὴν παραβολὴν τῆς γνησιότητος τῶν δύο πραγματειῶν, τὴν ὅποισιν ὀλίγοι μόνον ἐρευνῆται ἠμφροβήσαν.

Ρεαλιστῆς καὶ θεόβουτος ἀνατόμος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὁ Χρισουότος δὲν σιγῆεται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὸ ὑπερφυσικὸν αὐτῆς στοιχεῖον διὸ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἡπίστους τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ὡς λέγει, ἐὰν ἀνεφάρτετο εἰς τὰ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἐξιστορούμενα θαύματα καὶ δι' αὐτῶν τῶν αὐτῶν προέβλεπε νὰ πιστεύουσιν, ὅθι προσέκαλε τὸν γέλωτα καὶ τὴν ἐκριντίαν των. Στιροῖεται εἰς γεγονότα τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ ἀπὸ αὐτοῦ παραδεικτὰ, διότι ἡ ἀλήθεια των εἶναι ὀφθαλμοφανής. Ἀκόμη καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχον αἱ μαρτυρίαι τῶν εὐαγγελίων περὶ τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ μόνον τὸ ἐπιτελεσθὲν ἐπὶ τῆς γῆς ἔργον του εἶναι ὑπεραρκετὸν νὰ ἀποδείξῃ τὴν θεότητά του. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ ὅτι τὸ ἔργον του εἶναι μοναδικὸν ἐν αὐτῷ φαινόμενον, ἐκφεύγει τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων καὶ μέτρων καὶ ἀκαλυπτεῖ διά-

Γραμματεὺς Συντάξας
Κερεὸς ἸΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ, θεολόγος

φορον τῶν ἀνθρώπων θεωρῶν νορεῖον, ἐπιτελεῖται ἐπαρμέ-
νως ὑπὸ ὑπερπνευμαίνου ὄντος, διαθέτοντος θεῖαν δύναμιν.
"Οἱ δὲ δέχονται διὰ τὸ Χριστὸς εἶναι ὁ ἱδρυτὴς τῆς Ἐκκλη-
σίας. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ πρόοδος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀσύνηθες
ἐν τῇ ἱστορίᾳ φαινόμενον. Κατὰ τὰ συνήθως συμβαίνοντα, ἐν
δομῇ ζῆ κανεὶς εὐδοκίμου καὶ προκόπτου δόξα ἔχουν σκόρον
πρὸς αὐτὸν, οἱ συγγενεὶς, ἡ περιουσία, τὰ ἔργα του. "Όταν
δομὴ ἀποθάνῃ ἢ ἀπουσία τοῦ Ἰουδαίου καὶ ἰθύνοντος ἔχει δυ-
σμενῆ ἐπ' ἄλλων ἀντίκτυπον. Ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ συνέβη τὸ ἀν-
τίθετον. "Όλιγον πρὶν ἀποθάνῃ τὰ πάντα ἦσαν εἰς ἀπελπιστη-
κὴν κατάστασιν. Κατεδάκθη, περιεφρονήθη, ἐγκατελείφθη
τὴν τελουσαίαν στιγμὴν καὶ ἀπὸ τοῦς μαθητὰς του, καὶ ἐνο-
μίσθη ἔτσι διὰ τὸ στυγρὸς ἦτο τὸ τέλος τῆς ὑποθέσεως Χρι-
στοῦ. Μετὰ τὸν θάνατόν του ὄμως, καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὰ
ἀνθρώπινα πράγματα, ἐπῆλθε μία ἀπότομος μεταβολὴ τῶν
πραγματίων. Ὁ Πέτρος ποὺ ἐφοδῆθη τὴν ἀπειλὴν μὴς παι-
δίσκης καὶ ἠρνήθη τὸν διδάσκαλον καὶ ἔλοι οἱ ἄλλοι μαθηταὶ
ποὺ εἶδαν νὰ σβῆνον εἰς τὸν σταυρὸν τὰ δυνεῖρά των, ὑψί-
στανται μίαν ἄβρῶν φυσικὴν μεταβολὴν μετὰ τὴν ἀνάστα-
σιν, γίνονται διαπρίσσοι κήρυκες τοῦ Χριστοῦ, περιέρχονται
ἅλον τὸν κόσμον, ὑψίστανται βασανιστήρια, θανατώνονται
πρὸς χάριν του. Ἡ Ἐκκλησία, ποὺ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τοῦς ἔνδε-
κα μαθητὰς μόνον κατ' ἀρχὴν, ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ
ᾠαστήματος κατέλαβε τὴν οἰκουμένην, ὁ σταυρὸς, ποὺ περιε-
φρονεῖτο ὡς σύμβολον κατάρως καὶ ταπεινώσεως, κατέστη
τὸ κόσμημα καὶ τὸ καύχημα τῶν πιστῶν, ὁ ταπεινὸς υἱὸς τῆς
Μαρίας προσκυνεῖται τῶρα ἀπὸ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας, ἡ ἱ-
σημος Βηθλεὲμ γίνεται τόπος προσκυνήματος κλιδῶν ἀν-
θρώπων.

Ὁδδέποτε ἰδεολογία ἐγκώριον ἰετοῖαν καταπληκτικὴν
διάδοσιν καὶ ἀνθήσιν, ἔτσι καὶ ἀν αἱ συνθήκαι πρὸς τοῦτο
ἦσαν εὐνοϊκαί. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐνεφανίσθη καὶ ἔστεραῶθι
ὑπὸ τὰς πλέον δυσμενεῖς συνθήκας. Ἐν πρώτοις εἰσηγεῖτο
ἓνα ἐντελὲς νέον τρόπον ζωῆς, ἀσυμβάστον πρὸς τὰς μέ-
χρι τότε συνήθειας τῶν ἀνθρώπων καὶ δύσκολον. Εἶκε νὰ ἀν-
ηπαλίση ἐπομένως πρὸς δύο φοβεροὺς εἰς τὸ ἔσπερικόν
τῶν ἀνθρώπων ἐπιπρόσθετος ἔκτρος: τὴν συνθήθειαν καὶ τὴν
ἠδονὴν. Δυσκόλως ἐγκαταλείπει κανεὶς τὴν παλαιάν του πί-
στιν, τὰ ἔθιμα, πῆς παραδόσεις, τὰ ἴθη, ποὺ ἐπὶ γενεὰς ἀλο-
κλήρους ἐκληρονομοῦντο ὡς ἱερὰ παρακοστήκη, διὰ νὰ ἀ-

κολουθήσῃ ἓνα νέον τρόπον ζωῆς. Ἡ δυσκολία δὲ ἐπαυξά-
νεται, ὅταν ἡ συνθήκαι ἔχη ὡς σύμμεκρον τὴν ἠδονὴν, ὅταν
δηλαδὴ ἡ νέα πίστις ἔχει ἠθικὴν, ἀπειρως ἀδυσπρότεραν τῆς
παλαιῆς, ποὺ ἀπαίτει τὴν ἐκρίσασιν τῶν παθῶν καὶ ἐλαττω-
μάτων. Αὐτοὶ ποὺ ἔχουν ἀνατραφεῖ ἐντὸς ἐνὸς κλίματος ἠθι-
κῆς ἀσυνείσεως καὶ σήψεως, ἐκαλοῦντο νὰ βαδίσουν τὴν σπε-
νήν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλα καὶ ἐξωπε-
ρικός αἱ συνθήκαι δὲν ἦσαν εὐνοϊκώτεροι. Τὰ πρόσωπα ποὺ
ἐκπεριεφρονήθησαν διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ κῆθε ἄλλο παρὰ οἷσταν
κατάληξιν αὐτοῦ προεδέκαλον. Ἐνδεκα ἄνθρωποι ἀγράμμα-
τοι, ἄσημοι, πτωχοὶ, ἄσποιοι, ἀνέλεστον νὰ ἀντιμεταστήσουν βα-
σιλεῖς, ἄρχοντας, ῥήτορας καὶ φιλοσόφους καὶ νὰ ἀλλάξουν
τὴν μορφήν τοῦ κόσμου. Τὶ ἤμποροῦσε νὰ ἐλιπίη κανεὶς ἀπὸ
αὐτοῦς; Ἐκτὸς δὲ αὐτῶν τὸ νέον κήρυγμα, εἰσῆς ὡς ἐνεφανί-
σθη, ἐδέκθη τοῦς πλέον φοβεροὺς ἐπαγμοὺς ἐναντίον του.
Αὐτοκράτορες καὶ ἡγεμόνες ἐδίωξαν μετ' ἰσσοῦν τοῦς Χρι-
στουνοὺς καὶ ἔκανον νὰ φεύσουν ποταμοὶ εἰς μίτην. Παρὰ
τοῦτα, ἐνῶ ἔβλεπον οἱ ἄλλοι τὰ μαρτύρια τῶν Χριστιανῶν,
ἐκουσῶς προσήρχοντο εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ αὐτοὶ, γνω-
ρίζοντες διὰ τοῦς ἀνέμενον ὁ θάνατος. Τόσην ἔβλιν καὶ γοη-
τείαν, ἀνεπανόληπτον εἰς τὴν ἱστορίαν, ἦσκει τὰ πρόσωπον
τοῦ Χριστοῦ.

Πῶς λοιπὸν ἐξηγοῦνται ἄλλα αὐτὰ; ἐρωτῶ ὁ Χρυσόστο-
μος. Διατί δὲν συνέβη καὶ ἄλλοτε κατὰ παρόμοιον, ἄλλα ἄλλα
τὰ κήρυγματα καὶ αἱ ἰδεολογίαι ὑπὸ εὐνοϊκώτατας διὰ τὴν
ἀνάπτυξιν των συνθήκας, ἀφοῦ ἀπέκριν μερικὸς ὁδοδός,
ἐξηφανίζοντο ὡς διάπτοντες ὁστέρες; Ἡ μόνη δυνατὴ ἐξη-
γησις εἶναι ἡ θεότης τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ θεῖα αὐ-
τοῦ δύναμις, ἡ ὁποία κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἀνθρώπινα μέ-
τρα ἐνήργησε τὸ θαῦμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ θαῦμα τῆς μετα-
μορφώσεως τοῦ κόσμου, τῆς μεγαλυτέρας πνευματικῆς καὶ
ἠθικῆς ἐπαναστάσεως ποὺ συνέβη ποτὲ εἰς τὴν ἱστορίαν.

Τὴν ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ ἐπεκτείνει κατόπιν εἰς τὰς
προφητείας ὁ Χρυσόστομος. Ἀναφέρεται ἐν πρώτοις εἰς τὰς
περὶ Χριστοῦ προφητείας παρέχον ἓνα καταπληκτικὸν ὄντως
πενόγραμμα τῶν χριστολογικῶν προφητειῶν τῆς Π. Διαθήκης.
"Ὅτι συνέβη εἰς τὸν Χριστὸν καὶ διὰ ἔχει σέσιν μετὰ τὸ πρό-
σκυπον, τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον καὶ προεφητεύθη λεπτομερῶς
εἰς τὴν Π. Διαθήκην. Εἶναι τὸ μοναδικὸν πρόσωπον εἰς τὸ
ἄπειον αἰ προφητείας εἶρον τὴν πλήρην πραγματοποιοῦν

των, και επομένως ὁ Μεσσίας, ὁ Λυσιρτής, ὁ Θεός, ὁμοῦ τῶν προσγγέλλων ἐκείναι. Ἔτσι τὰ ἴδια τὰ βιβλία τῶν ἁγίων τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῶν Ἰουδαίων, διακρίθουσιν τὴν δύναμιν καὶ θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἐν συνεχείᾳ ἐνοφεύεται καὶ εἰς δύο προφητείας τοῦ Χριστοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐξηληρώθησαν μέλει κεραιῶς. Μὲ τὸ νὰ εἴη ὁ Ἰησοῦς «Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρα οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ἔδω οὐ κατασύσουσιν αὐτήν» (Ματθ. 16, 18) προεῖδε τὸ λοιπὸν μέλλον τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία παρὰ τοῦς ἐναντίον τῆς διωγμοῦς παραμένει ἀσάλευτος. Καὶ ἐνῶ ἕνα τοῖκον ἀπλοῦν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κτίη κανεὶς, ὅταν ἐπιδοῖται εἰς τοῦτο, ἡ Ἐκκλησία ἡ ὁποία, διὰ τὸ νὰ κτισθῇ, ἐκρείσσεται ἐκ ἀσθένειαν καὶ λίθου, ἀλλ' ἀνθρώπου μὲ ἐλευθερίαν θουλήσεως, ἰλικόν δύσκολον εἰς οἰκοδόμησιν, παρὰ τοῦς διωγμοῦς, καὶ τὸ ἐπιδοῦν, ἐκτίσθη διὰ τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, ἐπαληθεύσασα τὴν προφησίαν αὐτῆς. Ἡ ἑτέρα προφητεία ἀναφέρεται εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ, τὴν ὁποῖαν ἠραῖδεν ὁ Χριστὸς εἰπὼν «Ὅλα ὄρατα ταῦτα πάντα. Ἀπὸν λέγει ὁμῖν οὐ μὲν ἴδω λίθος ἐπὶ λίθον» (Ματθ. 24, 2). Καὶ δὲν ἔμενε πράγματι λίθος ἐπὶ λίθον, ὅταν ὁ Ρωμαῖος στρατηγός, Τίτος κατέλαθε τὴν πόλιν κατὰ τὸ ἔτος 70. Ἀπόπειρα τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὸν ναόν, ἐνισκῶν οὕτω τοῦς ἁγίους τῶν Χριστιανῶν Ἰουδαίους, ἀπέτυχε, διότι ἐξεπέδησε πῦρ ἐκ τῶν θεμελιῶν καὶ διέκοψε τὸ ἔργον. Ἐκτοτε οἱ κατὰ θεῖον τιμωρίαν διεσκορπισμένοι εἰς ὅλον τὸν κόσμον Ἰουδαῖοι, ἐνῶ διόθετον ὄφθονον κρήμη, ἐπινοῦσα καὶ τάλμην καὶ ἐκίον πολλὰς συναγωγὰς, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνοικοδομήσουν τὸν ναόν, καὶ εἶναι τὸ καὶ κρημῖ τῶν, διότι τοῦς ἐπιδοῖζεν ἡ θεία δύναμις τοῦ προφητεύσαντος τὴν κατασκευὴν Ἱεροῦ.

Εἰσημιῶναι ἄκομῃ ὁ Χριστοτομος βασικὸν σφάλμα τῶν ὀρθνῶν τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ, λέγων δι, ἐνῶ προκειμένου περὶ τῆς ἰσπενής καταγωγῆς τοῦ Χριστοῦ, τῶν παθῶν καὶ τοῦ σπαραθοῦ, τῶν φανεροῦντων τὴν ἀνθρωπιότητά του θεωροῦν ἀξιολογίως ἕως μαρτυρίας τῶν Εὐαγγελίων, προκειμένου περὶ τῶν θαυμάτων, τῶν φανεροῦντων τὴν θεότητά του, θεωροῦν ὡς πληροφορίας ἀνοηκοίτους. Ἄν ὁμοῦ, λέγει, οἱ συγγραφεῖς ἀπὸ ἐβναμισμῶν πρὸς τὸν διδασκαλον ἤθελον νὰ ἐξιδονικέουσιν τὸ πρόσωπόν του, θὰ πορῶντων ἢ θὰ ἐξιστοροῦσαν ἐν συντομίᾳ τὰ ἐκτεθηκοῦς γεγονότα, καὶ

θὰ ἀνεφέρντο εἰς τὰ θαύματα ἐν λεπτομερείᾳ. Ἀποδεικνύοντες ὁμοῦ τὸ ἐξιδονιστὸν αὐτῶν πράττων τὸ ἀντίθετον. Διηγοῦνται μὲ λεπτομερείας τὰ πάθη καὶ ἐν συντομίᾳ τὰ θαύματα (παράγραφος 13 καὶ 17, 570, 582 C D).

Ἡ πραγματεία ἐγράφη περὶ τὸ 387 πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως τῶν δικτῶ λόγων Κατὰ Ἰουδαίον, τὴν ὁποῖαν ἐξαγγέλλει ἔδω. Το ὅτι δὲ ὁ Χρυσόστομος λέγει, «ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἡνίκα, ἔν πρὸς Ἰουδαίους λέγομεν, σαφέστερον καὶ εὐρύτερον ἀναπιδοῦμεν, δὲν σημαίνει ὅτι εἰς τὴν παροῦσαν πραγματεῖαν ἀπευθύνεται μόνον πρὸς Ἑθνικούς, ὁφθαῖς ἡμιελῆ ἐπομένως τὴν πραγματεῖαν, ὡς δέκεται ὁ Οὐαστεπ. Το «σαφέστερον» καὶ «εὐρύτερον» σημαίνει δι: ἔδω ἀνεφέρθη εἰς τὰ ἰουδαϊκὰ «σαφῶς» καὶ «εὐρέως», ὁφθαῖς τὴν ἐνδελεκεσιτέρων ἀνάπτυξιν εἰς τοῦς β κατὰ Ἰουδαίων λόγους. Ἡ παράθεσις τῶν προφησιῶν ἐκ τῆς Π. Διαθήκης, ἡ σαφῆς ἐπίκλησις τοῦ Ἰουδαίου. «Ὅτι δὲ οὐ περὶ θηρίων ἐστὶ ταῦτα, εἰπέτω Ἰουδαῖος τότε τοῦτο γέγονε...» (παρ. 6, 566 D) καὶ ἄλλαι ἐνδελεξες, δεικνύουσιν ὅτι τὸ περιεχόμενον ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὸν τίτλον καὶ ἡ πραγματεία εἶναι ἐπομένως ἀλοκληρωμένη.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΖΗΣΗΣ
Δρ. Θεολογίας

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ι. ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

338 Α Ἀπόδειξις ἐστὶ ὁ Χριστός εἶναι Θεός, ἀπευθυνομένη καὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ πρὸς τοὺς Ἕθνηκούς καὶ στηριζομένη εἰς αὐτὰ καὶ οἱ προφῆται ἔχουν εἶπαι περὶ τοῦ Χριστοῦ εἰς πολλὰ σημεῖα.

1. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων δὲν ἀνίσχοντα νὰ ἀκούουν μακροσημαεῖς λόγους, ἄλλοι μὲν ἐπειδὴ ἐκ φόβου εἶνε δειδάρωτοι, ἄλλοι δὲ ἐπειδὴ ἔχουν παραδοθῆ με πολλὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὰς διωτικὰς φροντίδας καὶ ἄλλοι ἐπειδὴ κατέγονται ἀπὸ πολλῶν ἁμαρτιῶν. Διὰ τοῦτο ἐθεώρησα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς ἀπαλλάξω ἀπὸ τῶν κέπων νὰ ἀκούσων μίαν μεγάλην ὁμιλίαν, ὅσπερ μὲ τὴν συντομίαν τοῦ λόγου, ἀπ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀραιώσω τὸν κέπον ἀπὸ τοὺς ἐκνηρούς, ἀπ' ἑτέρου δὲ νὰ κείσω αὐτούς, καὶ μὲ πολλὴν δυσκολίαν διαβάζων κειν, νὰ ἀκούσων Β με πολλὴν προθυμίαν τὴν ἀνάγκησιν αὐτοῖ ἐξὸ τοῦ θέματος. Δι' αὐτὸν ἀρεθὸς τῶν λόγων δὲν θὰ σταλίω τὴν ἀρμυρίαν με καλλιλογικὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ θὰ χρησιμοποίησω ἀπλὰς λέξεις, ὅσπερ νὰ εἶναι εὐκολονόητος καὶ εἰς τὸν δοῦλον καὶ εἰς τὴν ὑπερέτριαν καὶ εἰς τὴν χήραν γυναικα καὶ εἰς τὸν ἴμπορον καὶ εἰς τὸν ναύτην καὶ εἰς τὸν ἀγρότην. Δι' ἕλων τῶν μέσων θὰ προσκαθήσω νὰ περιορίσω τὸ μέτρος, ὅσον εἶναι δυνατόν, καὶ νὰ διδάξω δι' ἄλλων, ὅσπερ μὲ αὐτὰ τὰ πλεονεκτήματα νὰ διαγέρω τὴν ὄρασιν τῶν ἀεπαύρων ἀκουσῶν, διὰ νὰ ἀκούσων με εὐκολίαν καὶ χωρὶς κούρασιν αὐτὰ καὶ θὰ λαχθῶν, νὰ τὰ συγγραφήσων εἰς τὴν μνήμην των καὶ νὰ φέρων ἐκὰ κερτασίμων. Θὰ ἀρχίσω δὲ τὸν λόγον ἀπευθυνόμενος πρῶτα εἰς τοὺς εὐδαιολόττους. Ἄν δηλαδὴ

ἔρετῃ ὁ εὐθολώτερος ἀπὸ ποῦ συνάγεται ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς (εἶναι δὲ ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ προσηλωθεὶς **C** ἀπὸ τῆν ὁμοίαν ἐξαρτῶνται εἰς τὰ ἄλλα). Δὲν θὰ ἀρχίσκομεν τὴν ἀποδείξιν ἐκκινουμένης ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἢ ἀπὸ ἄλλων παρήμοια. Δίδει, εἰάν τις πρὸς αὐτὸν εἴη ἐπιμωρῶγχε τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, εἰν θὰ τὸ ἀνεχθῆ. Ἄν εἴπω ὅτι ἀνίστασε νεκρούς, ἐθεράπευσε τυφλοὺς, ἐξέβηκε δαίμονας, οὐτε αὐτὸ θὰ τὸ παραβεχθῆ. Ἄν εἴπω ὅτι ὑπεσχέθη τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ τὴ ἀπόρρητα ἀγαθὰ, ἐν ἐπιλήσει περὶ ἀνοσιτίως, εἴ: ἀπλῶς εἰν θὰ τὰ ἀνεχθῆ, ἀλλὰ καὶ θὰ γελῶσθαι οὐρανικῶς. Μὴ ποῖον λοιπὸν κρῖνον θὰ τὸν προσελκύσωμεν, ἐν μάλιστα εἶναι ἰδιώτης: Μὴ τίποτε ἄλλο, περὶ στριζόμενοι εἰς αὐτὰ ποῦ καὶ ἀπὸ ἡμῶς καὶ ἀπ' αὐτῶν τὸν Ἰησοῦ εἶναι παραβητὰ καὶ ἀκαπιθετα ἀμφερόλιας. **D** Ἄν λοιπὸν θέσω ὡς δάνον τὸ εἶη ἐπιμωρῶγχε τὸν οὐρανόν καὶ τὰ ἄλλα παρήμοια ποῦ ἀνέφερα, εἰν θὰ εἰδήγετο εὐέλως καὶ πισθῆ. Ποῖα λοιπὸν εἶναι ὁ καθὼς ποῦ καὶ αὐτὸς ἔχεσται ὡς ἔργα τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰα τὰ ὁ ποῖα κληρίων ἀντιρρῖν εἰν θὰ ἡμεροῦσε νὰ εἴχῃ: Ὅτι αὐτὸς ἐρύττωσε τὸ γένος τῶν Χριστιανῶν. Δὲν ἡμπορεῖ ἠηλαθῆ νὰ ἀρνηθῆ ὅτι αὐτὸς ἴδρσε τὰς Ἐκκλησίας ποῦ ὑπάρχουν εἰς ἕλην τὴν οἰκουμένην. Μὴ αὐτὸ θὰ ἀποδείξωμεν τὴν θύναμιν καὶ τὴν βασιτεῖα τῶν. Ὅθ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ἀνθρωπίνως ἀδύνατον μὴ διδασκαλία νὰ ἐξαπλοθῆ ἐντὶ τῶν μικρῶν χρόνων εἰς τῶν πολλὰς χῆρας εἰς τὴν ἔρηρον καὶ τὰς νήσους, ὅταν μάλιστα καλῆ ἀνθρώπους, **159 A** ποῦ εἶναι προαπειλημένους ἀπὸ τῶν κακῶν συνθηθῶν αὐν ἡ μῆλλον κατέχονται: ἀπὸ τῶν μεγάλων κελίων, νὰ ἡραρμόσουν τῶν δύσκολα πράγματα. Καὶ ὅμως κατέρθωμε νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπ' εἰα αὐτὰ τὴν ἀνθρώπινητα, εἴ μόνον τοῦς Ρωμαίους, ἀλλὰ καὶ τοῦς Πέρσας καὶ γενικῶς εἰα τὰ δάρβαρα ἔθνη. Κατέρθωσε εἰ τῶν καὶ χωρὶς χρεῖαν ὀπίων, χωρὶς δαπάνας χρημάτων, χωρὶς νὰ μετακινή στρατιάς, χωρὶς νὰ ὀικουῖν πολέμους, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ εἰδεκα μόνον ἀνθρώπους, ὄσῃμους, ἀπλοκοῦς, ἀγραμμάτους, ἰδιώτας, πτωχοὺς, κλονοτημένους, ἀσπλους, ἀνοσιθῆτους, ἰδιώτας μόνον χιτόνα. Διὰ τὸ ὅμως λέγω ἀπλῶς κατέρθωσε: Ἡδυνήθη νὰ πείσῃ πολλὰς φυλάς ἀνθρώπων νὰ φιλοσοφοῦν εἴ μόνον εἰα τὴν κερύθωκαν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰα τὴν μέλλουσαν, νὰ καταργῶσιν τοῦς νόμους τῶν πατέρων τους. **B** νὰ ἐπιρρῶσιν παλαιὰς συνθηθῆς, ποῦ εἴχον ρεθῶσαι καλοῦς ἐπὶ τῶν χρόνων καὶ νὰ φρεθῶσιν ἀν' αὐτῶν, ἀλλας. Ἀφοῦ δὲ τοῦς ἐπῆρε ἀπὸ τὰ δύσκολα, τοῦς ἀδήγγων εἰς τὸν ἰσθμὸν τοῦ δόσκολον δρῶμεν. Ἐθνεα δὲ εἰα αὐτὰ, ἐνθ ἰπυλαμετο ἀπὸ εἰου: καὶ ὄφισατο, μέσα εἰς χλαυκαμῶς, τὸν σταυρὸν καὶ

τὸν ἐκονεῖσινον ἐκείνων θάνατον. Δὲν ἡμποροῦν νὰ τὰ ἀρνηθῶν αὐτὰ, εἰα ἠηλαθῆ ἰστωρῶσθῆ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ εἰα ὄφισατο, τῶν ὅπ' αὐτῶν καὶ εἰα καθημερῶς προκῶνται τὸ χριστιανικὸν κηρυγμα. Εἶναι δὲ παρῶδοξον εἰα τῶν εὐρίσκαται εἰς ἕληγον εἴ: μόνον εἰα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦς Πέρσας, περὶ τὸ εἰα κατακολεμῶσαι καὶ τῶρα ἀκόρη ὅπ' αὐτῶν. Καὶ μολοῦντι ὀπάρχει εἴη καὶ εἰς αὐτοῦς πλῆθος μαρτύρων, ἐν τῶν τοῦς αὐτοὶ ποῦ ἴσαν ἀρρῖότεροι καὶ ἀπὸ τοῦς λύκους, ἀφοῦ εἰδήθων τὸ κηρυγμα. Εἶναι ἡμερῶτεροι τῶν προδῶτων, φιλοσοφοῦν δὲ τῶρα περὶ **C** τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ἀνοσιτίως καὶ τῶν ἀπορρῖτων ἀγαθῶν.

2. Τὰ ἐπιπῆματα δὲ αὐτὰ εἰν περιωρῖσθων εἰς τὰς πόλεις, ἀλλὰ κινεθῶν καὶ εἰς τὴν ἔρηρον καὶ εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς κωμοπόλεις καὶ εἰς τὰς νήσους καὶ εἰς τὰ μικρὰ λιμένα καὶ εἰς τὰ ἐπίγεια. Καὶ εἴ μόνον ἰδῶται, οὐτε ἀπλῶς ἀρροντες, ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς εἴχον ὑποταγῆ μὲ πολλὴ ἀφοσίωσιν εἰς τὸν Ἐστωρῶμενον. Ὅπ δὲ αὐτὰ εἰν εἶναι τυχαίως ἀλλ' εἴχον προφρεθῆ πρὸ πολλῶν χρόνων, θὰ προσπαθῶν ποῦ νὰ τὸ ἀποδείξω. Ἡ μῆλλον εἰα νὰ μὴ εἴχτε ὑποψία εἰα τοῦς λόγους μου, θεωρῶ ἀναγκασίον νὰ παρουσιάζω εἰα εἰς τὸ μέσον **D** τὰ εἰδῆλα τῶν Ἰουδαίων ποῦ τὸν ἀταρῶσαν, καὶ νὰ ἐρευνηθῆ τῆς περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας τῶν Γραφῶν, τῆς ὀφείας ἀκόρη καὶ τῶρα τρωθῶν, ἡμῶς εἰς τὰ μέτω αὐτῶν ποῦ εἰν κειθῶνται. Ὅτι λοιπὸν ὁ Θεὸς εἰα τὴν ἀνθρωπῆτα, παραμῖνον Θεός, τὸ λέγει πρῶτος ὁ Ἰεραμῆς: «Ὅτις ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογιθῶμεται ἔτερος πρὸς αὐτὸν. Ἐξῆθε πῶσαν ὀδὸν ἐπιστήμης καὶ εἰσωκεν αὐτὴν Ἰακὼβ τὸ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τὸ ἡγαπημένον ὅπ' αὐτοῦ. Μετὰ τῶντα ἐπὶ τῆς γῆς ὄφισα, καὶ τῶς ἀνθρώπους συνεικονορῶγχε (Βασ. 3, 36-38)». Εἶθε εἰα μέσα εἰς ἀλλας λέξεις καὶ ἐκρίνωμεν εἰα, εἰα ἐνθ ἴπο Θεὸς εἴχον ἀνθρωπῆτος καὶ συνεικονορῶγχε μὲ τοῦς ἀνθρώπους, **E** καὶ εἰα αὐτὸς εἶναι ὁ νομοθέτης καὶ τῆς Παλαιῆς Διαθῆγης: Διδῶι λέγει: «Ἐξῆθε πῶσαν

¹ Περὶ τῶν ἐνθ χρησιμοποῖα κειμένων τοῦ Παρθῶ ὁ Αρσινότομος, λέγει εἰα ἀπὸ ἀνῆρας εἰς τὸν Ἰεραμῆν. Δὲν προκῶνται περὶ λέξους τοῦ Χρυσόστομου, διὰ εἰς τὸν συνεχῆ τῆς ἐπιλάς τὸ εἰα ἡμῶν τὸ ἀποθῆ εἰς τὸν Παρθῶ: εἰα, παρῶραρον **H**, **248 E**: «Ἡρόμεν δὲ καὶ τὸν Παρθῶ περὶ τῆς παροσιας αὐτοῦ λέγοντα οὕτως: ... Τὸ αὐτὸ πράττοναι καὶ ἄλλοι πατέρας καὶ τῶν τοῦ δίδῆ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν τὰ πρῶτα εἰδῆλα, Ἰεραμῆας, ὀφρῖναι καὶ Παρθῶ ὀφρῖναι ὡς ἐν ὀπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα Ἰεραμῆας. Φαίνεται λοιπὸν εἰα εἰς τὴν προκῶντα, ταρῖπῶνται ὁ Χρυσόστομος χρησιμοποῖα τὸ Ἰεραμῆας ἀπὸ τὴν ἐκνοια τῆς αὐλοθῆς, εἰς τὴν αὐτῆρας δὲ ἀναρρῖται εἰδικῶς εἰς τὸν συγγραμῆα τοῦ ἔργου. Βλ. Σπυρίδου Ν. Σάνου, ὁ Κατάλογος τοῦ Μουσείου Θεολογῆ 1910, σ. 38.

εδόν επισημής και εδωκεν αυτην Ιακώβ τῷ παιδί αυτου, και Ισραηλ τῷ ηγαπημενω ὄν᾽ αυτου. Δις κινει εδω δε και προ της αναθρωποθειας του αυτου κατηύθυνε τα πάντα, και δια αυτου τα εκοιμη με την νομοθεσιαν, την προνοιαν, την κηδεμονιαν, τας εδωρευσιας. Ακουσε επισης πως ἄλλος προφητης λεγει, δει μόνον δευ θε γίνῃ ἄνθρωπος, ἀλλ' δευ θε γυνήθη και δευ πατήρ του. Ἐδω ἢ πατήρ δευ γαμρι ἔστι, και τείταται ἴδον, και καλεσεται το ὄνομα αυτου Ἐμμανουήλ. (Ψα. 7, 44). Το ὄνομα αυτου ερμηνευόμενον σημαίνει ὀ Θεός εἶναι μαζί μας. 560 A Ἐπειτα δεικνύον δε ἡ αναθρωποθειας δέν ἦτο φυσικη, ἀλλ' δευ πράγματι ὁ θεός ἔγινεν ἄνθρωπος προσθεως ὀ Δις, πριν ἡ γυναικί το παιδιον καλεῖν πατέρα αγαθόν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ ποιητής του ἐλλείπεισθαι τα αγαθόν. (Ψα. 7, 16). Ὅτι δε δέν θε ἰσχυρος μόνον και θε ἰσχυροσ δευ πατήρ του, ἀλλ' δευ θε κατήγγο και δευ τῷ γένους του Δαυιδ. Ακουσε πως και αυτου το προφητειας ἀπο παλαιά ὁ Ἡσαίας, χρησιμικωτων θεωσις ἀλλοτριος και μεταφορας, πάντως θεως το προλεγει ὀ Ἐξελευσεται ράβδος ἐκ της ριζης Ἰεσσαί, και ἔσθως ἐκ της ριζης ἀναστραται, και ἀνακαίσεται ἐπ' αυτον πνευμα θεου. B πνευμα σοφιας και συνέσεως, πνευμα δουλης και λογους πνευμα γνώσεως και εὐσεβείας, πνευμα ρεθου θεου ἠρακλήσει αυτον. (Ψα. 11, 1 - 3). Δις αυτου ὁ Ἰεσσαί ἦτο πατήρ του Δαυιδ. Φαίνεται δε ἀπ' αυτου δευ κατήγγο και ἀπο ἔκεινην την φυλήν. Ὅτι δε θε προῶδη δευ μόνον ἀπο την φυλήν του Ἰεσσαί, ἀλλά και ἀπο τον οίκον του, και αυτου το προφητειας, με το ν᾽ εἶπε Ἐξελευσεται ράβδος ἐκ της ριζης Ἰεσσαί, δις δευ ἠμιλει ἀπλωσ περι ράβδου, ἀλλ' ἔνοσι αυτον και την βασιλειαν του. Και δευ δέν ἐνοσησι ἀπλωσ την ράβδον, το ἐναντιωσι δια τον ἔξῃς δευ δηλαδη εἶπεν Ἐξελευσεται ράβδος, προσθεως ὀ και ἀνακαίσεται ἐπ' αυτον C πνευμα σοφιας και συνέσεως. Κανεις δε δεον ἀνόητος και ἀν εἶναι, δέν θε λογικωσ δευ ἡ χωριε θε ἄρχετο εἰς το ἔλως, ἀλλ' εἶναι φανερόν δευ θε ἄρχετο εἰς τον ναόν ἐκλιον τον ἄγιον. Δις τουτου δέν εἶπεν ἀπλωσ ἔξῃς, ἀλλ' ἐπακαταίσεται. Ἐπειδη ἀφου ἤθεο, παρεμεινε μονίμως και δέν ἀπεχώρητος. Αὐτο δε ἐδήλωσε και ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, δευν εἶπεν ὀ Ἐγὼ πείσασαι το Πνευμα καταβαλον ὄσει παραστέρων, και μόνον ἐπ' αυτον. (Ἰω. 1, 32). Δέν παρακωπήσαν δε οἱ τε την γνώμην των Ἰουδαίων, που την ἐξίφρασαν εδωσ ὄσε ἔγανθησ. Και ὁ μὲν Ματθαίος λεγει σχετικῶσ:

2. Πρόκειται περί της μαρτυρίας του Ηρακλήου περί του Χριστού, την ὅσων διακρίσε ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης.

Ακουσε δε Ἡρώδης ἐπαράχη, και πᾶσα Ἰερουσαλιμα μετ' αυτου. (Ματθ. 2, 3) ὁ δε Ἡσαίας ακουσε πως το προφητειας και αυτου ἐνωριτερα με το ν᾽ λεγει ὀΘελήσονται D εἰ ἔγανθησραν παρικωσται: δευ παιδιον ἔγανθησ ἡμιν, υἱός και εδωσ ἡμιν, και καλεῖται το ὄνομα αυτου μεγαλης βουλης ἄγγελος, θαυμαστος σημειουλοσ αἰωνος. (Ψα. 9, 5 - 6). Ὅτι δε αυτου δέν θε ἠμικοροσ να το εἶπε κανεις περι ἀπλωσ ἀνθρώπου, εἶναι εὐνόητος και εἰς αυτουσ που εἶναι σφοδροι ἀντιρρησιας. Δις κανεις ἐκ των ἀνθρώπων εἰς ἔλως τουσ αἰωνας δέν ἠνωμάσθη θεός Ἰσχυρός, οἱτε ἄρχων τῶσων ἀπείρων εἰρήνης δις λεγει πάλιν ὀ Τῆς γὰρ εἰρήνης αυτου οὐκ ἔστιν ἔσρος. (Αδωσ, στίχ. 7). Και μαρτυροῦν τα ἴδια τα πράγματα δευ ἀπο τότε, που λίγο πριν ἀναλήψθη εἶπεν εἰς τουσ μαθητάς E Ἐιρήνην την ἔμην εἶδωμι ὄμιν, οὐ καθός ὁ κόσμος εἶδωσι. εἶδωμι ὄμιν. (Ἰω. 14, 27), ἡ εἰρήνη αυτη κατέλασεν ἰλοκλήρου την γην, δευν την θάλασσαν, δευν την οἰκουμένην, δευν την ἔρημον, και βουά και λαγαλία και ἄδρους. Δις δευ εἰρήνην εἶπε περι της εἰρήνης ὁ Χριστός: Δις ἡ μὲν εἰρήνη των ἀνθρώπων εὐκόλως καταστρέφεται και εχει πολλὰς μεταβολὰς. Ἡ χορηγωμένη θεως ὄπ' αυτου εἶναι δεδία, ἀμεταβλήτος, παγία, μόνιμος, ἀθάνατος, δέν εχει τέλος, ἐν και ὀργανωννται ἐναντιον της ἀπο παντου μαρτάς πάλωμον, και καθημερινῶσ δημοσιοῦνται χιλιάδες κίνδυνος ἐναντιον της. Ὅ λόγος του Χριστου θεως, που κατωρθῶναι τα πάντα, κατήγγοσ μαζί με τα ἄλλα και αυτου. 561 A B. Δέν προφητειασ δε μόνον δευ θε γίνῃ ἄνθρωπος, ἀλλά και τον τρόπον της αναθρωποθειας του. Ἐπειδη λοιπον ἐπρόκειτο να ἔρραμωσθη χωριε να ριζῇ ἀσπρατις και νεκρωσ εἰς του οὐρανοσ, να στωσ την γην, να κλωσῃ τον οὐρανό, και χωριε να προενησῃ ἐκκλησιατικα γεγονῶτα, ἀλλά να γυνήθη ἄνοητος εἰς την ἀσσην και ταπεινήν εἰκίαν ἐνός εὐλωροσ, χωριε ὀρηθουσ και ἐν ἀγρία πάντων, ακουσε πως οἱτε αυτου το παρακωπήσαν ὁ Δαυιδ, ἀλλ' εἶπε ὀ Καταβήσεται ὄσε ὄσει ἐπὶ πόκον. (Ψαλμ. 71, 6), δηλώνων δε αυτου το ἀτάραχον και ἡσυχον της ἐλευσεως του. Ὅχι δε μόνον αυτου, ἀλλ' ἄλλος προφητης παρακωπήσων και την συνακωστροφήν του με τουσ ἀνθρώπουσ, κώταξ τι λεγει. Ἐπειδη δηλαδη, ἐν και ὀβρίετο, εἶδεχτο ἐμπυροσ, λοιδοριας, ἡτμαξετο, ἐμακρωσετο, τέλος δε ὀδῆγετο εἰς τον στωρον, ἐν τουτουσ ἐναντιον οὐδενῶσ ἐξ αυτων, που ἔπραττον ταυτα δέν ὀπαρήσσαι τον ἑαυτον του, B ἀλλ' ὀπέγρε τα πάντα με καρτερικῶτητα και ἡμεριαν, τας ἀνιμαξ, τας ἐπέσουλὰς, την μακίαν, τον ἠμῖον του

λαοὺ τῶν ἀνάγκων, τὰς ἐπιπέσεις, ὑποθλήδων λοιπὸν ὁ προφήτης εἶπε ἀπὸ λέγει· «Κάλεσον συναγεγραμμένον οὐ καταΐξει, καὶ λίαν τυφόμενον οὐ σέβει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νότος τὴν κρίσιν, καὶ ἐπ' αὐτῇ θῆγ' ἐκπίσει» (Ψα. 42, 3). Ἄλλος δὲ φησὶν ὅτι καὶ τὸν τόπον οὗ ἐπρόκειτο νὰ γεννηθῇ, λέγων τὰ εἴη· «Καὶ σὺ, Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσι Ἰούδα· ἐκ σοῦ γάρ μοι Ἰησοῦς γενόμενος, ὅστις ποιῶμαι τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ, καὶ αἱ ἔσδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰώνων» (Ματθ. 2). Αὐτὸς παρουσιάζει καὶ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα· διότι μὲ τὸ νὰ εἴπῃ, «Αἱ ἔσδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰώνων», ἐδήλωσε τὴν προαιώνιον ὑπαρξίν, μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δὲ, «Ἐξελείσεται ἡγεόμενος, ὅστις ποιῶμαι τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ», ἐδήλωσε τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν. Πρόσθετε πάλιν ὅτι εἰδὼ ὑπάρχει σωφῶς καὶ ἄλλη προφητεία. Διότι δὲν εἶπεν ἀπλῶς ὅτι θὰ γεννηθῇ, ἀλλ' ὅτι τὸ χωρίον εἰς τὸ ὅποιον θὰ γεννηθῇ θὰ καταστῇ ἐπίσημος τόπος, μολοντὶ ἦτο μικρὸν καὶ ἀσημῶν. Διότι λέγει, «Οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσι Ἰούδα». Ὅλος ὁ κόσμος λοιπὸν τρέχει· τώρα νὰ ἴδῃ τὴν Βηθλεὲμ, οὗ ἐγεννήθη, οὐκ ἐὰν κατέειπε ἄλλον λόγον, ὁ δὲ μόνον εἶ· ἀπὸ τοῦ ἄλλου προφήτου πάλιν ἐδήλωσε καὶ τὸν καιρὸν κατὰ τὸν ὅποιον ἐπρόκειτο νὰ εἰδῇ, λέγων τὰ εἴη· «Ὅσα ἐκλήθη· ἄρχων ἐξ Ἰούδα, οὐδὲ ἡγεόμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν εἰδῇ, ὃ ἀπόκειται. Καὶ αὐτὸς προσδοκῶν ἰθὺν, δεξιῶν πρὸς ἄνω τὸν πύλον αὐτοῦ, καὶ τῇ δεξιῇ τὸν πύλον τῆς θύρας αὐτοῦ· πλοῦσι ἐν οὐρανῷ τὴν σωτῆρ αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ· χαρῶσι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οὐραυ, καὶ λαοὶ οἱ ἀδύνατοι αὐτοῦ ἢ γάλα» (Ἰερ. 49, 10-12). Πρόειπε πῶσον διατρεφε καὶ αὐτὴ ἡ προφητεία. Διότι ἔφη τότε, ὅταν δὲν ὄψιζον πάλιν Ἰουδαῖοι ἄρχοντας, ἀλλ' ἦσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ῥωμαίων, κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἐπιήρπαστο καὶ ἡ προφητεία τοῦ λέγει ὅτι «Ὅσα ἐκλήθη· ἄρχων ἐξ Ἰούδα, ὃ οὐδὲ ἡγεόμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν εἰδῇ ὃ ἀπόκειται», ἔκτισεν τὸν Χριστόν. Διότι συγχρόνως μὲ τὴν γέννησιν τοῦ ἕτους καὶ ἡ πρώτη ἐκείνη ἀπογραφή, μετὰ τὴν ἐπιτέλειαν τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τοῦ Ἰουδαίου ἔθνους καὶ τὴν ὑποταγὴν τοῦ ὅπου τὸν ζυγὸν τῆς ἐξουσίας τῶν. Ἐπειτα ὑποθλήσκει καὶ κατὰ ἄλλο μὲ τὸ «Καὶ αὐτὸς προσδοκῶν ἰθὺν» ὅτι ἐγγίσει ἔξω ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητας προσελθὼς εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἐπρόκειτο ὁ Ἠρώδης, ζῆτῶν νὰ μάθῃ ποῦ εἶχε ταχθῆ, νὰ φωνεῖται τὰ παιδιά. Ὅσα καὶ αὐτὸ τὸ παρεπίσημον ὁ προφήτης, ἀλλὰ τὸ προσφύτασαν πρὸ πολλῶν χρόνων μὲ τὸ νὰ εἴπουν· 362 A. «Φωνῆ ἐν

Ρωμῆ ἡκούσθη, ὁρθῶς καὶ κλαυθρῶς καὶ ἄδουρῶς ποίῳς Ραχὴλ κλάουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἔβαλε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἶπεν» (Ἰερ. 31, 15). Ἐπρόκειτο νὰ ἐπιπέσει ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν καὶ αὐτὸ τὸ ἐδήλωσαν μὲ τὸ νὰ εἴπουν· «Ἐξ ἀγνοίας ἐκάλεισε τὸν γίγν' μου» (Ψα. 11, 1). Ἄλλ' ἐπρόκειτο ἐπίσης εἰς ἀρχαίαν μέρη νὰ διδάξῃ δημοσίως καὶ νὰ ἐπιπέσει θαύματα· καὶ αὐτὸ ἐπροφητεύθη. Ἄκουσε τί λέγει ὁ Ἡσαίας· «Λύρα Ζαβουλῶν, γῆ Νεφθαλεμ, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει· εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοὺς καθήμενους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς» (Ἠσα. 9, 1). Δι' αὐτῶν δηλώνει ἢ τὴν ἐκείνην παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐκ τῶν θαυμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας ἐπίγνωσιν τοῦ. Κατόπιν ἀγγεῖται καὶ ἄλλα θαύματα καὶ δεκτικὸς πῶς θέρραται χωλοῦς, ἔβασε τὸ φῶς εἰς παρῶς, τὴν δουλῶν εἰς ἀλάλιον· «Τότε ἀνοίχθησαν, λέγει ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὅσα κωφῶν ἀκούσονται». Καὶ μετ' αὐτῶν· «Τότε ἀλείψαθ' ἐς ἑλαρος ὁ χωλοῦς, καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων» (Ἠσα. 35, 5-6), πράγμα ποῦ ποτὲ ἀλλοτε δὲν συνέβη, παρὰ μόνον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς παρουσίας τοῦ. Ἰπάρχει δὲ εἰς τοὺς προφήτας καὶ εἰδικὴ μνηστὴ ἀριστῶν θαυμάτων. Εἰσοφθε λοιπὸν κάποιος εἰς τὸν καιρὸν, καὶ τὰ παιδιά ποῦ ἐδήλωσαν καὶ δὲν ἠμωροῦσαν ἀκόμη νὰ ἀρθῶσαν λέξαις, ἐγγίλων δὲ αὐτῶν ἱεροῦς ἔθους, ὡς εἴη· «Θουανὲ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς Ἐ ἀλλογημένος ὁ ἀρχόμενος ἐν δόνατι Κυρίου» (Ματθ. 21, 9). Αὐτὸ τὸ εἶχε προφητεύσει ἀπὸ παλαιὰ ὁ προφήτης, λέγων τὰ εἴη· «Ἐκ τῶματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατῆρτιον αἶνον, τὸς καταλλοῦς ἐγθῶν καὶ ἐυδικηθῶν» (Ψαλμ. 8, 3). Βλέπει ὅτι ἡ φῶς παλαιῶν μὲ τὸν ἐαυτὸν τῆς, καὶ ἐκ τὰ ἀκακα ὄφθη ποῦ δὲν ἠμωροῦν ἀκόμη νὰ ἀρθῶσαν λέξιν κηρῶν τὸν ἐθμοῦργῶν καὶ ἀνακλιμάνων ἀποστολῶν ἔργον·

4. Ἐπειδὴ δὲ, ὅταν ὄφθη πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, πολλὰς λόγῃ τῆς ἀγνοήσεως τῶν τὰ περισσότερο τὰ εἶχε συγκατακλιμάνων, ὡς ἀβήματα καὶ παραβολὰς, καὶ αὐτὸ προφητεύθη· «Φθῆγομαι προβλήματα Ἐ ἀπὸ κατακοιλῆς κόφου, τρεφῶμαι κηρῶν· μένα ἀπ' ἀρχῆς» (Ψαλμ. 77, 2). Ἀλλὰ καὶ τὴν σωφῶν τοῦ κηρῶν τῶν προφῶτων ὁ προφήτης λέγει· «Ἐξέκοθη ἡ χάρις ἐν χελλοῖ σου» (Ψαλμ. 44, 3). Καὶ ἄλλος προφήτης λέγει πάλιν· Ἰσοῦ συνέχαι ὁ πῶς μου, καὶ ἀφῶθησται καὶ δοκασθήσεται· καὶ μεταορθῶσεται σφῶδρα» (Ἠσα. 52, 13). Διηγηόμενος δὲ πάλιν ὁ ἴσως προφήτης ἐν συντομίᾳ τὰ κατορθώματα τῆς παρουσίας τοῦ, ὅπως ἐφαίνοντο εἰς τὰ ἐπιτελούμενα θαύματα. Εἶπε τὰ εἴη· Ἰπνοῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὐ ἔνεκεν ἔχρα με, εὐαγγελιστῶν πτωχῶς

ἀπέσταλτέ με, κηρύξαι αἰχμαλώτους ἄφρωνι καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν» (Ἡσ. 61, 1). Ἐπειδὴ δὲ ἐπρόκειτο νὰ περιφρονήσαντες χωρὶς λόγον αὐτὸν ποῦ τόσο τοὺς αἰρηγήτηρας, Ἐ χωρὶς οὐδεμίαν ποδερὰν κατηγορίαν νὰ ἔχουν ἐναντίον του, καὶ αὐτὸ ἐπισημασθέν, Ἄκουσε τὸν Δαυὶδ νὰ τὸ προφητεῖ ὡς ἔβης μὲ τὸ νὰ λέγῃ· Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρημικός· ἔστιν ἄλλοιουν αὐτοῖς, ἐπολιμουν με θυρακόν» (Ψαλμ. 119, 7). Ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ἐπιθεσίμων ἔθου· καὶ τοῦτο ἐπισημασθέν ὑπὸ τοῦ Ζαχαρίου, ὁ ὁσίας λέγει τὰ ἔβης· Χείρα πόδρα, θυγατρὸς Σιών, κήρυσσα, θύγατρὸς Ἱερουσαλήμ· Ἰσού ὁ θεοκύριος σου ἔρχεται σοι πρῶτος καὶ ἐπιθεθείς· ἐπὶ ἀσκήσιον καὶ πόλιον νέον» (Ζαχ. 9, 9). Ἐξεδίωξαν ἔκ του νουοὺ τοὺς πωλοδόνας περιστοράς καὶ τοὺς ἀναλλάσσοντας τὰ νομίματα. Ἐπρῶτος δὲ τοῦτο ἀπὸ ζήλου πρὸς τὸν ναόν 562 A καὶ εὖ νὰ δείξῃ συγγρόνως ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθετος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ συμφωνεῖ πρὸς τὸν Πατέρα. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπερηφάνος τὸν ναόν ἀπὸ τῆς παρενομούσης ἡγοραπολιτικῆς καὶ ἔγίνοντο ἐνός αὐτοῦ. Ὅπως καὶ αὐτὸ ἤμεινεν ἀδμήσαντος, ἀλλ' ὁ Δαυὶδ προφητεῖται καὶ τὸ γεγονός καὶ τὴν διάθεσιν μὲ τὴν ὁσίαν εὖ ὑπερηφάνος τὸν ναόν λέγει· Ὁ ζήλιος τοῦ οἴκου σου κατέφαγε με» (Ψαλμ. 68, 10). Ἐπάρχει καὶ πῶς ἐκατέφαγον ἐπ' αὐτό· Ἐπρόκειτο νὰ παραδοθῇ νὰ τὸν προδοθῇ δὲ αὐτὸς ποὺ προηγουμένως ἐκάθητο εἰς τὴν αὐτὴν τρέψαν. Νύσταξε πῶς ὁ Ἰσὺς προφήτης· προφητεῖται καὶ αὐτὸ μὲ τὸ νὰ λέγῃ· Ὁ ἴσθιον ἄρτος μου ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ περιτριπρόν» (Ψαλμ. 40, 10). Πρόσθετος δὲ εἰς αὐτὸ συμφωνεῖ B καὶ ὁ εὐαγγελιστής· Ὁ ἐμβαδός, λέγει· μετ' ἡμῶν τὴν χείρα αὐτοῦ ἐν τῷ προδλίῳ, οὕτως με παραδωσάτω» (Ματθ. 26, 23). Ἐπρόκειτο ὁ προδοτής ὄχι· ἀπλῶς νὰ τὸν παραδώσῃ, ἀλλὰ νὰ πολεμήσῃ τὸ εἶμαον αἰμά του καὶ νὰ λάθῃ χρήματα δι' αὐτό. Ὅπως αὐτὸ τὸ ἀπέκρυψεν ὁ προφήτης· ἀλλὰ παρουσιάζων καὶ τὰς ἀναλογίας· συμφωνίας καὶ τὴν μεταδῶ των συζητήσων λέγει· Ὁ Θεὸς τὴν ἀνεοῖν μου μὴ παραμισσήσῃ, ὅτι στόμα ἀμαρτωλοῦ καὶ στόμα δουλοῦ ἐπ' ἐμὲ ἤνοιχθη» (Ψαλμ. 109, 1). Ὁ Ἰσὺς δὲ ὁ προδοτής μετανοήσας κατέστη δὲ ὅσα ἐτόλμωσα νὰ πράξῃ, καὶ τὰ χρήματα ἐπέταξε καὶ ἀνηγγέλισθη, καταλείψας ἐπὶ χρέων τὴν γυναῖκα του, ὄρφανὰ τὰ τέκνα C καὶ ἔρχων τὴν οὐλίαν του. Πρόσθετος πῶς διακτραγωδεῖ ὁ προφήτης αὐτὴν τὴν συμφωνίαν λέγων τὰ ἔβης· Γενθηθήσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὄρφανοί, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ χήρα, σπλευθόμενα μεταναστήσων οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκαλιθήσων ἐκ τῶν οὐσιπέ-

δων αὐτῶν» (Ψαλμ. 108, 9-10). Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν θείαν ἐπέκου ἐπισημασθέν κατὰ τὸν ἄλλο ἀπόστολος, ὁ Ματθαῖος. Καὶ αὐτὸ τὸ πραγματεῖαι ὁ Ἰσὺς λέγων· Τὴν ἐπισκοπήν αὐτοῦ λάβω ἑσέρας» (Ἀδ. ἐπὶ, στίχ. 8). Ἄφου δὲ ἐπρόδθη καὶ συνελθόντες ἑκουσίως, συνεκρετήθη παράνομον δικαστήριον ἐπὶ Ἰουδαίων καὶ Ἐθνικῶν καὶ αὐτὸ τὸ προλέγει ὁ προφήτης· Ἴνα τί ἐβρόδων ἴθνη, καὶ λαοὶ ἐμυλίστησαν νέον» (Ψαλμ. 2, 1)· Δὲν προέστη δὲ μόνον αὐτὰ, D ἀλλὰ καὶ τὴν αἰγήν ποῦ ἐτήρησεν Ἰσραήλιος ἄφρωνος, ἐπὶ γῆρας τοῦ ἐξαιρημένου πολλὰ λόγια καὶ κατηγορίας ἐναντίον του, τὴν ἐπίλωσαν ὁ Ἰσραὴλ λέγων· Ὁς προέστην ἐπὶ ἀραγὴν ἔχθη, καὶ ὡς ἄφρωνος ἐναντίον τοῦ καιροῦ αὐτῶν ἄφρωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ» (Ἡσ. 58, 7). Δεικνύων δὲ κατὰ τὸν τὸ αἰσχρόν τῆς ἀποφάσεως προέθετος· Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ὁ κήριος αὐτοῦ ἤρη· Ἑβραῖα οὐδὲς ἔκρινε παρὶ αὐτοῦ θεκλίως. Ἐπειτα ἐγγυεῖ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου. Ἐπειδὴ Ἑβραῖα ὅσα ἔπαυσε δὲν τὰ ἔπαυσε λόγοι τῶν ἀμαρτιῶν του, ὅτι ὁ Ἰσὺς ἦτο ἀναμάρτητος καὶ ἀκατήρητος· Ἐ ἀλλὰ παραδίδετο διὰ τὰς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου, πρότερος πῶς ὑπερήγη καὶ τὰ θεοῦ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ· Ὁς ἀμαρτιῶν οὐκ ἐπίστησαν, οὐδὲ ἐβρόθῃ ὄλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ» (Ἡσ. 53, 9). Δι' αὐτοῦ ἐβήλωσε, διὰ ποῖον λόγον ἐβροθίσθη. Κατὰ τὴν προσθήκην καὶ ἄλλη αἰτία· Ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν, λέγει, τοῦ λαοῦ μου ἦμα εἰς ἔθναστον» (Ἀδ. ἐπὶ, στίχ. 8). Ἐπειδὴ δὲ ἦθελε νὰ δείξῃ ὄχι μόνον τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ τὸ κάρθον ποῦ ἐπέφρασαν ἀπὸ τῶν σταυρῶν καὶ τὸν θάνατον, πρότερος πῶς καὶ αὐτὸ τὸ πραγματεῖαι· λέγων· Ἄλλως ὡς πρόδοτα ἐπαινήθημεν ἄφρωνος τῆ ὄδο αὐτοῦ ἐπαινήθη, 564 A Παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ τῷ μάλωτι· αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἴσθημεν» (Ἀδ. ἐπὶ, στίχ. 6). Ἐπειτα ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ ταπεινωθῶν οἱ Ἰουδαῖοι, εὖ ὅσα ἐτόλμωσαν, τὰ ἐβλήθη καὶ καὶ αὐτὸ ὁ Ἰσὺς ὁ προφήτης ἐκεῖ ποῦ λέγει· Ἄδωσω τοὺς πονηρούς ἐπὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, καὶ τοὺς πλουσίους ἐπὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταράξει αὐτοῦ» (Ψαλμ. 2, 3-6). Ἐνέριψεν τὸν ζῆλον αὐτοῦ ἐπ' ἡμῶν προσέθετον· Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανῶς ἐκτελέσεται αὐτοῦ· τότε καλήσῃ· πρὸς αὐτοῦ ἐν ὄργῃ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταράξει αὐτοῦ» (Ψαλμ. 2, 3-6). Ἐνεοῖν τὴν διασποράν των εἰς ἔθον τὸν κόσμον. Αὐτὸ δὲ τὸ ἐβήλωσε καὶ ὁ Χριστὸς· εἰς τὰ Ἐβραγγέλια λέγων· Τοὺς δὲ μὴ θελιθύντας

3. Ὁ Χριστοστος ἐπαρῶδον ἐπὶ μέχρι τῶν λεπτομερειῶν τῆς περὶ τοῦ Ἰουδαῖου προφητεῖαν ἀφίγει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἀθεοῖται τοῦτον ἐγγυεῖται. Σχετὶς πάντως μαρτυρεῖ περὶ τοῦ ἐάν ἦτο ἐγγυεῖται ἢ ἄλλως ὅτι ὁ κήριος.

με βασιλεύσει δε' αὐτῶν ἀγάγετε ὁδοί, **B** καὶ κατασφραγίσετε αὐτούς (Λουκ. 19, 27). Ἐπειτα, ἀφοῦ ὠμίλησαν διὰ τὸν θάνατον, δὲν παρεκώπησαν καὶ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου, ἀλλ' ὁ Δαυὶδ ἐδήλωσε καὶ τοῦτο διὰ τὸν ἕξῃ: «Ὁμοίαν γετράς μου καὶ πόδας μου ἐξερήθησαν πάντα τὰ ὀστά μου» (Ψαλμ. 31, 17-18). Δὲν παρεκώπησαν ἐπίσης τὴν μετὰ τὴν σταύρωσιν παρανομίαν, διότι λέγει πάλιν «Διμερίσασα τὰ ἱμάτια μου αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλήρον» (Ψαλμ. 31, 19).

B. Ἐπειτα ἐδήλωσε καὶ διὰ ἐπρόκειτο νὰ ταρῆ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ, «Ἔθενό με ἐν λίκνῳ κοπιτάκιον ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου» (Ψαλμ. 87, 7). Καὶ διὰ ἐπρόκειτο ν' ἀνοστήσῃ, πρόσθε εἶπαι καὶ αὐτὸ τὸ προεῖπε, ὅταν λέγῃ «Ὅσα ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου, οὐδὲ θύσεις τὸν ὄπλον σου ἵναὶν διασφορᾶν» (Ψαλμ. 15, 10). Τὸ ἴδιον δηλώνει πάλιν ὁ Ἡσαίας κατὰ θεωρητικὸν τρόπον: **C** «Καὶ Κύριος αὐτὸν θούλαται καθαρίσαι ἀπὸ τῆς πλῆξης, θέσει αὐτῷ φάος, δικαιοσύνην δίκαιον ἐξ δουλείωντα πολλοῖς» (Ἡσ. 58, 10-11). Ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ εἶχαν ὡς συνέβαιεν τὴν αἰσχρότητα τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτιῶν, καὶ αὐτὸ τὸ παρότρυνε μὲ τὸ νὰ εἴπῃ: «Καὶ αὐτὸς ἁμαρτίας πολλῶν ἀνήγαγεν» (Αἰτιολ. στίχ. 12). Ὅτι ἀπήλασε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ θάνατου καὶ αὐτὸ τὸ ἐδήλωσε: «Καὶ τοῦ ἰσχυροῦ, λέγει, μεσιταὶ σκόλα» (Αἰτιολ.). Ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπίταχε διὰ τοῦ θανάτου δὲν τὸ παρεκώπησε οὐτε αὐτὸ, ἀλλὰ λέγει: «Ἄνθ' ὧν παρεβήθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ» (Αἰτιολ.). Ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κληρονομήσῃ τὸν κόσμον καὶ αὐτὸ τὸ ἐδήλωσε μὲ τὸ: «Καὶ αὐτὸς κληρονομήσει πολλοὺς» **D** (Αἰτιολ.). Ἐπειτα, ἐπειδὴ μὲ τὴν κἀκοῦν τοῦ εἶναι τὸν Ἄδην διατάραξε τὴν ἡσυχίαν του, καὶ ἔγινεσε τὰ πάντα μὲ θρόνον καὶ ταρᾶχῃν, καὶ κατέστρεψε τὴν ἀφρόνησίν του, οὐτε αὐτὸ τὸ ἀποσιτοῦν, ἀλλ' ἔρ' ἐνός ὁ Δαυὶδ προφητῆς καὶ λέγει, «Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὁμῶν, καὶ ἐπαρθήτε πύλας αἰῶνος, καὶ εἰσαλεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης» (Ψαλμ. 23, 7) ἔρ' εἶπεν δὲ ὁ Ἡσαίας κατ' ἄλλον τρόπον λέγει, «Πύλας χαλκᾶς συνθήσω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνθήσω, καὶ ἀνοίξω σοὶ θησαυροὺς σκοτεινοῦς, ἀποκρύφους, ἑσπέρους ἀναβαίξω σοι» (Ἡσ. 45, 2). ἀπευθυνόμενος δι' αὐτῶν πρὸς τὸν Ἄδην. Δίδει ἂν καὶ ἦτο ἄδης, ἐν τοῖσις ἐπράται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἄγιας ψυχᾶς καὶ σακίῃ τιμα, τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαάκ, τὸν Ἰακώβ. Διὰ τοῦτο καὶ εἶπε θησαυροῦς, σκοτεινοῦς δὲ εἶπεν. **E** ἐπειδὴ ἐκεῖ δὲν εἶχε λάμψαι ἀκμήν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, οὐτε εἶχε κηρυχθῆ τὸ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως. Ὅτι δὲ μετὰ τὴν ἀνάστασιν του, δὲν ἐπρόκειτο νὰ σταθῇ οὐτε μαζ' μὲ τοὺς ἀγγέλους, οὐτε

μαζ' μὲ τοὺς ἀρχαγγέλους, οὐτε μαζ' μὲ κάποιον ἄλλον ἀγγελικὴν δύναμιν, ἀλλὰ θὰ καθίσῃ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλικόν, πρόσθε τί δι' αὐτὸ λέγει ὁ Δαυὶδ «Ἐίπαν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θέ τοὺς ἐχθρούς σου ὀποσέδων τῶν ποδῶν σου» (Ψαλμ. 109, 1). Ἐπειτα ἐπρόκειτο ν' ἀποσιτοῖται τοὺς ἀποστόλους καὶ αὐτὸ τὸ προεῖπεν ὁ Ἡσαίας μὲ τὸ νὰ εἴπῃ: «Ὡς ὄρατοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελισμένων αἰρήνην. **565 A** τῶν εὐαγγελισμένων τὰ ἄγαθα» (Ἡσ. 52, 7). Καὶ κῆρυγμα ποῖον μέρος τοῦ σώματος ἔσται, τοὺς πόδας, οἱ ὅποιοι τοὺς μεταφέρουν πανταχοῦ. Ὁ Δαυὶδ ἐπίσης φανερώνει καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπισημάνσεως τῶν μαθητῶν, ὅταν λέγῃ «Κύριος θέσει ρῆμα τοῖς εὐαγγελισμένοις δύναμις πολλήν» (Ψαλμ. 87, 12). Δεδίξεν ἑκατέρησιν διὰ τὸν ὄπλον, οὐτε μὲ δουλέας χρημάτων, οὐτε μὲ τὴν σωματικὴν ρώμην, οὐτε μὲ τὸ πλῆθος τῶν στρατευμάτων ἢ μὲ κῆρι τέτοιον, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸν λόγον, μὲ λόγον ὅμοιος τοῦ κυρίου κολλῆν δύναμιν, ἢ ὅποια ἀπεδεικνύετο εἰς τὴν ἐπιπέδων θαυμάτων. **B** διὰ τοῦτο λέγει ὁ προφήτης «Κύριος θέσει ρῆμα τοῖς εὐαγγελισμένοις δύναμις πολλήν» ἐνωσὸν διὰ τῆς δύναμεως τὰ θαύματα. Διότι ἀπεδείκνυε πράγματι ἀνεκφραστοῦ δύναμιν τὸ εἶναι ὁ ἀλλοῦ καὶ ὁ τελόνος καὶ ὁ σηματοῦσις δι' ἀπλῆς προσεγγίσεως ἐνέργου ἀναστήσει νεκρῶν, ἐξεδίωξαν ἐπιμόνας, ἀπεκρίμασαν τὸν θάνατον, ἐπιστόμων τοὺς φιλοσόφους, ἐπέλασαν τὰ σῶματα τῶν γητῶν, ἐκκόσων βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας, ἐσφάρασαν, Ἐγγίλας, καὶ ὅσοις ἔσπετε ἔθνος. Καὶ καλῶς ὠμίλησαν ἔτσι ὁ προφήτης, Διότι εἶπε αὐτὰ τὰ ἔπραττον μὲ ἐκείνων τὸν λόγον, καὶ μὲ τὴν κολλῆν αὐτοῦ δύναμιν μετέφερον τοὺς νεκροὺς εἰς τὴν ζωὴν, μετέβαλλον τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς δικαίους, **C** τοὺς τυφλοὺς εἰς βλέποντας, καὶ ἠεράρασκον πνευματικῶν καὶ τὰς σωματικᾶς καὶ τὰς ψυχικᾶς ἀπονήσιας. Ἀπὸ τοῦ ὅμοιος ἐκτελοῦσαν αὐτῶν τὴν δύναμιν: Ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτὸ δὲ φαίνεται ἀπὸ τὸ λεγόμενον «Πνεύματος ἦσαν πληρωμένοι» (Πράξ. 2, 4). Προεφῆσαν δὲ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, Γλώσσα δὲ ὑπὸ τὴν μορφήν πυρὸς ἐκείσων ἐπάνω ἀπὸ τὸν κόπτε ἀποστόλων. Καὶ αὐτὸ τὸ προεφῆσαν ὁ Ἰωήλ, λέγων τὰ ἕξῃ: «Ἐσχέθ' ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὁμῶν, καὶ οἱ θυγατέρες ὁμῶν ὁράσεις θφουται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὁμῶν ἐνύπνια ἐκμαναθήσονται. **D** Καὶ ἐπὶ τοὺς δούλους μου, καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐσχέθ', πρὶν ἢ ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ» (Ἰωήλ 2, 28). Διὰ τοῦ «μεγάλη καὶ ἐπιφανῆ ἡμέρα» ἐνοεῖται καὶ αὐτὴν κατὰ τὴν ὅποιον ἐπεφῆσαν τὸ Πνεῦμα καὶ αὐτὴν τοῦ ἡκίθη εἰς τὸ μέλλον. ⁽¹⁾

Ιθιες δὲ ὁ προφήτης προφητεύων καὶ τὴν διὰ τῆς πίστεως σωτηρίαν (βίβη οὕτως αὐτὸ παρενοσηρήσῃ) λέγει: «Καὶ ἔσται ὡς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται» (Αὐτόθι, στίχ. 32).

6. Ἐλέγηθ' ἔτις τις διὰ ἀποσταλείν εἰς ἄλλαν τὴν κώμην κήρυκας, ὥστε νὰ μὴ ὑπέρχῃ κανεὶς ποὺ δὲν θὰ ἔχῃ ἀκούσει τὸ κήρυγμα καὶ αὐτὸ ἐπροφητεύθη. Ἄκουσε τὸν Δαυὶδ νὰ τὸ λέγῃ καὶ νὰ τὸ προφητεύῃ: «Εἰς πάναν τὴν γῆν ἐξήλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οὐρανόθεν. Ἐ τὰ ῥήματα αὐτοῦ» (Ψαλμ. 18, 5). Ἐπειτα βασιλεύων διὰ δικαιοσύνην ὡς ἔξουσίαν ἔχοντας καὶ διὰ τὴν ἰσχυρότερον καὶ ἀπὸ τοῦ ἰθιους τοῦ βασιλεῦς, λέγει τὰ ἐξῆς ἄλλοις ὁ ἴθιος πάλιν: «Καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πάναν τὴν γῆν» (Ψαλμ. 44, 17). Ὅτι δὲ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος ἦσαν ἀνώτεροι τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἀρχόντων τὰ φανερώσαντες τὰ ἴθια τὰ πράγματα. Ἐπὶ συμβαίνει δηλαδὴ, ἐν ὧν ἔσθ' ἀκόμη οἱ βασιλεῖς, νὰ καταργηθῶν οἱ νόμοι τῶν αἰ νόμοι ἐν τούτοις τῶν ἀλλείων ἐκείνων, ἐν καὶ αὐτοὶ ἔχουν ἀποθάνει, εἶναί γερα θεμελιωμένοι καὶ παραμένοντες ἀμετακίνητοι, καὶ μέγιστα μολοῦσι: καὶ οἱ βασιμονες καὶ ἡ μακροχρόνιος συνήθεια καὶ ἡ κακία καὶ ἡ ἔθνη, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐπαχέρισαν νὰ τοὺς κατατρέψουν. Φανερόντι: ἔπιστος ὁ προφήτης δι, καὶ ἀπὸ γίνουσι ἀρχοντες, θὰ ἐξακολουθήσων νὰ εἶναί ἀξιογάπητος καὶ ἐπιθυμητοί, μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ λέγει, «Διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονται σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα» (Αὐτόθι, στίχ. 18) 666 Α τοῦ σημαίνει θὰ εὐχαριστοῦν καὶ θὰ τοῦ χρωστούν χάρον, διὰ τοὺς ἔθους: τίςτοις ἀρχοντας. Ὅτι δὲ καὶ τὸ κήρυγμα θὰ ἐξαπλωθῇ εἰς ἄλλαν τὴν κώμην, καὶ αὐτὸ ἐπροφητεύθη. Πρὸς τὸ πῶς σοὺ τὸ παρουσιάζει καὶ αὐτὸ ὁ Δαυὶδ μετὰ ὡσαύτως λέγει: «Ἄκουσαι παρ' ἑμοῦ καὶ ὡσαύτως σοὶ θῆνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατασχέσιν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς» (Ψαλμ. 2, 4). Καὶ πάλιν ἄλλος προφήτης δηλώνει τὸ ἴθιον ἄλλοις λέγων: «Πληθήσεται ἡ σὺνταξία γῆ τοῦ γυνώων τὸν Κύριον, ὡς ὄθου πολλὰ κατακλύσει θαλάσσης» (Ἠσ. 11, 9) Πρὸς τὸ καὶ τὴν εὐκολίαν τῆς ἀποδοχῆς τοῦ κηρύγματος: «Ὁ μὴ διδάξωνται ἑκάστης τὸν πλητὸν αὐτοῦ, καὶ ἑκάστης τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγον, Β γυνώων τὸν Κύριον, δι, πάντα εἰδήσονται με ἀπὸ μικροῦ ὡς μεγάλο αὐτοῦ» (Ἠσ. 31, 34). Τὸ ἀρχαῖος τῆς Ἐκκλησίας δηλαδὴ διὰ τῶν ἑξῆς: «Ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἔμφαντες τὸ ὄνομα Κυρίου, καὶ ἐπ' ἔχρον τῶν ὀρέων ὁ αἰὼς Κυρίου, καὶ ὀψιθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ ἔξουσιαν ἐπ' αὐτὸ λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔθνη πολλὰ» (Ἠσ. 2, 2). Ἡ Ἐκκλησία θὰ εἶναί ἔτις τις διὰ μόνον σταθερὰ καὶ ἀκίνητος καὶ βίαια, ἀλλὰ θὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ βασιλεύσῃ εἰς

τὴν κώμην ἢ εἰρήνην, καὶ θὰ καταλύσων μὲν εἰς τὰς πόλεις αἱ πολυκρήσι καὶ αἱ μοναρχίαι, θὰ ἴθρουθ' εἰ μία βασιλεία τοῦ θὰ περιλάβῃ ἅλους καὶ θὰ διδάξῃ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν εἰρήνῃ καὶ δι: ἄπας προφητευόμενος. Διὰ τοῦτο παλαιότερα εἶλο: οἱ χειροτέχναι, ἀκόμη δι καὶ οἱ ῥήτορες, ἐκαλοῦντο εἰς τὰ ἔθλα καὶ ἦσαν ἔτοιμοι διὰ πόλεμον. C Μετὰ τὴν ἔλευσιν ὄμως τοῦ Χριστοῦ ἔλα ἔθια ἐλευθέρων καὶ ὁ πόλεμος περιωρίσθη εἰς ὄρακτον μέρος. Καὶ αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἔθλιας καίτοις προφήτης λέγων: «Καὶ συγκύψουν τὰς μάχαιρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰ ἔθλιας αὐτῶν εἰς ἄρπαινα, καὶ οὐ μόνον ἐπὶ ἔθλιας ἐπὶ ἔθλιας μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μόνον ἐπὶ πολέμῳ» (Αὐτόθι, στίχ. 4). Προφητευόμενος ὅθλ. ἔξουσιαν εἶναί ἔτις εἰς τὸν πόλεμον, τὴν ὄμως ἐληφθέντων ἀκόμη καὶ τὴν πολυκρήνη τέχνην, μέλλουσι δὲ οἱ περισσότεροι οὕτως ἐγνώρισαν κὲν αὐτὴν τὴν λέγειν. Ἄν δὲ γίνονται καὶ τὴν πόλεμον, εἶναί ἐν τούτοις ὄλοις καὶ δι: συνέχεις. ἔπας ἔγινετο προφητευόμενος ὅποτε εἰς κάθε ἔθνος ἔξουσιαν μωριὰς ἐπαναστήσων. D Ἐπειτα προφητεύει, βασιλεύων καὶ ἐν ποίον θὰ ἀποταλέσθῃ ἡ Ἐκκλησία. Ἐσαῖδὴ δηλαδὴ ἐπρόκειτο νὰ ἀποταλέσων μίαν ἀγλήνη δι: μόνον ἔπας εἰς τὸν χαρακτήρα ἀνθρώπου, ὅτε μόνον ἦμερος καὶ ἀνάρετος, ἀλλὰ καὶ ἄγριο: εἰς τὸν χαρακτήρα, καὶ εἶλο: αὐτοὶ νὰ γίνουσι μίαν Ἐκκλησίαν, ἔπας πῶς ἔθλιας τὴν ποικίλιαν αὐτῆς τῆς ἀγλήνης ὁ προφήτης μετὰ τὸ νὰ εἶπῃ: «Τότε συμβουθήσονται λίθος μετὰ ἄρνος» (Ἠσ. 11, 4). Ἰσοδύναμι δὲ εἰ αὐτὴν τὴν ἀπὸ τῆς ζωῆς τῶν βασιλέων. Διὰ ν' ἀπεδείχθῃ δὲ εἰ αὐτὰ δὲν ἀναφέρονται εἰς τὰ ἔθλια, ὡς μὲν εἶπῃ ὁ Ἰουδαῖος, ὅτε συνέθη κατὰ τέσσα. E Διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἐδοκίμασεν ὁ λίθος μαζί μετὰ τὸ πρόβατον καὶ ἐν ἀκόμη ἐπρόκειτο νὰ ἐσκαθίσῃ, ποῖα ἀπρέλεια θὰ προέκυπτε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὥστε ν' ἀναφερθῇ εἰς αὐτὸ ὁ προφήτης: Δὲν ἐμίλει ἐπομένως περὶ τῶν ἔθλων. ἀλλὰ περὶ τῶν ἄγριων εἰς τὴν συμπεριφορὰν ἀνθρώπων, περὶ τῶν Ἰουδαίων, τῶν Ἰσραηλίων, τῶν Μαδύρων, τῶν Ἰνδῶν, τῶν Σαυρομάτων, τῶν Περσῶν. Ὅτι δὲ ἔλα αὐτὰ τὰ ἔθνη ὀδηγοῦνται τελικῶς κατὰ ἀπὸ μίαν ἐξουσίαν, τὸ ἔθλιας καὶ ἄλλος προφήτης μετὰ τὸ νὰ λέγῃ: «Καὶ δουλεύουσιν αὐτῷ ὅσοι ἔθλια ἔνα, καὶ προσκυνήσων αὐτῷ ἑκάστης ἐκ τοῦ ἔθλου αὐτοῦ» (Ἠσ. 3, 9). Ὅθλ. προσκυνήσων αὐτόν. λέγει, δι: μόνον εἰς τὰ ἔθλιας. ἀλλ' εἰς

1. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν Ρωμαίων ἐπ' ἔθλιας ὡς ἐπὶ τὸν κώμην ἦτο φυσικὸν νὰ καταπέσων οἱ πόλεμοι καὶ νὰ ἐπικρατῆσῃ ἡ εἰρήνη, ἢ ἀποκαθήσεται Pax Romana. Αὐτὸ ἔχει παραρῆμα κατὰ τὸν ἔθλ. ὁ Χρυσόστομος.

δλον τὸν κόσμον. Διὸ δὲν διατάσσονται ἕλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὰ Ἱερουσόλια, ἀλλ' ἐπιταλεῖ ὁ καθένας τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, μένον εἰς τὴν πατρίδα του.

347 **A 7.** "Οτι ἐπίσης ἐπρόκειτο νὰ ἐκδιπλοῦν τῆς ἐπαγγελίας οἱ Ἰουδαῖοι, οὗτε αὐτὸ παρακουσθήσονται. Καὶ τότετὰ πῶς τὸ πρῶτον καὶ αὐτὸ ὁ προφήτης: "Ἰδοὺ ἐν ἡμῖν συγκληρονομήσανται θεοὶ, καὶ οὐκ ἀνάφετε τὸ θεοκατεχθῆναι μου θυμῶν" (Ματθ. 1, 10). Ἐπισημασθῆναι ἐπίσης καὶ ποῖος πρόκειται νὰ τὸν λατρεύσῃ. "Ἀπὸ ἀκατολῶν ἤλιου, λέγει, μέχρι δυσῶν τὸ θυμῶν μου θεοδοξάσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι". Καὶ πάλιν, "Ἐν παντὶ τόπῳ θυμῶν μου θεοδοξάσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι". "Οτι αὐτὴ θὰ ἔχη κατ' ἐξαιρετικὸν καὶ διάφορον; "Οτι ἡ προσκύνησις αὐτῆ δὲν θὰ προσδιορίζεται ἀπὸ τὸν τόπον, ἀλλ' ἀπὸ τὸν τρόπον, θὰ γίνεταί ἐξ ἑμὲ ὡς καὶ κατὰ τὸν εἶδος, ἀλλὰ μὴ ἄλλῳ τρόπον λατρείας; **B** Πῶς ἔμεις, διερωτῶμεν: κανεῖς, κατέφρασαν καὶ τοὺς προεβίβασαν ὁλοὺς οἱ ἀπόστολοι; Ἄλλος ποὺ ἐγνώριζε μίαν γλῶσσαν μόνον, τὴν ἰουδαϊκὴν, πῶς ἔπεισε τὴν Σιδῶν καὶ τὸν Ἰσθὸν καὶ τὸν Σαυρομάτην καὶ τὸν Θρόνα; "Ἐλαθε τὸ χάρισμα τῆς πολυγλωσσίας ἐπὶ δωρεῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ αὐτὸ μὲν προκειμένου περὶ τῶν Ἰουδαίων προκειμένου δὲ περὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἔλαθε τὸ χάρισμα τῆς γλῶσσης τῶν θαλάκτων. "Οτι ὁμοίως οὗτε αὐτὸ θὰ προσέλιπε τοὺς Ἰουδαίους, ἄκουσε πῶς τὸ παρανοεῖται ὁ προφήτης μὲ τὸ νὰ λέγῃ: "Ἐν ἑτερογλώσσῃς γὰρ καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εὐκαλοῦσινταί μου, λέγει Κύριος" (Ἠσ. 28, 11). Ἐπάρχει κατὰ σφαιρικῶν αὐτοῦ; Ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστήσουν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ νὰ προσέλθωσιν οἱ ἔθνη; καὶ αὐτὸ ἐπισημασθῆναι. Ἄκουσε τὸν Ἰωάννην νὰ τὸ δηλώνῃ καὶ νὰ λέγῃ: "Κατέβη τοῖς ἐμὲ μὴ ζήτοισιν Ἐβραϊκῆς ἐγενήθη τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπειρωμένοις. Ἐπειὸν, Ἰδοὺ ἐμὲ, τῷ ἔθνεσι, ὅτι οὐκ ἐκάλεσαν τὸ θυμῶν μου, διὰ τὸν Ἰσραὴλ δὲ λέγει, "Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξέπιπταε τὰς χειρὰς μου πρὸς λαὸν ἀπειθεύοντα καὶ ἀνυπότακτον" (Ἠσ. 66, 1-2). Καὶ πάλιν, "Ἀγγηγορήσαν αὐτῷ ὡς παιδῶν, ὡς ῥίζα ἐν γῆ θυμῶν" (Αὐτῶν 53, 2). Καὶ πάλιν, "Κύριε τῆς ἐπίστασε τῆ ἀνοχῆς ἡμῶν; καὶ ὁ δρακίλιον Κυρίου τῆν ἀπεκαλύφθη"; (Αὐτῶν, στίχ. 1). Διὸν εἶπε ποῖος ἐπίστασε εἰς τὴν διδασκαλίαν μας, ἀλλ' εἰς αὐτὰ ποὺ ἠκούσαμεν, διεκίνησεν δι' αὐτὸ θὰ εἶναι ἕλεγον τίποτα ἰδιῶν των, ἀλλὰ θὰ ἤκουσαν ἀπὸ τὸν Θεόν, αὐτὰ ἐκλήρωσαν. "Οτι ἐπρόκειτο νὰ προτιμῆσθαι ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ νὰ γίνῃ πολλὸ τιμιώτερος καὶ αὐτὸ τὸ ἐδήλωσαν ὁ Μωϋσῆς μὲ τὸ νὰ εἴπῃ: **D** Παρ-

γλώσσῃ ἡμῶν ἐπ' οὐκ ἔθνη, ἐπὶ ἔθνεσι ἀκύνετο παροργισμὸς ἡμῶν" (Δευτ. 32, 21), ἔνωσάν τὴν προγγυμένην μαρτυριάν τε τῶν Ἐθνικῶν μὲ τὸ "ἐπ' οὐκ ἔθνη". Διὸ δὲν ὑπελογίζοντο καὶ ὡς ἔθνος διὰ τὴν κοιλίην αὐτέλειον, διὰ τὴν μορφήν, διὰ τὴν ἀνοχίαν. Λόγῳ τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως ὁμοῦ ἐπῆλθε τίποτα μεταβολή, ὥστε νὰ φανῶν πολλὸ τιμιώτερος ἀπὸ πάντων ποὺ ἐξεπῆσαν προγγυμένοις. "Οτι δὲ αὐτὸ θὰ ἔθνη τοὺς Ἰουδαίους, καὶ θὰ γίνοντο διὰ τοῦτο καλύτεροι, καὶ αὐτὸ φαίνεται ἐκ τῶν προγγυτικῶν λόγων. Διὸ δὲν εἶπεν ἀπλῶς θὰ ὡς προγγυτικοί, ἀλλὰ καὶ τὴν προγγυτικὴν εἴδει καὶ τὴν διόφρασαν ἢ ποῖα ἐπρόκειτο Ἐ νὰ προέλθῃ ἀπὸ τῆς γλῶσσης. "Παραγγλώσω ἡμῶν, λέγει, ἐπ' οὐκ ἔθνη". Ὡσάν νὰ εἴπατο θεοδόξῃ θὰ ὁμοῦ τὸσον πολλὰ ἀγαθὰ εἰς αὐτοὺς ὥστε νὰ γλῶσσοι, νὰ πληρωθῆτε. Αὐτὸ λοιπὸν τοὺς ἔμαμε καλύτερους. Αὐτοὶ δηλοῦν ποὺ εἶπαν τὴν ὁλοκλήρῃ νὰ σιχέται, τὰς πέτρας νὰ σπάσῃ, τὸν ἄνεμον νὰ ἀλλάσῃ κατεύθυνσιν καὶ τὸσα ἄλλα θαυμαστά ἢ μᾶλλον αὐτὰ ποὺ ἐβλάστησαν τὰ τέκνα των καὶ ἐλάτρευαν τὸν Βασιλεῦσιν" καὶ προσεκολλήθησαν εἰς πολλὰ μαγείας, αὐτοὶ λοιπὸν ἐπειθῆ εὐαρίστησαν ἡμῶν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἡ ἰσχυρὴ μας πίστις ἔγενε κατὰ πολλὸ προγγυτικῆς τῆς ἱσχυρῆς των, τὸσον πολλὰ ἐπληρώθησαν ἀπὸ τῆς ζήτησιώς των καὶ ἔγινον καλύτεροι καὶ αἰματωμένοι, ὥστε ὅσα δὲν κατέφρασαν νὰ ἴκωνται 348 **A** ἀκούοντες τοὺς προγγυτικῆς καὶ ἐλλείποντες θαύματα, τὰ ἐπέτυχον εἰς αἰτίαν τῆς ζήτησιώς των δι' ἡμῶν. Διὸ κανεῖς πλῆθος ἐξ αὐτῶν δὲν σφάζει τὰ τέκνα του, ὥστε τρέχει εἰς τὰ εἰδικα, ὥστε προσκυκετὶ τὸν μόνον. Τὸ ἀγαθὸν τῆς παρθενίας δὲν ὑπέρχεν ὥστε κατ' ἔθνη εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. Ἐπειθῆ ὁμοῦ ἐπρόκειτο νὰ ἐκλήρωσιν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, πρόσεξε πῶς καὶ αὐτὸ τὸ πρόλεγει ὁ Δαυὶδ, λέγων τὰ ἔθνη: "Ἀνεγγεθήσονται τῷ βασιλεὶ παραθέσει ὅπως αὐτῆς, ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως" (Ψαλμ. 44, 16). Ὅστε τὸ θυμῶν τῶν ἱερῶν, ἐν πᾶσι τῶν ἐπισκόπων, δὲν ἀπεκαλύφθη, διὸν λέγει: "Καταστήσω γὰρ τοὺς ἀρχοντας σου ἐν ἐρήφῃ καὶ τοὺς ἐπισκόπους ἐν δικαιοσύνῃ" (Ἠσ. 60, 17).

B 8. Ἐπρόκειτο νὰ εἴδῃ καὶ νὰ ζητήσῃ αὐθόνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ μὴ μὲ τοὺς ἄλλους καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Πρόσεξε πῶς καὶ αὐτὸ τὸ πρόλεγει ὁ Δαυὶδ καὶ ὁ Μάλαχιας. Ὁ Μα-

3. Ὅνομα μωσαϊκῆς θεότητος, τὴν ὁποῖαν ἐλάτρευον καὶ πολλοὶ Ἰσραηλιταὶ παρασηβέντες ὑπὸ Μωσαϊκῶν ἰουδαϊκῶν καὶ τιμωρηθέντες διὰ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ λέξις αὐτὴ σφραγίσθη ἐκ τοῦ ἑσπέρου ἢ φεγγῆρος, δηλοῦσα τὸν ἑπὶ τοῦ ἡμοῦ φεγγῆρος λατρευόμενον. Βασκ. Βλ. Ἀποκ. 20 [—] 31, 16 Δευτ. 4, 8. Ἦσ. Νου. 22, 17.

λαχίας λέγει τὰ ἔξῃ: «Καὶ ἐστῆσαν ὡς χιωνοκρήνην, ὡς πόα κλυόντων, καὶ διακαθαραὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον» (Ματ. 3, 3). τὰ ὅποια εἶναι πολλὰ συνηθῆ μὴ αὐτὰ ποὺ ὁ Παῦλος εἶπε γράφων ἴσται: «Ἦ γὰρ ἡμέρα δικαιοσύνης, ὅτι ἐν κυρίῳ ἀποκαλύπτεται: (Α' Κορ. 3, 13). Ὁ Δαυὶδ δὲ λέγει, «Ὁ Θεὸς ἡμερῶν ἤξει» (Ψαλμ. 49, 3) διακρήτων δὲ αὐτῶν τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν. Διότι ἢ μὴ πρώτη εἶχε πολλὴν ἐπιείκειαν, ἢ δευτέρα ἡμῶς δὲν θά εἴναι ἢ ἔσται, ἀλλὰ γεμάτη ἀπὸ φρίκης καὶ τρόμου. Ἡ δὲ ἰσχυροὺς δὲ εἰς ἔθλον τὴν κόσην C μὴ ταχύνεται ἀστραπῆς διὰ τῶν ἀγγέλων ποὺ θά προγγύνται. Διότι λέγει, «Ὡσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀκροτάτων, καὶ φαίνεται ἕως οὐρανῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ Πιστοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Ματθ. 24, 27). Δι' αὐτῶν δὲ δηλώνεται ὅτι αὐτὴ θά εἶναι ὁρατὴ ἀπὸ παντοῦ καὶ θά ἀποκαταγγεῖθῃ δὲν ἔχει δηλαδὴ ἀνάγκη ἀπὸ κήρυκα, ἀλλ' ἢ ἴδια παρουσιάζῃ τὴν αὐτῶν τῆς. Αὐτὸ λοιπὸν δηλώνουν ὁ Δαυὶδ λέγει: «Ὁ Θεὸς ἡμερῶν ἤξει» (Ψαλμ. 49, 3). Κατόπιν περιστῶν καὶ τῶν μελλοντικῶν δικαιοσύνην προσθέτει καὶ λέγει: «Πᾶρ ἐνὸς αὐτοῦ κληθήσεται, καὶ κύριος αὐτοῦ καταγίης σφοδρῶν» (Αὐτῶν). Ἀναγίης εἰς τὰς τιμωρίας, ὅμιλε τὴν καὶ διὰ τὴν μεγαλοκρίθειαν τοῦ δικαστηρίου. Προσκάλυπται τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρίνει τὸν λαὸν αὐτοῦ» (Αὐτῶν, στίχ. 4) D ἐνὸς ἐδὲ διὰ τοῦ «ἡ» τοῦ ἀνθρώπου. Κατόπιν μάλ' ἐμὲ δέους τοῦ ἀνθρώπου συγκαταλάγει καὶ τοὺς Ἰουδαίους (ἰδίως πρὸς αὐτοὺς ἀπευθύνεται) καὶ προσθέτει: «Συναγάγετε αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, τοὺς διαπεθεμένους τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ θυσιῶν καὶ ἀναγγελῶσαν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς ἔσται» (Αὐτῶν, στίχ. 5). Ἐπρόκειτο μὴ τὴν ἐλευσίαν τοῦ νὰ καταργῆται τὴν διὰ θυσιῶν λατρείαν, νὰ μὴ τὴν ἔχηται πλέον, νὰ ἀποβῆται δὲ μόνον τὴν ἰδεὴν μας. Ἄκουσε πῶς καὶ αὐτὰ ἐπροφητεύθησαν: «Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ καρτερήσω» (Ψαλμ. 39, 7). Αὐτὸ τὸ ἐδήλωσε καὶ ἄλλοδ λέγων: «Λαός, ὅν οὐκ ἔγνω, ἐδούλευσά μοι, E εἰς ἀσκήν ὅτι οὐκ ὠφείλουσέ μοι» (Ψαλμ. 17, 45). Δηλαδὴ ἀπίστευσε χωρὶς νὰ εἶθ τὴν θέλησάν νὰ σκεῖται, οὕτως τὰς πέτρας νὰ ραγίσουν, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἀκράθειαν τοῦ κηρύττου τῶν ἀποστόλων μου. Καὶ ἐδὲ πάλιν λέγει: «Σῶμα δὲ καρτερήσω μου». Ἀπὸ δὲ εἶπεν αὐτὸ, προσθέτει καὶ ἄλλα καὶ λέγει: «Τότε εἶπον, Ἰδοὺ ἤκω ἐν κεφαλῇ διδύμου γέγραπται: παρ' ἐμοῦ» (Ψαλμ. 39, 10). Δύο πράγματα δηλώνονται δι' αὐτῶν, ὅτι θά εἶθῃ ἀπ' ἐνός καὶ ὅτι θά εἶθῃ τῶν ποὺ θά καταργηθῶν αἱ θυσιῶν ἀπ' ἑτέρου πράγμα ποὺ ἔγινεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν εἰσὸς ἀναστήσει τὴν Ρωμαϊκὴν.

Κῆρυξεν δὲ καὶ τὸν Βαρούχ νὰ ὁμιλῇ ὡς ἔξῃ περὶ τῆς ἀναστροφῆς τοῦ «Ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοὺς ἀνθρώπους συναναστρέφει» (Ματθ. 3, 38). 889 A λέγει δὲ σχετικῶς καὶ ὁ Μωυσῆς, «Προφήτην ἡμῶν ἀναστήσει: Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ὡς ἐμὲ αὐτὸ ἀκούσασθαι: κατὰ πάντα. Κα' ἔσται, πᾶσα ψυχὴ ἣτις οὐκ ἴκοιτο τοῦ προσήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται: ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς» (Δευτ. 18, 18). Ἐπρόκειτο δὲ αὐτὸ δὲν συνέβη διὰ κανὼνα ἐκ τῶν προφητῶν, παρὰ μόνον διὰ τὸν Χριστόν. Πολλοὶ προφήται δηλαδὴ ἐναφανίσθησαν, καὶ οἰκιστοὺς τοὺς παρήκουσαν, χωρὶς εἶποτε νὰ πάθουν. Ἐπειδὴ ἤμῶς παρήκουσαν καὶ τὸν Χριστόν οἱ Ἰουδαῖοι, περέρχονται τὴν εἰς ἔθλον τὸν κόσην ὡς ἀλλοτρίαι καὶ περιπλανώμενοι, φογῶδες καὶ μετανάσται. Ἀναξενώθησαν ἀπὸ τῆς πατρίδας τῶν, ἔχασαν τὰ πατριὰ τῶν ἔθνη καὶ τοὺς νόμους, καὶ ἴσταν εἰς ἑστρίαν, κώλικαν καὶ τιμωρίαν. Αὐτὰ δὲ ποὺ ἔχουν πάθει ἐπὶ τὸν Βασιλικὸν καὶ τοῦ Τίτου, οὕτως νὰ τὰ εἶπεν κανεῖς εἶναι δυνατόν. B Τόσον πολὺ ὑπερέβη κάθε συμφορὰν ἐκείνη ἡ τραγωδία. Ἐπραγματοποιεῖται δὲ ἐπ' αὐτῶν τὸ προφητικὸν λόγιον, ὅτι «Πᾶρ, ὅς ἐν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προσήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται. Δι' αὐτὸν ἠρμωθήσαν διὰ τὰ ἰδικά τῶν, ἰκευθὴ παρήκουσαν ἐκείνον τὸν προφήτην, ὅτι θά ἀναστήσῃ εἰσὺς, καὶ αὐτὸ τὸ ἐβήλων ἐν Ἡρακλῆ μὴ τὸ νὰ εἶπεν: Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις. Ἦ γὰρ ἔβρος ἡ παρὰ τοῦ Ἰακω αὐτοῦ ἔστιν» (Ἠρ. 38, 16). Ὅχι δὲ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μετὰ τὸν σταυρὸν, μετὰ τὴν σφαγὴν θά γίνων λαμπρότερα ὅσα ἔχουν σχέση μὴ τὴν εἰς αὐτὸν αἴσταν, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν θά προκηθῇ περισσότερο τὸ κήρυγμα. Ἐπειδὴ δηλαδὴ, ἐβήθη ἐπὶ τὸν ἀπὸ καθ' ἑαυτὴν, ἐβήθη ἐμπροσθεν, εἰσὺς τὴν μαρτυρίαν, ἀναρρώθη εἰς τὸν σταυρὸν. C δὲν ἤκουσῃ, ὅσον ἐξήρατο ἀπὸ ἐκείνου, νὰ ταῖς εἰς τὸν ἀπὸν, διακρίσσαν οἱ στρατιῶται τὰ ἐνδύματά του, ἀπέθανε μὴ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἐκαστοῦ, ὡς διασπῆρας, ὡς τυραννός, διότι λέγεται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον: «Πᾶρ γὰρ ὁ παῖς ἐαυτοῦ ἐκείνου, ἀνυλάγει τὸν Καίσαρα» (Ἰω. 19, 12) καὶ τάλιν «Ἰδοὺ, ὁμοίως ἠκούσεται τὴν διασπῆραν αὐτοῦ» (Ματθ. 23, 60). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ συμβῶν διὰ αὐτὰ διὰ νὰ ἐνοσχίστῃ τὸν ἀκροκῆν καὶ νὰ προτερομῆ τὸ ὄφρος τοῦ «Μὴ προβῆθῃ» λέγει, εἰς αἰτίας αὐτῶν. Διότι ὅσα ὅσα ἔχουν σχέση μὴ

8. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Βοημιῶν στρατηγὸς Τίτου καταστροφὴ τῆς Ἰερουσαλῆμ τὸ 70 μ.Χ. τὸ Βασιλικὸν ἦτο ἀποκρίσιμος τῆς Ρωμαίας καὶ πατὴρ τοῦ Τίτου, ὅστις μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἰερουσαλῆμ ἀνακρούσθη συναναστρέφει. Τῆς καταστροφῆς παρρησιάζει ὁ Ἰουδαῖος εἰς τὸν καὶ ὁ ἐκείνου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθλους.

αὐτὸν ποὺ ἐσταυρώθη, ἐρασιγυθῆ, ἔγινεν ἀνυπαίθετος εἰρωνείας ἀπὸ τῆς ληστιάς, ἐφρονεθῆ μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς βλασφημίας. Θά εἶναι τόσοι λαμπροὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ὥστε κανεὶς δὲν θά ἀρνήσῃται, **Δ** θὰ αὐτὰ δια εἶναι γὰρὰ ἀπὸ πολλῆν τιμῆν. Συνέθη δὲ ἀκριβῶς αὐτὸ, ποὺ καὶ ὁ προφήτης τὸ εἶπε προεῖπαι ποῦ ἀνωρίτερα· «Ἐστὶ ἡ ρίζα τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἡ ἀνασταίνουσα ἀρχὴν ἐθνῶν ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπίσθη, καὶ ἔσται ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ τιμῆ» (Ἡσ. 11, 10). Ἄπὸν νὰ εἶλες ἐπιλαβῆ, ὅτι ὁ τρόπος αὐτῆς τοῦ θανάτου εἶναι τιμιώτερος καὶ ἀπὸ τὸ βασιλικὸν στέμμα. Δι' αὐτὸ οἱ Χριστιανοὶ βασιλεῖς τοποθετοῦν εἰς τὰ στέμματα τὸν σταυρὸν, τὸ σήμα τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὰ πορφύρα ἰνδύματα τῶν βασιλέων ὁ σταυρὸς, εἰς τὰ στέμματα ὁ σταυρὸς, εἰς τῆς προσευχῆς ὁ σταυρὸς, εἰς τὰ ἔλαια ὁ σταυρὸς, εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν ὁ σταυρὸς, **Ε** καὶ εἰς διὰ ἄλλων τὴν οικουμένην λάμπει ὁ σταυρὸς περισσοτέρου ἀπὸ τὸν ἥλιον· **Καὶ** ἔσται ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ τιμῆ.

9. Τὰ φθνήσκοντα ἡμῶς πράγματα δὲν γίνονται ἔτι, ἀλλ' ἀντιθέτως. Ἐν ὧν ζοῦν ἐπιλαβῆ οἱ ἀπιστοὶ καὶ ἐπίσκοποι, εὐρίσκονται εἰς ἀνθρώπων καὶ θεῶν ἔχον ὁμοίαν, ὅταν ἡμῶς ἀποθάνουν, καταστρέφονται μετὰ τοὺς καὶ ἐκείνους. Αὐτὸ δὲ ἡμῶς νὰ τὸ ἴδῃ κανεὶς νὰ συμβαίνει ἔχει μόνον εἰς κάποιον πλοῦτον καὶ εἰς ἀρχοντα ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἴδιον τὸν βασιλεῖα. Αὐτὸ καὶ οἱ νόμοι τῶν κατοικούντων, καὶ οἱ εἰκόνας τῶν μνηστειομένων, καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν σφίγι, καὶ τὸ θεομὰ τὸν ληρονομεῖται. Περιφρονούντα ἀκρίβη καὶ οἱ ἀνθρώποι τῶν, ποὺ ἠμποροῦσαν προηγουμένως νὰ κληρονομήσουν στρατεύματα καὶ ἐπὶ ἐνός νεύματος νὰ μεταφέρουν ἑαυτοὺς καὶ πόλεις, νὰ μεταβάλλουν τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, **ὅ**τ' **Α** νὰ φρονίσουν ἀκρίβη καὶ νὰ ἀνεκάλουν ἐκ τῆς ἔξωρας κατὰ τοὺς. Ἄλλ' ἡμῶς δια καταστρέφονται, ἔστω καὶ ἔν προηγουμένως ἀδικοῦσαν. Εἰς τὴν περιπέσειν τοῦ Χριστοῦ ἡμῶς συνέθη ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Δίδει πρὸ τοῦ σταυροῦ τὰ πράγματα ἐνάντιον ἀποστήσαντι. Ὁ Ἰούδας ἐπρόδωκεν, ὁ Πέτρος τὸν ἠνέθη, οἱ ὑπόλοιποι μαθηταὶ διασκορπίσθησαν, ἀπέμεινε μόνος μετὰ τῶν ἐχθρῶν, πολλοὶ ποὺ εἶχαν πιστεύσει ἀποτοχώρησαν. Μετὰ τὴν σφαγὴν καὶ τὸν θάνατον ἡμῶς, διὰ νὰ μᾶλλον ὅτι δὲν ἦτο ἀπλῶς ἄνθρωπος ὁ σταυρωθῆς, ἡ δὲ καταστάσις ἔγινε λαμπρότερα, φαυλοτέρα ὑπερέχουσα κατὰ πολὺ τῆς προηγουμένης. Ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ὁ Πέτρος, πρὸ τοῦ σταυροῦ οὐδε εἰς τὴν ἀπειλήν μὲς θυρωρὸς δὲν ἔνευξε, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ τῶν μυσταγωγίων, ἰσχυρίσθη ὅτι δὲν τὸν γνωρίζει. Μετὰ τὸν σταυρὸν ἡμῶς περιέτριψε δὲ τὴν οικουμένην. **Β** Δι' αὐτὸ ἀλλοίωσις ἐπαύρησαν

τὴν πλῆθη μαρτύρων, ἀπειθῆ ἐπαύρησαν νὰ ἀποθάνουν παρὰ νὰ εἶπουν αὐτὸ ποὺ εἶπεν ὁ Πέτρος, φρονεθῆς τὴν ἀπειλήν μὲς θυρωρὸς. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς λοιπὸν τοῦ Πέτρος, εἶπε αἱ γῆραι καὶ αἱ πόλεις, καὶ ἡ ἀκακοῦτος ἔργος καὶ τὰ μέρη ποὺ κατοικούνται διακρίστησαν τὴν πίστιν μᾶλλον καὶ τὸν Ἰουδαϊσμόν, ἀκρίβη δὲ καὶ βασιλεῖς καὶ στρατηγοὶ καὶ ἀρχόντες καὶ ἑσπᾶτοι καὶ δοδοὶ καὶ ἐλευθέρου, καὶ ἰσθῆται καὶ σοφοὶ καὶ ἄσοφοι καὶ δόξου καὶ δόξου, καὶ εἶπε αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ γενικῶς δὲ ἡ ἀνθρώπιος. Εἰς ἄλλων λοιπὸν τὴν οικουμένην διεδόθη τὸ θεομὰ καὶ ἡ λατρεία τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ μᾶλλον τι σημαίνει τὸ **Ε**· «Ἐστὶ ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ τιμῆ». Ὁ δὲ τόπος ποὺ ἐδόθη τὸ θεομὰ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἐπὶ ἦτο μικρὸς καὶ ἄσπρος, εἶναι τώρα σμινώτερος ἀπὸ πολλὰς βασιλικὰς αὐλὰς, καὶ τιμιώτερος καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων ἀκρίβη· **Καὶ** ἔσται ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ τιμῆ. Τὸ παρελθόν δὲ εἶναι ὅτι αὐτὸ συνέθη ἔχει μόνον εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μαθητάς του. Αὐτὰ ἐπιλαβῆ ποὺ συναλωθέντες καὶ ἐδίδοντο, ποὺ καταφρονούντα καὶ ἐφυλάκισον, ποὺ ἐρίσαντο ἀμείωτα θεῶν, μετὰ τὸν θάνατόν του εἶναι τιμιώτερος καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς βασιλεῖς. Ἡδὲ δὲ συμβαίνει αὐτὸ, πρῶτα. Εἰς τὴν βασιλείαν τῶν πόλεων τὴν Ρώμην, **Δ** εἶπε ἐγκαταλείποντα τὰ πάντα καὶ τρέχου εἰς τοὺς τάφους τοῦ αἰετός καὶ τοῦ σκουροῦ, καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἑσπᾶτοι καὶ οἱ στρατηγοὶ. Καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν οἱ βασιλεῖς ἐξέτασαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ταφῶν τὰ σμῆματα τῶν ἐκείνων τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ κοντὰ εἰς τὰ πρόθερα τῶν ναῶν, καὶ ἔγιναν ὅτι οἱ βασιλεῖς θυρωροὶ τῶν αἰετῶν· **Δι'** αὐτῆν τὴν ταρῆν δὲ δὲν αἰχμαλώτων, ἀλλὰ κληρονομήσαν, ἔχει μόνον αὐτὸ ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπίστοι τῶν. **Καὶ** ἔσται, λέγει, ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ τιμῆ. Ἡδὲ κατανοήσας δὲ τὴν τὸν μᾶλλον τῆς τιμῆς, ἔπαι μᾶλλον ὅτι ὁ σταυρὸς ἦτο σήμα τοῦ πλοῦτος κατηργημένου καὶ τοῦ αἰχμαλώτου θανάτου. Ἐξ ἑλλων ἐπιλαβῆ τῶν αἰετῶν τῆς θανατικῆς **Ε** ἐκατέτριψε μόνον ὁ σταυρικὸς ὄλεθρος ἰθαυρῶτα κατηργημένους. **Ἐν**

7. Εἰς τοὺς προχριστιανικοὺς χρόνους ἔπαι ἐπὶ τῶν πόλεων καὶ μαρτύρων ἀπέθοντο ἐπὶ αὐτῶν καὶ πρὸς τῶν τῶν καὶ ἄλλ' ὅτι ἐπὶ τῶν πόλεων. Εἰς τὸ σμῆμα δὲ ἀκριβῶς ἔπαι ἦτο ὁ πόρος ἰσχυροῦτος καὶ σμῆμα κατὰ τὴν οἰκοδομίαν ἡ Ἁγία Τράπεζα. Διὰ τοὺς ἀπεκρίτες ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν ναῶν νὰ τοποθετοῦνται κἀποὺς τῆς Ἁγίας Τράπεζης λατρεῖν ἔπαι. Κατὰ τὴν ἐδο λοιπὸν σφίγι τὸν Χριστοῦ ἐπὶ οἱ πόρος τῶν ἀποστόλων ἔπαι εἰς τὸ κρημνιστὸν τῆμα τοῦ ναοῦ, τὸ ἄγιον ἔπαι, οἱ ἐσθῆται βασιλεῖς καὶ ἀπεκρίτες τῶν πολεμῶν καὶ ἐπὶ νὰ τῶν τῶν ἀποστόλων ἐδίδοντο εἰς τὴν αἰδοῦν καὶ ναοῦ, εἰς τὰ πρόθερα καθίσταντο ἐπὶ οἱ ἐπὶ τῆς βασιλείας θυρωροὶ τῶν πολεμῶν αἰετῶν.

νοῦ δι' αὐτῶν τὸ εἶς· ἐξ αὐτῶν πού διεπάρτων καλοῦσθερα ἀδικήματα ἄλλοι ἐκαίοντο, ἄλλοι ἐλιθολοῦντο καὶ ἄλλοι ἀπέθνησκον κατ' ἄλλον τρόπον. Αὐτὸς ὅμως πού ἐκαρφῶντο καὶ ἐκτραπέτο ἐπὶ ζύλου εἶν ὑπέφερε μόνον δι' αὐτὸ τὸ κανόν, διὰ τὸ ὅτι ἐγλαθῆ ἐκτραπέτο μὲ τόνον φοβεράν καταδικῆν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐθεωρεῖτο κατραμμένος. Διότι ἡ Γραφή λέγει: «Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρημνόμενος ἐπὶ ζύλου» (Λευτ. 21. 23). Αὐτὸ λοιπόν τὸ σύμβολον τῆς κατάρας καὶ τῆς ἐσχάτης τῶν πονηρῶν πού ἔλαο τὸ ἀπώλοντο, τώρα ἔγινε παθητὸν καὶ ἐπέρατον. Διότι εἶτε τὸ βασιλικόν στεφάνον δὲν καλλοῦσθε τὴν κεφαλήν τόνον, ὅσον 571 Α ὁ σταυρός πού εἶναι τιμιώτερος ἀπὸ κάθε κόρυμνον. Καὶ αὐτὸν πού μὲ φρίκην ἀπέφραγον ἔλαο προηγουμένως, τώρα εἶναι τόνον περιζήτητον τὸ σχημά του. Ὡστε εὐρίσκειται παντοῦ, εἰς τοὺς ἄγγλους, εἰς τοὺς ἠγγέλους, εἰς τὰς γυναῖκας, εἰς τοὺς ἄνδρας, εἰς τὰς παρθένους, εἰς τὰς ἐγγάμους, εἰς τοὺς δούλους, εἰς τοὺς ἐλευθέρους. Διότι καθημερινῶς κἀνὸν ἔλαο τὸ σχημά του εἰς τὸ ἐπισομιότερον μέρος τοῦ σώματος, καὶ τὸ περιφέρουν μαζί τους καθημερινῶς ἀπὸ τὸ σχηματίζουσαν ἐπὶ πού μέρτεται. Ὁ σταυρός ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἑρᾶν ῥάπτειζαν, ὁ ἴδιος εἰς τὰς χειρτονομίας τῶν ἱερῶν, αὐτὸς διαλαμαίται πάλιν εἰς τὴν θάλαν εὐχαριστίας Β μαζί μὲ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸν βλέπει κανεὶς νᾶ ἀπάρχη παντοῦ, εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τὰς ἄγορας, εἰς τὰς ἐρημίας, εἰς τὰς ἄδους, εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τὰς ἀγοράς, εἰς τοὺς λόφους, εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐν πλάτῃ καὶ τὰς νήσους, εἰς τὰς κλίμακας, εἰς τὰ ἐνδύματα, εἰς τὰ ὄπλα, εἰς τοὺς γάμους, εἰς τὰ συμπόσια, εἰς τὰ ἄργματα καὶ χροῦσά σκευῆ, εἰς τὰ μαργαριτάρια, εἰς τὰ σῶματα τῶν δαιμονιζόμενων, εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τὴν εἰρήνην, κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, εἰς τὰς βιβάδας τῶν διασκευάζοντων, εἰς τοὺς συλλόγους τῶν ἀλλοτῶν ἴδιον περιζήτητον ἔγινεν ἀπ' ἑλούς τὸ θαυμάσιον αὐτὸ ὄπρον ἢ ἀνέκφραστο αὐτῆς χάρις. C Κανεὶς δὲν εἰσπύεται εἰς τὴν κατὰ τὴν εἶναι σῆμα τὸν πᾶν κατραμμένου θανάτου, ἀλλ' ἔλαο καυχόμεθα δι' αὐτὸν περισσότερο ἀπ' ὅσον διὰ τοὺς στεφάνους καὶ τὰ σῆματα καὶ τὰς πολλὰς σερὰς τῶν μαργαριταρίων. Ἐτα ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἀποκρυπτικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμητῆς καὶ ἀγαπητῆς καὶ περιζήτητης ἀπ' ἑλούς, καὶ παντοῦ διαλάμαίται καὶ εὐρίσκειται, εἰς τοὺς τοίχους τῶν οἰκίων, εἰς τὴν ἀσπῆν, εἰς τὰ βιβλία, εἰς τὰς πόλεις, εἰς τὰ χωρία, εἰς κατωκνηθία καὶ ἀκατωκνηθία μέρη. Μὲ ἱκανοποίησαν λοιπόν τὰ ἔρωσσοδα νᾶ μὲν ἀπαντήσῃ ὁ εὐδαιολογητῆς, πῶς συμβαίνει ὥστε ὁ σταυρός, τὸ σύμβολον τῆς καταδικῆς καὶ τοῦ κα-

τραμμένου θανάτου, νᾶ εἶναι εἰς ἑλούς παθητῆς καὶ περιζήτητος. D Ἐν ἡ δὲ δύναμις αὐτοῦ πού ἐσταυρώθη δὲν εἶναι μεγάλη. 10. Ἄν ἡμῶς τὸ νομίζῃς ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε καὶ ἐγκαλοῦσθε νᾶ συμπεριφέρεσθε ἀκαρῆ ἀδύνατος, νᾶ κλείνῃς τὰ μέτρα ἑκπρὸς εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ νᾶ εἰσᾶς ὡς τυφλὸς ἐμπρὸς εἰς τὸ φῶς, θὰ σοὶ δείξω τώρα ἡμῶς καὶ δι' ἄλλης ἀποδείξεως πόσον σπουδαῖον εἶναι αὐτὸ. Πολλὰ εἶναι αὐτῆ ἡ ἀπόδειξις; Ὁ δὲ καταταί ἱσχυρίζου πολλὰ εἶδη βασιανιστηρίων. τὸ ζῦλον, τὰ μαστίγια, τοὺς μεταλλικὸς δρυγας, τὰς μουσθίδας, διὰ τὸν ὅποιον ἐσχυρίζου τὰ σῶματα, ἐσχυρίζου τὰ μέλη καὶ τὰ ἐξαρτημένον. Ποῖος λοιπόν θὰ ἀπερᾶσθε τὰ βασιανιστήρια αὐτὰ ὄργανα νᾶ τὰ φέρῃ εἰς τὴν οἰκίαν του; Δὲν τὰ σιχαίνονται οἱ περισσότερο. Ε μερικοί δὲ τὰ θεωροῦν ὡς ὄργανα μαντείας, καὶ ὅτε νᾶ τὰ ἐγγύσουσιν οὐτε νᾶ τὰ ἴδουσι ἀνέχονται; Δὲν φέρουσαν μακριὰ ἀπ' αὐτὰ; Δὲν ἀποσπῶρον τὸ βλέμμα των; Κάτι παρόμοιον ἦτε παλαιότερον καὶ ὁ σταυρός, ἢ μάλλον πού χειρότερος ἀπ' αὐτὸ. Διότι, ὅπως εἶπα προηγουμένως ἦτο σῆμα ὅχι ἀπλῶς τοῦ θανάτου, ἀλλὰ τοῦ πλείον ἐπονεϊσίου θανάτου. Πῶς λοιπόν, πῶς μου, ἔγινε τώρα τόνον περιζήτητος ἀπ' ἑλούς, τόνον ἀγαπητῆς εἰς ἑλούς, προτιμώτερος ἑλούς; Αὐτὸ δηλαδῆ τὸ ζῦλον, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἐνετύθη τὸ ἄγιον σῶμα καὶ ἐκαρῶθη, πῶς εἶναι περιζήτητος ἀπ' ἑλούς; Καὶ ἀπὸ πόσον οἱ πολλοὶ ἔνα μικρὸν τεμάχιον ἀπὸ ἑαῖνο καὶ τὸ ἀπυρροῦσθουσαν, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκας, τὸ κρημνὸν ἀπὸ τοὺς λαμοῦς των, καὶ καλλοῦσθε τὰ μὲν αὐτὸ. 572 Α μολοῦσθε αὐτὸ τὸ ζῦλον ἦτο σύμβολον καταδικῆς καὶ τιμωρίας; Αὐτὸς ἡμῶς πού δημιουργεῖται τὰ πάντα καὶ τὰ μεταβάλλει συγγῆμις, πού ἀπῆλλασε τὴν οἰκουμένην ἀπὸ τόνον κακίαν καὶ μετέβαλε τὴν γῆν εἰς ἠράνην, πῶς καὶ τὸ ἀνεκτίθειον αὐτὸ, πού ἦτο ἐπονεϊσίου καὶ ἔργου τῶν πᾶν ἀγαθῶν θανάτου, τὸ ἦτοσε ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Ἦλα αὐτὸ λοιπόν προέλεπον ἢ προεφῆτες εἶπες; Καὶ ἔστα ἢ ἀνῆπικε; αὐτὸ τῆς. Διότι αὐτὸ τὸ σῆμα τὸν θανάτου (καὶ δὲν θὰ πᾶσον πού νᾶ τὸ ἐκατωκνηθῆ) ἀπέθῃ μέσον πολλῆς ἐλπίδας καὶ τῆς; του προσέγει ἀσφάλειαν, φημιτρον τῆς δουλείας τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ θανάτωσε τὸν θάνατον. B αὐτὸ ἔπαυσε τὰς σιδηρὰς θύρας τοῦ ἄδου, συνέτριψε τὰ ἐν σιδηρῶ κλειθρα, κατέστρεψε τὴν ἀκροαλίαν τοῦ διαβόλου ἔσπε τὰ νεύρα τῆς ἁμαρτίας, δίδουσε ἔλαο τὸν κέσμιον πού ἦτο καταδικαμένος, ἐπιτιμῶντε τὴν θείαν τιμωρίαν πού κατραμμένο ἔνατον τῆς ἀνθρωπότητος. Τὶ λέγω ἡμῶς; Αὐτὸ πού δὲν ἠμῶς ἔπαυσε νᾶ κατορθώσουσιν ἢ, χυζομένη θάλασσα, καὶ γαλι-

ναί πέτρας, ἢ μεταβολῆ τῆς πορείας τοῦ ἀνέμου, καὶ τὸ μόνον ποῦ διενέμει ἐπὶ παρόντα ἐπὶ εἰς τὰς χιλιάδας Ἰουδαίων, καὶ ὁ νόμος, καὶ ἄλλα θαύματα ποῦ συνέβησαν εἰς τὴν ἔρημον καὶ εἰς τὴν Παλαιστίνην, αὐτὰ τὰ καθάρουσαν ὁ σταυρὸς, ὄχι εἰς ἓν μόνον ἔθνος, ἀλλ' εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὁ σταυρὸς, τὸ καθαρῶν ὀσμολογῶν, ποῦ ὅλοι τὸ ἀπέφρουγον καὶ ὅλοι ἀπηγόρευον τὸν δι' αὐτοῦ θάνατον, ὁ σταυρὸς, **C** τὸ ἐπονεϊδίον ὀσμολογῶν, αὐτὸς λοιπὸν ἐπέτυχε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σταυρωθέντος νὰ γίνωνται ἅμα μὴ πολλὴν εὐκολίαν. Ὅχι δι' μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ὅσα συνέβησαν κατὰ τὴν ἀποκαίνουσαν τὴν δύναμιν τοῦ. Δίδει διέκλυρον τὴν οἰκουμένην, ποῦ ἦτο ἄγονος ὡς πρὸς τὴν ἐρετήν καὶ εὐρίσκοντο εἰς κατάστασιν πνευματικῆς ἐρημώσεως καὶ ἔην περιμένει πάλαι νὰ παραγάγῃ κάτι καλόν, ἰδίως τὴν μεταβάλειν εἰς παράδεισον καὶ εἰς παύσαντων μητέρα. Καὶ αὐτὸ τὸ προεῖπεν ὁ προφήτης λέγων τὰ ἔξῃ: «Εὐφρανθήσεται, στείρα, ἢ οὐ τίκτουσα: ῥῆθρον καὶ ὄνησον ἢ οὐκ ὀδύουσα, ἐπὶ πολλὰ καὶ ἔτινα τῆς ἐρήμου μᾶλλον, ἢ τῆς ἐχέουσας τὸν ἄνδρα» (Ἠσ. 54, 1). Τὸ ἐπὶ διὰ ἀφοῦ τὴν ἐκείνη ἰσχυρὸν. **D** τῆς ἔθεος γάρ, πολὺ καλύτερον ἀπὸ τὸν προηγουμένον ὅσον αὐτὸ τὸ ἀπεκαίωσαν οἱ προφῆται. Καὶ κῆρυξαι τὸ λέγων εἰς τὰς προσεχέας τῶν «Διαθήσεται αὐτοῖς διαθήκην καινὴν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθήκην τοῖς πατέρας αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαμπρυνάμενος μοι τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς Αἰγύπτου» ἐπὶ αὐτοὺς οὐκ ἐνέμεναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. Ὅτι αὐτὴ ἡ διαθήκη, ἣν διεθήσεται αὐτοῖς θείους νόμους εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐπιγράψαι αὐτοῦς. (Ἰερ. 31, 32). Κατὰ τὴν δι' ὀνησῶν καὶ τὴν ἀμειστον μεταβολὴν **E** καὶ τὴν εὐκολίαν τῆς ἀποδοχῆς τοῦ κηρύγματος ἔλεγε: «Καὶ οὐ μὴ ἐδάξωμαι ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων, Ἰσθὶ τὸν Κύριον, ἐπὶ πάντας εἰδήσασθαι μὲ ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν» (Ἰερ. 31, 34). Ὅτι: ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ εἰς ὅλους ἄριστον τὸν ἀμαρτωλόν, μετὰ τὴν ἔλευσίν του, καὶ αὐτὸ τὸ προεῖπεν ὁ προφήτης λέγων τὰ ἔξῃ: «Ἄβη αὐτοῖς ἡ παρ' ἑμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀγέλωμαι τῆς ἀνομιᾶς αὐτῶν καὶ τὸν ἀμαρτωλὸν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.» (Ἠσ. 54, 10). Ὅτι ἡμποροῦσι νὰ ὑπάρξῃ κάτι κατεστραμμένον αὐτοῦ: Διὰ τὸν προφητικὸν θελαθὴ αὐτῶν ἐνεργάσιος τὴν κλήσιν τὸν ἰσχυρῶν, τὴν ὑπεροχὴν τοῦ νέου νόμου ἔνεκεν: τοῦ παλαιοῦ, τὴν εὐκολίαν τῆς ἀποδοχῆς: τὴν χάριν αὐτῶν ποῦ ἐπίστευσαν, καὶ τὴν διὰ τοῦ ἐκπεπληρωμένου γεγονέντων δωρεᾶν.

373 A 11. Ὅτι δι' αὐτοῦ ἐνήργησε ταῦτα, αὐτοῦ ὁ ἔθνος θὰ

ἔθνη κατόπιν καὶ ὡς Κροῖς, πρότερον πῶς καὶ αὐτὸ τὸ προφητικόν. Ὅστε αὐτὸ θελαθὴ τὸ παρόντα, ἀλλ' ἄλλοι μὲς παρακαλοῦν τὸ σῆμα μὴ τὸ ἐποῖον πρόκειται νὰ εἴδῃ, ἄλλοι δὲ προφητικόν αὐτὸ εἰς λόγον. Ὁ Δικητὴ θελαθὴ, ἐπὶ ἔθεον ἐν μίσην βαρβάρων, τὸν Βαβυλωνίων, τὸν εἶδε νὰ ἔρχεται ἐπὶ τὸν νεφελῶν καὶ ἔκουσε τὰ ἔθνη τὰ λόγια τοῦ προφήτου: «Ἐθάρου, λέγει, καὶ ἔθου ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἐπὶ τὸν νεφελῶν, καὶ ἔρθου ἐπὶ τὸν Παλαιὸν τὸν ἡμέρον, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ παραστήσῃ, καὶ αὐτὸν ἔδωκε ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλώσσαι αὐτῶν δουλεύουσιν» (Ἰερ. 7, 18). **B** Ἰερουσαλὴμ δὲ καὶ τὸ δικαστήριον αὐτοῦ λέγει: «Ἐθάρου ἐπὶ θεοῦ θρόνον ἐπέστησαν, καὶ εἶδον: ἀναώχθησαν καὶ ποταμὸς πύρρος ἔλλαν ἐμπροσθεν αὐτοῦ: χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ μύρια μύριαδες παριστήκεισαν αὐτῷ». Συγγρόνως δὲ θεκούσι καὶ τὴν τρεῖς, τὴν ὅποιαν θὰ ἔχουν οἱ εἰκασι καὶ λέγει: «Καὶ τὸ κρῖμα ἔθεον ἁγίους ἴψιστον, καὶ τὴν βασιλείαν κατέσχον οἱ ἄγιοι. Ὁ Μαλαχίας ἐπίσης παρὸς θὰ τὸ δικαστήριον ἐκείνου θὰ γίνῃ καὶ διὰ πύρρος λέγων: «Ἰδοὺ αὐτοῖς εἰσπορεύεται ὡς πύρρος γυναικῆρι, καὶ ὡς πύρρος πλυνόντων» (Μαλ. 3, 2) Εἶδες μὴ πόσον ἀκρόβειαν οἱ προφῆται ἐπρόφησαν **C** καὶ διεκλήρωσαν αὐτὰ ποῦ ἐπρόκειτο νὰ συμβῶν; Ἦδὲς λοιπὸν τομῆς ἔκλειψεν νὰ ἀπιστῆ, ἐπὶ ἔχεις τόσον μεγάλως ἀποδείξεις τῆς δυνάμεως τοῦ τῆς προφητείας, ποῦ ἐλέγχθησαν πρὶν ἀπὸ τότε ἐπὶ, καὶ ἐλέπεις τὴν πραγματικότησιν αὐτῶν χωρὶς τῆς παραμυθρῶν παρέκκλισιν; Ὅσα δὲ αἱ προφητείας: δὲν εἶναι ἰδικὰ μὲς κατασκευάσματα, τὸ μαρτυροῦν αὐτοῖς ποῦ πρότερον εἶχαν τὰ βιβλία τὸν προφητῶν καὶ τὰ ἔχουν ἰκόνην καὶ σῆμαρον, καὶ ποῦ ἐπὶ εἶναι ἐχθροὶ μὲς καὶ ἀπόγονοι τῶν σταυρωτῶν, ἔχουν ἐν τούτοις τὰ βιβλία καὶ τὰ κῆρυξαι καὶ τὰ διατηροῦν. Ἦδὲς ἕως δὲν πιστεύουσιν, ἐπιπῶν, ἀφοῦ ἔχουν τὰ προφητικὰ βιβλία: Ὅπως καὶ τότε ποῦ ἐπὶ τὸν ἐλλεπον νὰ θεωματούργῃ δὲν ἐπίστευσαν. Δι' αὐτὸ ἕως δὲν εὐθύνεται ὁ μὴ πιστευόμενος, ἀλλ' αὐτοῖς ποῦ ἐπὶ εἶναι καταμνησθῆμερον δὲν ἐπέταν. Δίδει καὶ τὸν κόσμον τοῦτον τὸν παρουσιασμένον ὡς ἀρμυρικώτατον ἔργον, **D** ποῦ ἀπὸ παντοῦ ἀρμυρὸν τὰς συνάδας τοῦ ποῦ διεκλήρωσαν τὸν δημιουργόν. Καὶ ἕως ὑπάρχουσι ἀδουποῦν, ἐκ τῶν ὅποιων ἄλλοι μὲν ἰσχυροῦνται ἐπὶ τὰ πάντα παρήχθησαν αὐτομάτως, ἄλλοι δὲ ἐπὶ ἐλλεπον δὲν ἔχουν δημιουργηθῆ, ἄλλοι ἀποδείξου τὴν δημιουργίαν αὐτῶν καὶ τὴν πρόνοιαν εἰς τοὺς δειφίους: καὶ ἄλλοι εἰς τὴν τῆσιν καὶ τὴν ἐμμερῆσιν καὶ εἰς τὰς παραφορὰς τῶν ἔσπερον. Δι' αὐτὸ ἕως δὲν πᾶσι ὁ δημιουργός. ἀλλ' ἡ καταγορὰ ἔαυτον αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι: μετὰ ἀπὸ τόσα φέρμα-

κα κατακείνεται βαρύτερα θάνατος. Ὅπως δηλαδή όταν μία ψυχὴ εἶναι κτηνώμων γνωρίζει τί πρέπει νὰ πράξῃ, χωρὶς νὰ ἔχῃ πρὸς τοῦτο ἀνάγκην ἀπὸ πολλὰ ἐπιτυχητὰ μέσα. Ἐὰν καὶ όταν εἶναι ἀγνώμων καὶ ἀναίσθητος, Ἐ ἀκόμη καὶ ἂν ἔχῃ πολυάριθμα βοηθητικὰ μέσα, μένει εἰς τὸ σκοτὸς, ἀπειθὴ ἀπὸ πολλὴ ἰσχυρὴ ἐκελευστικὴ ἀπὸ τὰ πάθη. Πρότεξτε λοιπὸν ὅτι αὐτὸ συμβαίνει παντοῦ, ὄχι μόνον εἰς αὐτῶν τὴν περιπέτειον ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας. Πόροι δηλαδή, ἐνθ' ὧν γνωρίζουν τοὺς νόμους, ζῶν ἐντοῖς τῶν πλαισίων τοῦ νόμου; Ἐνθ' ἄλλαι ποὺ ἀπὸ τῆς παιδικῆς ηλικίας ἀκόμη καὶ μέχρι τοῦ γήρατος, ἀνετρέφθησαν μὲ τοὺς νόμους, τοὺς παραβατικῶν διαρκῶς. Αὐτὰ συνέβαιναν καὶ εἰς τὰ καλαιῖα. Ἡ Ἰουδαία δηλαδή, ἐνθ' ἀπέλασαν πάμπολλα θαύματα καὶ ἄλλα σπουδαία γεγονότα, ἔθεν ἔγιναν καλύτεροι. Οἱ Νινευῖται ἕως ἕνα μόνον κήρυγμα ἤκουσαν καὶ ἤμας. 574 Α μετεβλήθησαν καὶ ἐπαλλάγησαν ἀπὸ τὴν κακίαν. Αὐτὸ δὲ ἤμπορεῖ νὰ τὸ ἴδῃ κανεὶς νὰ συμβαίνει ὄχι μόνον εἰς διασμούς, ἀνετρας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπαικούς. Ὁ Ἰουδαῖς, ἐνθ' ἐβιάθη τόσα, ἔθεν προσέτεξ. Ὁ λογιστὴ χωρὶς καρμὴν προσηύχῃ, ὁμολόγηται τὸν Χριστὸν ἐπὶ τοῦ σπυροῦ καὶ ἰκνήσει τὴν βασιλείαν του. Μὴ κρίνεις λοιπὸν τὰ πράγματα στυφίζοντας εἰς αὐτοὺς ποὺ ἔσπευξαν ὀρθῶς ἐπὶ αὐτῶν. Δὲν ἐπίστευσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπίστευσαν ἕως οἱ Ἕθνηκοί. Ἐθεε καὶ αὐτὸ ἀπεκατηλύθη, ἀλλ' ἔρ' ἕως μὲν ὁ Δαυὶδ προφητεύων διακήρυξαι· «Μοὶ ἄλλοιςτοῖς ἔθεοσαντο με, μοὶ ἄλλοιςτοῖς ἐπαλαϊσθήσαν καὶ ἐχώλησαν ἀπὸ τῶν τριῶν αὐτῶν» (Ψαλμ. 17, 46). ἀρ' ἔτερο Β δὲ ὁ Ἡσαΐας λέγει· «Κύριε τίς ἐπίστευσε ἐξ ἀκοῆς ἡμῶν, καὶ ὁ βραχίον Ἰουδοῦ τίν' ἀπεκατέστη» (Ἠσ. 53, 1). Καὶ πάλιν «Ἐβρέθη τὸς ἡμῶν μὴ ζήτουν, ἐμφανὲς ἀνεβόηθη τὸς ἡμῶν μὴ ἠεριστοῦσι» (Ἠσ. 65, 1). Ἐνθ' δὲ κατὰ τὴν διαρκείαν τῆς παρουσίας του εἰς τὴν γῆν ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν διὰ ζῆλου γυναῖκες, ἡ Χανααναῖα καὶ ἡ Σαμαρεῖτις, οἱ Ἰσραεὶ καὶ ἄρχοντες ἀνεπίθετος τὸν κατεπόλιμον καὶ τὸν κατεβόικον, συγχρόνως δὲ ἠπαροδίζαν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ ἐβεδίκαζαν ἀπὸ τὴν συναγωγῆν αὐτοῦ ποὺ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. Μὴ οἱ παραξενεύουν λοιπὸν αὐτὰ. Ἡ ζωὴ μας εἶναι γεμάτη ἀπὸ τέτοια παραδείγματα, ποὺ συνέβησαν καὶ εἰς τοὺς χρόνους μας καὶ καλαιότερα. Ἄλλωστε ἂν ὄχι οὗτοι, C πάντως κολλοὶ καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐπίστευσαν καὶ τότε καὶ τώρα. Τὸ ἔτι δὲν ἐπίστευσαν οὗτοι δὲν εἶναι κατὰ καινοφανῆς οὕτως παραδείξον. Διότι ἔστι ἐκδηλώνοντα ἡ ἀγωνισμένη, ἡ ἀμωλυσι-

νη, ἡ ψυχὴ ποὺ εἶναι πολιορκημένη ἀπὸ πάθη. Ἀπὸ λοιπὸν ἀνεφάρθην εἰς τὰς προφητείας ποὺ ἐλέγχθησαν ἀπὸ τοὺς προφήτας πρὶν ἀπὸ τόσα χρόνια, ἔξ Ἰσοῦμα τώρα καὶ αὐτὰς ποὺ ἐλέγχθησαν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, όταν ἐβρίσκατο εἰς τὴν γῆν καὶ συναναστράφατο τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ μάθῃ; καὶ ἔξ αὐτῶν τὴν δύναμιν του. Ἀπὸ δηλαδή ἔλαβεν εἰς τὴν γῆν, D διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτῶν ποὺ ἔζωσαν τότε καὶ αὐτῶν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀκολουθήσουν, ἐχρησιμοποίησε πρὸς τοῦτο διαφόρους τρόπους. Καὶ πρότεξ τί κάνει. Ἐπιτελεῖ θαύματα καὶ συγχρόνως προλέγει γεγονότα ποὺ θὰ ἐκπληρωθῶν μετὰ ἀπὸ πολλὸν χρόνον. Καὶ διὰ μὲν τῶν θαυμάτων διδοὶ εἰς τοὺς ἰσχυροὺς ἐγγίτην αὐτῶν ποὺ ἡ συμβολὴ μετὰ ἀπὸ πολλὸν χρόνον, εἰς αὐτοὺς δὲ ποὺ θὰ ζήσουν κατόπιν δεκνόμε: ὅτι εἶναι ἀπίστιστα τὰ θαύματα ποὺ ἐπιτελεῖσθαι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, διότι οὗτοι ἐπροφητεύθησαν ἐπαρμηματοποιήθησαν. Διὰ τῆς βιολῆς δὲ αὐτῆς ἀποδείξωμαι κάνει πιστεύει καὶ τὰ περὶ τῆς βασιλείας.

12. Διότι καὶ αἱ προφητείας του ἦσαν δικαίαι, αὐταὶ ποὺ ἐπρέκειτο νὰ ἐκπληρωθῶν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν E καὶ αὐταὶ ποὺ θὰ ἐπαρμηματοποιήσθαι μετὰ τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Καὶ διὰ τοῦ ἔνθ' εἶδους τὸν κρητιστὸν ἐνόησα τὸ ἄλλο καὶ τὸ ἰσχυροῦσαν ἡς κεραιανὰ καὶ ἀλλῆθι. Ἦνθα τὸ ἔξῃ; Ἐπειδὴ δηλαδή αὐτὰ εἶναι οὐκ ἴσως, δὲ προσπαθῶμαι νὰ τὰ κἀνω καλύτερα. Ἡ μαθητὰ ποὺ τὸν ἠκολούθησαν τότε ἦσαν δώδεκα. Τὴν πραγματικότητα τῆς Ἐκκλησίας φυσικὰ κανε; δὲν ἤμποροσε νὰ ἀπερῆ ὅτι. Ἐλλ' οὕτω καὶ τὸ ὄνομα διότι ἡ Συναγωγὴ εὐρίσκατο ἀκόμη εἰς ἀκμὴν. Ἦν εἶπε καὶ προφητεύων λοιπὸν, ἐνθ' ἄλη σχεδὸν ἡ ἰσχυρὴν κατεῖχετο τότε ἀπὸ τὴν ἐπιθῆ ἐβεδίκαλαριαν; * Ἐπὶ αὐτῇ τῇ πέτρα οἰκοδομήσθαι μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πόλις ἔθου οὐ κατεπιχόρυσται αὐτῇ» (Ματθ. 16, 18). Ὅπως καὶ ἂν ἐξέτασας αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἡ ἴδης νὰ διαλάμψῃ ἡ ἀλήθεια τῶν. 575 Α Διότι τὸ ἔθου ἠαμαρτωῦ δὲν εἶναι μόνον τὸ ὅτι ἔκτειε τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῆς τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι τὴν κατέστρεψεν ἀπρόσβλητον, καὶ μέγιστα ἐν μέσῳ τῶν πολεμίων ποὺ ἔσπευον ἐναντίον τῆς. Διότι διὰ τοῦ «Πόλις ἔθου οὐ κατεπιχόρυσται αὐτῇ» ἐνωθενται οἱ κίνδυνοι οἱ ἀνάσσειν ποὺ ἐβγῶν εἰς τὸν αἶθρα. Βλέπει; τὴν ἀλήθειαν τῆς προφητείας; βλέπει; τὴν δύναμιν τῆς ἐκπληρωθείας; Ἠλέπει; λόγους ποὺ ὁλοποιήσαν εἰς τὴν πραγματικότητα, καὶ ἰσχυρὸν δύναμιν ποὺ ἐνεργεῖ τὰ πάντα μὲ ἀσκολίαν; Μὴ προσπερῆσας; λοιπὸν μὲ ἐπιπαλαιότητα τὸ «Οἰκοδομήσθαι μου τὴν Ἐκκλησίαν». Ἐπειδὴ εἶναι μικρὸν εἰς ἔκτασιν, ἀλλὰ ἐνάπτει τὸ εἰς τὸν

νοῦν σου καὶ τὰ ἀνελκυσθῆς πόσον σπουδαῖον εἶναι τὸ νὰ γεμισθῇ τὴν Ἐκκλησίαν ποὺ εἶχεν ἐξαπλωθῆ ἔντος τόσον μικροῦ χρόνου εἰς τὴν ὀψίλιον ἀπὸ πιστοῦς, νὰ μεταβάλλῃ τὴν πίστιν τῶν ἐθνῶν, **B** νὰ μεταποιῇ λαοὺς, νὰ καταργήσῃ τὰ πατῆρα ἱθίμα, νὰ ἐκρυσθῆ ἐρριζωμένα συνήθειαι, νὰ διαλύσῃ ὡς σκόνην τὴν πυρηνίαν τῆς ἡθονῆς καὶ τὴν δύναμιν τῆς κακίας, νὰ ἐξαφανίσῃ ὡς καπνὸν τοὺς θυμῶς καὶ τοὺς νεοὺς καὶ τὰ εἴδωλα καὶ τὰς κλετάς καὶ τὰς θροικμαρῆς ἑορτὰς, καὶ τὰς ἀκαθάρτους ἐκδοχὰς καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ παντοῦ θεοσισταρία, εἰς τὴν χώραν τῶν Ρωμαίων, τῶν Περσῶν, τῶν Σαυθίων, τῶν Ἰνδιῶν, τῶν Ἰνδοῦν, ἢ μᾶλλον πέραν ἀκόμη ἀπὸ τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης ἀποικιοκρατίας μκ.᾽ Διότι καὶ αἱ βρετανικαὶ ἡθῶι, ποὺ εὐρίσκονται ἔξω ἀπ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν⁸ εἰς τὸν Ἰνδιανόν, ἔλαβον παῖραν τῆς δυναμῆος ποὺ ἔχει αὐτὸς ὁ λόγος, ἀπὸ καὶ ἐκεῖ ἔχουν ἱερῶθ Ἐκκλησίαι καὶ θεοσισταρία. Ἐκείνος ὁ λόγος ποὺ ἀλέγη τότε, **C** ἔχει φανεωθῆ ὡς εἰς τὰς φυγάς ἔλιον καὶ λέγεται ἀπὸ τὰ στόματα ἔλιον. Καὶ ὅλη, ὅπως εἶπεν, ἢ γῆ ἀκαθάρσιση ἀπὸ τὰ ἄρχαία ποὺ τὴν ἐγάμωσαν, ἔγινε καθαρά, καλλωργήσασθαι γῆ καὶ ἐδέχθη τὸν σπόρον τῆς εὐκαθείας. Εἶχαν λοιπὸν μεγάλο, καὶ μὲν μεγάλο ἐπίτευγμα ἔντως, ἢ μᾶλλον ὑπερβολικὸν ἐπίτευγμα, ποὺ ἀποδεικνύει τὴν θέαν ὄντα μὲν τὸ θεῖον ἡδυνήθησαν, ἀκόμη καὶ ἂν κακίαι δὲν τοὺς ἤνυχαί. ἀλλ' ἵπικράται εἰρήνην, καὶ ὕπηνχαν πολλοὶ σύμμαχοι καὶ κακίαι ἔχθη, τόσον πολλὸν κόσμον νὰ τὸν ἀπαλλάξουν ἀπὸ πονηρίας συνηθείας ποὺ ἐπὶ τόσον χρόνον προηγουμένως τοὺς εἶχαν κυριεύσει, νὰ τοὺς μεταθέσουν εἰς ἄλλον τρόπον ζωῆς πολὺ δυσκολώτερον. Δὲν εἶχαν ἐπιλαβῆ ὡς ἀντίποιον μόνον τὴν συνήθειαν ἀλλὰ καὶ τὴν ἡδονήν, **D** δύο πράγματα πυρηνικά ἔντως. Διότι αὐτὰ ποὺ αἱ ἀποσταῖ πον εἶχαν παραλάβει πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἀπὸ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς πάππους καὶ τοὺς προπάππους καὶ ἀπὸ τοὺς πρόαιτων ἀκόμη καὶ ἀπὸ τρισεσῶντος καὶ ῥήτορας, αὐτὰ ἐπέθετον ἄνωρα νὰ ἀπαρνηθῶν, ἂν καὶ ἦτο δυσκολώτατον νὰ δεχθῶν ἕνα νέον τρόπον ζωῆς, καὶ μάλιστα τρόπον ζωῆς ποὺ ἦτο καλὸ ἄπίκονος.

8. Ἡ λέξις οὐκαρμένη ἐσημαίνει κατ' ἀρχὰς χώραν κατοικοῦμένην, κατ' ἄλλον ὅμως ἐπιεικῶθ ἢ σημασία τῆς εἰς τὴν θλίψιν ἀολοκλήρου τῆς γῆς. Ἡδὲντα ἐκρηγοροῦσιν πρὸς θλίψιν ποὺ πεπολιτισμένον κόσμον εἰς ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀκαθάρσιον, φανταίται δὲ καὶ εἰς τὸν κρηότατον ἢ ἐκφρασεὶ «ὄ κοῦ» ἡμῶς οὐκαρμένην χαρακτηροῦσιν ἂν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δουρατοὺς χώρας καὶ εἰς θλίψιν τοῦ γῆρου τῆς Ἡουζοντινῆς ἀποικιοκρατίας. Βλ. Παναγιώτου Κ. Χρῆστον, Ἰωάννου τοῦ Κρηότατου, Περὶ ἀναταλάτου τοῦ θεοῦ, Ἀθήναι 1863, σ. 62, σελ. 3.

9. Ἐνωσθὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἦτο δὲ ἀπίκονος, διότι ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν τροφήν καὶ ὠδηγοῦσαν εἰς τὴν νηστείαν, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν φιλοχρηματίαν καὶ ὠδηγοῦσαν εἰς τὴν ἀκτημοσύνην, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν διαφθοράν καὶ ὠδηγοῦσαν εἰς τὴν σωφροσύνην, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ ὠδηγοῦσαν εἰς τὴν πραύτητα, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸν φθόνον καὶ ὠδηγοῦσαν εἰς τὴν ἀγάπην, **E** ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν κλατεיא καὶ ἐνδύθησαν ἔδδν καὶ ὠδηγοῦσαν εἰς τὴν στενήν καὶ τεθλιμμένην καὶ ἀπόρητον, αὐτοὺς ποὺ εἶχαν μάλιστα ἀνατραφεθὲν διὰ τὰς δασκείων τὴν κλατεיא. Δὲν ἔπηνε ἀγάπῃ ἄλλου ἀνθρώπου, ποὺ εἶχαν γανυνηθῆ ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ εἶχαν ἀνατραφεθὲν μὲ ἑλλας συνήθειαι; ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους ποὺ εἶχαν κατασπασίαι ἀπὸ τὴν κρημονίαν τῶν εἰς πῆτας τὰς συνηθείας καὶ εἶχαν καταγῆσαι μολικώτεροι καὶ ἀπὸ τὸν πηλόν, αὐτοὺς πρᾶτρηται καὶ ἐπειθε νὰ θεδίσουν τὴν στενήν καὶ τεθλιμμένην ἔδδν, τὴν πραχέαν καὶ σκληράν. Καὶ πόσους ἔπεισεν: Ὅχι δύο καὶ δέκα καὶ εἰκοσι καὶ ἑκατόν. ἀλλ' ὅλους σχεδὸν τοὺς κατοικοῦντας ἀπὸ τὸν φῶιν. Καὶ ποίους ἐχηρομοποίησε διὰ τὰ τοὺς πείσῃ: Ἦνδεκα ἀνθρώπων, ἀγοραμύτων, ἰθίωται, μὲ γνωρίζοντας γλώσσα, ἀγῆρους, πτωχῶς, 576 Α ποὺ δὲν εἶχαν πατρίδας ἐπιφανεῖς, ὅτε ἀφάντιαν χρημάτων, ὅτε σωματικὴν δύναμιν, ὅτε εὐδοκίαν παρελθόν, ὅτε ἑπικρατὴν καταγωγήν, ὅτε φυσικὴν ἰκανότητα εἰς τὸ λέγειν, ὅτε ἐπικρατὴν δημοτικὴν ἐκδοχῆτα, ὅτε τὴν θεοκίετητα ποὺ προσφέρει ἢ μέρψωσις. Τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἶχαν ἀλλ' ἦσαν ἀπλοὶ ἀειεῖ, σκηνοποιοὶ, ἀλλόγλωσσοι. Δὲν εἶχαν ἐπιλαβῆ τὴν αὐτὴν γλώσσαν μὲ τοὺς ἀναστάς, ἀλλ' ὁμήλου ζένην γλώσσαν, ποὺ βέρερον ἀπ' ὅλας τὰς ἑλλας, τὴν ἑρατικὴν ἐπιλαβῆ. Δι' αὐτὸν λοιπὸν ἔκτισεν αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν, ποὺ εἶναι ἐξηκολομένη ἀπὸ τὸ ἕνα ἕως τὸ ἄλλο ἔκρον τῆς γῆς.

13. Ἦ εὐχαριστὸν εἰ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τὸ δεῖ αὐτοὶ οἱ ἰθίωται καὶ πτωχοὶ καὶ ἀσκητοὶ, καὶ ἀγῆραματοὶ καὶ ταπεινοὶ καὶ ἀλλόγλωσσοι καὶ εὐκαταπαρόνητοι, **B** ποὺ ἀνέλαβαν τὴν διόρησιν ὅλης τῆς οἰκουμένης καὶ ἐπῆραν τὴν ἐπιτολήν νὰ τὴν ὠδηγήσουν εἰς δυσκολώτερον βίον, καθῆρθῶσαν ταῦτα ἄχ: ἐν μέρῳ εἰρηκῆς; ἀτροσφαιρας, ἀλλ' ἐν μέρῳ μωρῶδῶν παλῶν, ποὺ ἀπὸ παντοῦ ἐξεγείροντο ἐναντίον τοὺς. Διότι εἰς κάθε ἔθνος καὶ πόλιν, ἢ μᾶλλον εἰς κάθε οὐκίαν ἐκρηγῶσαν πόλεμος ἐναντίον τοῦ τέκνον ἀπὸ τὴν πατέρα, τὴν νόμφην ἀπὸ τὴν πανοράν, τὸν ἀδελφόν ἀπὸ τὸν ἀδελφόν, τὸν δουλον ἀπὸ τὴν δεσπότην, τὸν ὑπῆκοον ἀπὸ τὸν ἄρχον: τὸν ἄνωρα ἀπὸ τὴν γυναίκα ἢ τὴν γυναίκα ἀπὸ τὸν ἄνωρα.

δρα, τὸν πατέρα ἀπὸ τὰ τέκνα πού φυσικά ἐν ἀπειθῶντο ὅλα ἀμέσως, προκαλεῖ καθημερινὰς προτριβὰς, συνεχεῖς πολέμους, ἐπρωξένοι ἀναριθμήτους θανάτους. **C** Συνετέλεσαν ἴσκι εἰς τὸ νὰ περιφρονῶνται οἱ Χριστιανοὶ ὡς ἔχθροι καὶ πόλεμοι διαν. Διότι ὅλοι τοὺς κατεβίωκον, θαλαίεις, ἄρχοντες, ἰδιώται, δοῦλοι, εἰσέθεροι, λαοὶ, πόλις. Καὶ ἐχὶ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ, τὸ φειδόμενον, καὶ αὐτοὺς πού μέλις εἶχον εἰσαχθῆ εἰς τὴν πίστιν, αὐτοὺς πού κατηχούτο ἀπ' αὐτῶν. Ἐκλήρυθη ἐξολοθῆ γενικῶς πόλεμος, καὶ ἐναντίον τῶν μαθητῶν καὶ ἐναντίον τῶν διδασκάλων, διότι ἡ διδασκαλία ἐνεργήζετο ἀντιθέτως καὶ εἰς τὰ βασικά διατάγματα καὶ εἰς τὰς συνθηκὰς καὶ εἰς τὰ περὶ τῆς θύμης. Διότι πρότερον τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ προσκινῶν τὰ εἶδηλα, νὰ καταφρονῶν τοὺς θυμῶς, πού οἱ πατέρες καὶ ὅλοι οἱ πρόγονοὶ τῶν ἐλέτρουσαν, νὰ ἀποδιόξουν τὴν θρωμερὰν διδασκαλίαν, νὰ περιφρονήσουν τὰς ἐσφάς καὶ τὰς τελετὰς. **D** Αὐτὰ δὲ ἐφαίνοντο εἰς ἐκείνους εἰς τὸ ἔπακρον φροδὰ καὶ φρικώδη, καὶ θὰ εἶδον διὰ τὴν πίστιν τῶν καὶ τὴν ζυῆν τῶν ἀκόρη, καρὰ νὰ προτιμήσουν τοὺς λόγους τῶν μαθητῶν καὶ νὰ πιστεύουν εἰς τὸν γεννηθέντα ἀπὸ τῆς Μαρίας, τὸν δικαιοσύνητα ἐκόπουν τῶν ἀρχόντων, τῶν ἡμιπροσθέντα, τῶν ὑποστάντα ἔπαρτα θεῶν, τῶν ὑπεριμένοντα καταγραμένον θανάτων, τῶν ταρῆντα, τῶν ἀναστάντα. Τὸ περιεργον δὲ εἶναι διὰ ἐνὸς τὰ σχετικά μὲ τὰ πάθη του ἦσαν εἰς ὅλους γνωστά, αἱ μέστεις, τὰ κτυπήματα εἰς τὰ μῦτια, ἡ ἐξούβρις πού ἔγινε διὰ τῶν ἡμισυμῶν εἰς τὸ πρόσωπον, τὰ ραπίσματα, ὁ σταυρὸς, τὰ χλευάζματα, ἡ διακομιδῆσις, ἡ ταφή πού ὡς χάρις ἐπαράτη, **E** ἀντιθέτως τὰ σχετικά μὲ τὴν ἀνάστασιν δὲν ἦσαν καθόλου γνωστά. Διότι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀνεφανίσθη μόνον εἰς τοὺς μαθητὰς. Ἐν τούτοις καὶ ὅταν ἐκλήρυτον τὴν ἀνάστασιν ἐγένοντο πιστευτοὶ καὶ ἐκείων ἔσται τὴν Ἐκκλησίαν. Πῶς καὶ μὴ πῶν τρόπον; Μὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ὁ ὅποιος καθήριος ταῦτα ἐπεκορέθητο ἐξολοθῆ αὐτοὺς καὶ μετέβαλε τὰ δύσκολα εἰς εὐκόλα. Διότι ἐν αὐτῷ δὲν ἐπετυγχάνοντο διὰ θείας δύναμεις, οὐτε ἀρχὴν νὰ λάβουν ταῦτα θὰ ἦτο δυνατόν. Διότι πῶς θὰ ἐγένετο ἡ ἀρχὴ; Ἐκεῖνος ὅμως πού εἶπε Ἰασηνθῆντο οὐρανὸς καὶ ἀνεφανίσθην ἡμέσις τῶν ἔργων, καὶ ἠμαρτωθῆντο ἡ γῆ· καὶ ἡμέσις παρήχθη ἡ ὄλη, καὶ ἠμαρτωθῆντο ἡμέσις, καὶ ἡμέσις ἐπαρουσίασε τὸ ἄστρον, καὶ πού ἐβραμύργησε τὰ πάντα διὰ τοῦ λόγου, 577 **A** αὐτὸς ἐφύττει καὶ αὐτὰς τὰς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐκεῖνος ὁ λόγος «Ὁικονομῆσα μου τὴν Ἐκκλησίαν» ἔκμας τὸ πᾶν. Διότι οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ ἔχουν τῶσαν ἀκριβῶς δύναμιν, εἶναι ἐπιμορφοὶ ἔργων, ἔργων ἡμιασῶν καὶ παραδόξων. Ὅπως ἐξολοθῆ εἶπε ὁλα-

στητάτο ἡ γῆ ὁσάνην χέρτου» (Παν. 1, 11) καὶ ἄρως ὅλα μεταβλήθησαν εἰς παράδεισον καὶ εἰς λιπαρὰ, καὶ ἐγέμονον ἀπὸ φυσῆ ἡ γῆ πού ἐβέχθη τὴν ἐπιτολήν, ἔσται καὶ τώρα εἶπε «Ὁικονομῆσα μου τὴν Ἐκκλησίαν» καὶ με πολλὴν ἐπιτολήν ἐγένετο ἡ ἐκδοθήσις. Καὶ ἐνῆ ἔξαρτάτων ἐναντίον τῆς τῆρῆναι, καὶ οἱ τρυπῶνται μὲ τὸν ἐπιτολῶν τοὺς παρατάσσοντο εἰς μάχην, καὶ οἱ λαοὶ ἠμιασῶντο σφοδρότερον καὶ τοῦ πυρὸς, καὶ ἡ συνθήκη ἀντιπατάσσετο, καὶ ἐβραμύργητο **B** ῥήτορες καὶ σοφισταὶ καὶ πλοῦσι καὶ ἰδιώται καὶ ἀρχόντες, ἦλθον ἡ λόγος τοῦ Θεοῦ μὲ περισσώτερον ἀπὸ τὸ πᾶρ σφοδρότητα καὶ κατέκυσσε τὰ ἀγκάθια, ἐκαθάρισε τοὺς ἄγρους, ἔσπειρε τὸν λόγον τοῦ κηρύγματος. Καὶ ἐνῆ ἀπ' αὐτοὺς πού ἐπίστασαν ἄλλοι ἔρριπτοντο εἰς τὰς φυλακὰς, ἄλλοι ἐξωρίζοντο, ἄλλοι ἐβραμύοντο αἱ περιουσίαι, ἄλλοι ἐβραμύοντο καὶ καταπύζοντο, ἄλλοι παρεβόσαντο εἰς τὸ πᾶρ, ἄλλοι καταποτιζόντο εἰς τὴν ἡλιπασσαν, ὄφισταντο ἐπιμῆς, ἐβλάκοντο, ἐξεδωκόσαντο ἀπὸ παντοῦ ὡς κενεὶ ἔχθροι. Ἐν τούτοις διαρκῶς προσήρχοντο περισσώτεροι, οἱ ἴσποιοι ἐχὶ μόνον δὲν ἐβλάκονον ἀπροσθμῶν εἰς τὸ νὰ πιστεύσουν, ἐβλάκοντες αὐτὰ πού ἄλλοι ὄφισταντο, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐγένοντο προτιμώτεροι καὶ εἰσῆρχοντο πᾶσαντες μέσα εἰς τὰ σωτήρια αὐτὰ ὄκτου. Καὶ ἔσται ἡμιασῶντο **C** χωρὶς νὰ ἐξαναγκάζονται οὐτε νὰ ἐκιδάξονται, ἀλλὰ προσήρχοντο μόνον καὶ ἠμιασῶντο καὶ ἐπνευμοσῶνται πρὸς αὐτοὺς οἱ ὄποιοι τοὺς ὄδηγοῦσαν εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Καὶ ἐνῆ ἔβλεπον χειμάρρους αἱμάτων νὰ ῥέουν ἀπὸ τὰ μαρτύρια αὐτῶν τοῦ ἦδη ἐπίστασαν, αὐτοὶ ἐγένοντο θερμότεροι εἰς τὴν πίστιν καὶ περισσώτερον ἠπρωλάτι. Καὶ ἐνῆ ὄχι μόνον οἱ μαθητὰ ἀλλὰ καὶ οἱ διδασκάλαι. ἄλλοι μὲν ἐβραμύοντο, ἄλλοι ἐβλάκοντο, ἄλλοι ἡμισυμῶντο, καὶ ἄλλοι ὄφισταντο ἄπειρα θεῶν, οἱ μαθητὰ ἔν τούτοις ἐπληθύνοντο καὶ ἐγένοντο μέλλον σπουδαίτεροι. Δυστυχῆς μὲ αὐτὰ κρυμῆζει ὁ Παῦλος καὶ λέγει: «Ὅσα τοὺς πλείονας τῶν ἔδελφῶν ἐν Κυρίῳ, πεποσθῆς τοὺς δεσποῖς μου, περισσώτερος τολμῆ ἀφῶσις τὸν λόγον λαλεῖν» (Φιλιπ. 1, 14). Καὶ ἄλλο πάλιν ἴσπει γὰρ μεμνητὰ ἐβραμύοντο τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ **D** τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, διὰ τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὀμεις ὄσο τῶν ἰδίων συμφορῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὄσο τῶν Ἰουδαίων τῶν καὶ τῶν Κύριον ἀποκαταγμένον, καὶ ἡμῆς κολυθόντων τοῖς ἔθνεσι λαλήσαι, ἵνα σωθῶν» (Α' Θεσ. 2, 14-15). Ἀπευθύνόμενος δὲ εἰς ἄλλους ἔλεγε τὰ ἔξῃ: «Ἀνομιμητέστεθε τὰς προτέρας ἡμῶν, ἐν εἰς πρωτοπῆνας πολλῶν ἔθλων ὁμαρτανάτα καθήριον, γιγνώσκοντες ἐαυτοὺς κρείττον ὄσπερ ἐν ἑσῶναις καὶ μόνουσαν» (Ἐβρ. 10, 32 - 34). Εἶδες τὴν ὑπερβολικὴν δύναμιν αὐτοῦ

πού ἐξηγήσῃς ταῦτα; Διότι ἔχει μόνον δὲν ἔχονταν τὴν εὐθυμίαν του καὶ δὲν δέχοντο δι' αὐτὰ τὰ παθήματά του, ἀλλὰ καὶ ἔχειον καὶ ἐσκιρτοῦσαν καὶ ἔχουσαν. Ἐ καὶ δι' αὐτὰ μαρτυρεῖ ὁ Πῖτος ὁ Παῦλος, λέγων ὅτι τὴν θύμωσιν τῆς περιουσίας τὴν ἐξέβησαν μὲ εὐχαρίστησιν (ἀδούκη). Διὰ τῶν διδασκάλων δὲ ὁ Ἀκούσις εἰς τὸ διδόνον τὸν Πράξου λέγει δὲ: ἐπίστραπον ἀπὸ τὴν ἔκστασιν τοῦ Συνεβρίου ἀνέκραν μὲ χαρὰν, διότι ἤβουθησαν νὰ ἀμαρτωθοῦν διὰ τὰ ἔθνη τοῦ Χριστοῦ (Πράξ. 5. 41). Διὰ τὸν αὐτοῦ του δὲ λέγει πάλιν ὁ Παῦλος: «Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑπομνήματα τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου» (Κολ. 1. 24). Διότι δὲ θυμαίνεις ποῦ ἔχειαι διὰ τὰ παθήματα, ἀποὺ καὶ ἔτσι ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῇ τὸν θάνατον ἔχει μόνον ἔχειον, ἀλλὰ προσκέλει καὶ τοὺς μαθητὰς νὰ μετασχῶν τῆς εὐφροσύνης. 578 Ἀ πρῶτα ποῦ δεκτικῶς ὑπερβαλλόντως εὐφρονοῦμένην φερόν, λέγων τὸ ἔβη: «Χαίρω καὶ συγχαίρω πρὸς ὑμῖν, τὸ διὰ αὐτὸ καὶ ἡμεῖς χαίρομε καὶ συγχαίρομε μοι» (Φιλιπ. 2. 17—18). Τί συνέβη, πὺς μοι, καὶ ἐπιλήρωσθ' ἀπὸ τῶσιν χαρὰν: «Ἐγὼ, λέγει, ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἔβης ἀναλύσεως ἐφύστηκεν» (Β' Τιμ. 4. 6).

14. Ἐστὶ ἐκτίσαν λοιπὸν τὴν πανταχοῦ ἐξηγηλωμένην Ἐκκλησίαν. Ἐνθ' δὲ καὶ ὅταν ἀκούω κτίζῃ κανεῖς μὲ λίθους καὶ ἀπέστασιν, δὲν ἡμπορεῖ οὔτε ἕνα τυχόν νὰ κτίσῃ, ἐπ' ὅσον καταβῶσκαται καὶ ἐμποδίζεται. ἐν τούτοις αὐτοὶ ἐκτίσαν τῶσιν Ἐκκλησίας εἰς δια τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἀν καὶ ἐπέστηον, ἐφρακίζοντο, ἐδιώκοντο, ἐξωρίζοντο, ἐθρησκίζοντο, ἐφρακίζοντο, ἐκαίγοντο, Β κατεπονήζοντο μοι μὲ τοὺς μαθητὰς του. Καὶ ἐκτίσαν ἔχει μὲ λίθους, ἀλλὰ μὲ ψυχὰς καὶ ἐλευθέρως βουλήσεις, πρῶτα ποῦ εἶναι πολὺ δυσκολότερον ἀπὸ τὸ νὰ οἰκοδομῇ κανεῖς μὲ λίθους. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ κατασκευάζῃς τυχόν μὲ τὸ νὰ πείσῃς νὰ ἀλλάξῃ ἄρπεν ζωῆς μὲ ψυχῇ ποῦ εἶχε διαφθαρή ἐπὶ τῶσιν χρόνῳ ἀπὸ τοῦ δαιμονος, καὶ νὰ ἀποκαταστήθῃ ἀπὸ τὴν μανίαν ἐκείνου, καὶ νὰ ἐξηγηθῇ εἰς τῶσιν μεγάλῳ σαφροσύνη. Τὸ καταβῶσκαται ὅμοις ὁ γυμνοὶ καὶ ἀνοπέδητοι ἀπόστολοι, ποῦ μὲ ἔνα χιτῶνα μόνον περιέβαλλον ὀλίγηρον τὸν κόσμον. Διότι εἶχον σῆμαχον καὶ βοῦθὸν τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν αὐτοῦ ποῦ εἶχε. Ἐστὶ τῇ πέτρῳ ταύτῳ οἰκοδομήσει μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἔδου εὐ κατισχύουσιν αὐτῆς. Μετῶσιν λοιπὸν πῶσιν τῶσιν C ἀπὸ τῶσιν ἐκτίσαν πάλιν ἔνα τῶσιν τῶσιν σαφροσύνης εὐφροσύνης καὶ σκέψου εἰς ποῦν κατάσταση εὐφροσύνης εἰς καὶ αἰετῶτερα. τότε ποῦ μὲν εἶχε φωνεῖθ' ἡ πίστις.

τότε ποῦ ἦσαν ἀπαλωτέρα οἱ δύνανται τῶν ἀνθρώπων. 15. Ἰπῆρσαν τότε εἰδωλοκώτερα βασιλεῖς, ὁ Ἀβγουστος, ὁ Τιβέριος, ὁ Γάιος, ὁ Νέρων, ὁ Βεσπασιανός, ὁ Πίτος καὶ ἄλλοι οἱ μετέπειτα μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ μακαρίου βασιλέως Κωνσταντίνου. Καὶ ἔτσι αὐτοὶ καταβῶσκαται τὴν κατεβῶσκαται. Ἄν δὲ μερικοὶ ἄλλοι περισσότερον, πάντως ἄλλοι τὴν κατεβῶσκαται. Ἄν δὲ μερικοὶ εἰς αὐτὸν ἐβῆσαν ὅτι παραμύθῳ ἦσαν, τὸ γεγονός ὅτι οἱ βασιλεῖς ἦσαν γνωστοὶ εἰς ἔθους διὰ τὴν ἀσθένειαν των ἦτο ἀπορητὴ διαγωγῶν, διότι οἱ ἄλλοι τοὺς ἐκολάκευον καὶ τοὺς ὑπερέτουν διὰ τὸς ἐναντίον D τῆς Ἐκκλησίας πόλεμου. Παρὰ ταῦτα ἔμυς εἶπα αὐτοὶ αἱ ἐπιβουλαὶ καὶ αἱ ἐπιθέσεις κατεστράφησαν εὐκαλιώτερα καὶ ἀπὸ τοῦ ἴσους τῆς ἀρχῆς, διαβῶσκαται ποῦ γρηγορα καὶ ἀπὸ τὸν καπνὸν ἐπέστρασαν ταχύτερα καὶ ἀπὸ τὴν σκόνην. Διότι μὲ αὐτὰ ἀκριβῶς ποῦ διεπράξαν, μὲ τὸ διὰ θρησκῆ ἐδημιουργῶσαν πλήθος μαρτύρων καὶ ἀφῆσαν ἔτσι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀθανάτους θησαυροὺς καὶ σπύλους καὶ πύργους, ἔγιναν πρῶτον μὲγάλῳ ὠφελείας διὰ τῶς μετέπειτα ἔχει μόνον ἔδουσαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τους. Εἶδες τὴν δύναμιν τῆς προφητείας: «Καὶ πύλαι ἔδου εὐ κατισχύουσιν αὐτῆς»: Ἀπὸ αὐτῶ πρέμει νὰ πιστεύῃς καὶ διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ διὰ κανεῖς δὲν θὰ βουθῆθ' νὰ τὴν κινήσῃ, διότι ἂν δὲν καταβῶσκαται νὰ τὴν κινήσῃ, ὅσον ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀλίγων πιστεύῃ, ὅσον ἢ εἰς ὑπόθεσις ἐφαινετο ὅς καινοτομία, ὅσον ἢ διδασκαλία μὲν εἶχε θεολογική, Ἐ ὅσον τῶσιν πολλοὶ πόλεμοι καὶ τῶσιν μεγάλῳ μὲν εἶχε ἐξέγερτον ἐναντίον της, πολλὸ περισσότερον δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὴν κινήσῃ τῶσιν πρὸ κατέλαβεν αὐτὴ δὲν τὸν κόσμον καὶ ἔθον τὸν τόπον, καὶ εἰς τὸν λαγῆβια, καὶ τοὺς λόφους. Ἐβῆμιθῆ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατέλαβεν διὰ τὰ ὅπ' ἦσαν ἔθνη, καὶ οἱ ἔθνη καὶ οἱ καὶ οἱ καὶ τὰ εἰθῆκα καὶ αἱ ἐρταὶ καὶ αἱ ταλεταὶ καὶ οἱ καπνὸς καὶ ἢ εἰ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν καὶ αἱ ἀρχαὶ πανηγύριται, διὰ ἐξέγερτον ἔβησαν, καὶ μόνον εἰς ὀλίγους διεβῆθ' ἢ εἰδωλοκώτερα. Πῶς λοιπὸν μὲ τῶσιν σπουδαία καὶ μεγάλῳ ἔθνη: πρῶτος ἀπῆλθον εἰς τῶσιν λαμπρὸν τέλος, μετὰ ἀπὸ τῶσιν ἐπέβη. 579 Ἀ καὶ εἶχε ἔδουσαν ποῦ ἐπιβῶσκαται τὴν ἀλήθειαν τῆς προφητείας, ἂν δὲ ὑπῆρχε κάποια βία καὶ ἀκαταμάχητος δύναμις, ἢ δύναμις θεολογῆ αὐτοῦ ποῦ τὰ προφήτευσεν καὶ συγχρόνως εἰς ἐπαρχιακοποιήσῃ: Κανεῖς δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἔχει ἀντιπρῆσιν εἰς αὐτὰ, ἔκτος ἂν εἶναι ὑπερβολικὰ μανικὸς καὶ παράφρων, σαρκομῶσιν ἀκόμη καὶ τῆς φωνῆς ἰκανότητος τοῦ σκέπταται. Ὅχι δὲ μόνον αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι προφηταὶ διακαρῶσκαται τὴν ἀκαταμάχητον αὐτοῦ δύναμιν.

Δίδει προελπίε τὰ μέλλοντα μὴ ἔλθῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰ ἐπραγματοῦνται. Ἦναι δὲ ἰδόντων νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ κατὰ ἀπ' αὐτὰ, ποῦ ἐκείνος εἶπεν, ἀλλ' εἶναι εὐκολότερον νὰ καταστραφῇ ἢ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, παρὰ νὰ ἀποδοθῇ οὐ κατὰ ἀπὸ τοῦ λόγου του ἢ ἀπὸ τῆς προφητείας του ἐλεγχθῇ ψευδής. Β Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰεὺς ἐβλάθη τούτο, πρὶν ἀκούῃ ἐκκληρηθῆναι αἱ προφητεῖαι του, ἀπεφάνθη μὴ πολλὴν σαφήνειαν διὰ τοῦ λόγου του λέγων «Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθουν» (Ματθ. 24, 35). Καὶ πολὺ εὐλόγητος. Δίδει δὲν εἶναι ἀπλοὶ λόγοι, ἀλλὰ λόγοι Θεοῦ, δημιουργοῦ ἔργων. Διὰ τοῦ λόγου του ἐδημιούργησε τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, τὸν ἥλιον, τὰ πλῆθη τῶν ἀγγέλων, τὰς ἄλλας ἀόρατους δυνάμεις. Διασπαρῶν δὲ αὐτὸ ὁ προφήτης ἔλεγεν· «Ἄδὲς εἶπα, καὶ ἐγεννήθησαν, κητός ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθησαν» ἔνοιον ἔλθῃ τὴν κτίαν, τὴν ἄνω, τὴν κάτω, τὴν ἀσθητήν, τὴν κερὰν, τὴν σωματικὴν, τὴν ἀσώματον. C Ἰσως λοιπὸν πρὸ εὐλόγου εἶπα καὶ ἡ περὶ τῆς Ἐκκλησίαις προφητεῖα ἀπέδειξε τὸν ἔργον, τὴν ὑπερόλῃν, τὸ μέγεθος τῆς ἀληθείας, τῆς προνοίας, τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς κηρυχόμενης του.

16. Ἀς ἐραυνοῦμεν λοιπὸν τώρα καὶ ἄλλην προφητείαν, ἣ ἔποια λέμμε· περισσότερο καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ εἶναι πρὸ τῆς κερὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀκτίαν, καὶ ἐρίσκειται εἰς κοκκίον ἕναν, καὶ ἐκτείνεται εἰς ἕλας τὰς γενεάς, ὅπως καὶ ἡ προφητεία. Ὅλα αἱ προφητεῖαι του ἄλλοστε εἶναι· κηρυχόμεναι. Δὲν τελειώνουν εἰς ἕλιγον χρόνον, οὐδὲ πραγματοποιοῦνται εἰς μίαν μόνον γενεάν, ἀλλ' ἐπεκτείνονται εἰς ἕλους τὴν ἀνθρώπων. D καὶ εἰς αὐτοὺς ποῦ ἴδον, καὶ εἰς αὐτοὺς ποῦ θὰ ἀκούσῃσαν ἡμέτεροι, καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα, καὶ εἰς τοὺς μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ πάλιν, καὶ εἰς τοὺς συντελείας. Παρέχουν ἕτα εἰς ἕλους τὴν δυνατέτητα νὰ ἀντιτηροῦν τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας τῶν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ προφητεία. Δίδει ἀπὸ τὴν κτίαν ποῦ ἐλέχθη, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ κόσμου. Ἐστικὸν σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητος, ἀνιτηρὸν, λαμπρὰ, καθημερινῶς ἀκμάζοντα, ἀδυσπρόδιον, ἀκατακλίτον εἰς μεγαλυτέραν δύναμιν, παρέχοντα τὴν δυνατέτητα τοῦ Χριστοῦ, νὰ καρποῦσθαι ἀπ' αὐτὴν ἀγαθὰ καὶ νὰ ῥεφῶν ἀνέκφραστον ὠφέλειαν. Καὶ οἱ πρόγονοί μας θλασθῇ, καὶ ἡ πρὸ οὐρανοῦ. B κενεῖσθαι τὴν δύναμιν τῆς, Δίδει ἐνὶ ἔλεγον νὰ ῥεφῶν ἔνονοιον τῆς ἡ πόλεμος καὶ οἱ κίνδυνος, καὶ αἱ παραγγίλια καὶ οἱ θόρυβοι καὶ τὰ κήματα καὶ οἱ χειμῶνες, παρτήσθαι οὐ αὐτὴ δὲν κατασπένδεται, δὲν ἐκίχεται, δὲν ὑπετάσσεται. Δὲν ἐσθίγει, ἀλλ' ἄνηψ, ἀμεγάλας, ἀνέβαινε εἰς μεγαλυτέρον

ἕλας. Ἀλλῃ λοιπὸν ἡ προφητεία ποῦ θὰ τῆς εἴπω εἶναι· ποῦ σπουδαία εἰς τὸ νὰ καταβεῖχῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀλήθειαν τὸν λόγον του. Ποῖα λοιπὸν εἶναι αὕτη; Ὅταν εἰσθῆς κάποιος εἰς τὸν κατὸν πόν τ'ουδαίων, ὁ ὅποιος ἀφίστατο τόσα εἰς ἀκρίην καὶ ἐλαμπεροποιῦνται εἰς ἕλας τὰ σμῆματα ἀπὸ τὸν πόλιν χρωστὴν καὶ ἀπὸ τὴν θυσσοφάν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ οικοδομημάτων καὶ εἴγε καὶ ἄλλο τὴν ἔλθῃν τελευτήσαν 590 A ἀπὸ τὴν ἔχνην καὶ ἀπὸ τὰ ἕλας, καὶ ἐνὶ οἱ καίμματα, τὰ ἐθαύμαζον ἕλας αὐτὰ, αὐτὰς εἶπε· «Ὁὐ ἴστανε ταῦτα πάντα; Ἀλλῃ λέγω ἡμῖν, οὐ μὴ μείνη ὕδα λίθος ἐπὶ λίθον» (Ματθ. 24, 2) ἔνοιον τὴν καταστροφήν ποῦ ἔπρῆκετο νὰ ἀκολοῦθῃ, τὴν κενωμένην, τὴν ἐρημωμένην, τὰ ἔρημια, ποῦ καὶ σήμερον ὑπάρχουν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. Ὅλα θλασθῇ ἕλθῃν τὰ λαμπρὰ καὶ φημιόμενα οικοδομήματα μετελήθησαν εἰς ἔρημια. Ἔλας πόσον μεγάλη καὶ ἀνέκφρατος εἶναι ἡ δύναμις του καὶ εἰς τὰς ἑλας πλεουράς, καὶ εἰς τὸ ὅτι οὐκ ἐσθίει καὶ αὐθάνει τὸ πῦμα τῶν πιστῶν του, καὶ εἰς τὸ εἶ ταπεινῶσαι καὶ καταστρέφει καὶ ἐρημῶσαι αὐτοὺς ποῦ ἀντιβῆναι εἰς αὐτόν; Ποῦθεν δὲν ὑπῆρχε ἕλας, πόσον φημιόμενος καὶ ἀκατακλίτων τόσῃς τῆμας. B Δίδει οἱ εἰς ἔλθῃν τὴν γῆν ἑτασπρῆσθαι· Ἰουδαίαι, καὶ εἰς τὰ πέρατα ἀκρίην τοῦ κόσμου, κατεβῆσαν ἕλας καλλίωτερα φέρωντας ἕθρα καὶ θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ἀπαρχὰς καὶ πολλὰ ἔλλα· ἐκαλλώτιζαν ἕλας τὸν κατὸν μετὰ τὰς κερὰν τοῦ κόσμου. Ἀκρίην καὶ οἱ προσμνησθέντες εἰς τὸν Ἰουδαϊκόν συνεκρινῶντο καὶ αὐτοὶ ἕλας, ἀπ' ἕλας τὰ μέρη τοῦ κόσμου, καὶ ἕλας ὁ τόπος ἔργιν ὄνομαστός, καὶ ἡ φήμη του ἔφθασε μέχρι τὰ ἕλας σμῆματα τοῦ κόσμου. Ἐνας λόγος ἕματος τοῦ Χριστοῦ τὰ κατέστρεψε καὶ τὰ ἐξῆρῆσαν ἕλας, καὶ ἔσθαι νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν μέσην τὴν κέρην. Καὶ ἕλας ποῦ δὲν ἑτασπρῆκετο εἰς ἕλους τῆς Ἰουδαίας, ἢ μέλλον οὐτε εἰς τοὺς ἱεραῖς, νὰ εἰσέρχωνται, παρὰ μόνον εἰς τὸν ἀρχιερέα. C καὶ εἰς αὐτὸν μίαν μόνον φορὰν τὸ εἶος, μετὰ σολὴν καὶ σταφάνου καὶ ματῶν καὶ μετὰ τὴν ἄλλην ἱεράν ἀφίεσιν, τὴρα ἡμετέροις νὰ εἰσέρχωνται καὶ κέρων καὶ ἀκρίην καὶ ἐτασπρῆσθαι, χωρὶς ναυαῖς να τοὺς ἡμετέροις. Δίδει ἡλῆον ἕλαιος ὁ λόγος καὶ κατέστρεψε καὶ ἐξῆρῆσαν τὰ πάντα. Μένει δὲ ἀπὸ τὸν κατὸν τῶνον μόνον μέρη, ἕτοι εἶναι ἀρετῶν διὰ νὰ δεκνῶν ποῦ ἔστο ὁ ναὸς παλαιότερος. Ἡρόδωτος ἀκρίην καὶ αὐτὸ ποῦ θὰ εἴπω πόσον δύναμιν ἐπιδεικνύσεται. Ἀλλῃ, θλασθῇ ποῦ κενεῖσθαι τὰ πρῶτα, καὶ ἐκίχθησαν ἕλθῃν, καὶ ἐσθίει καὶ ἐκκρημάτησαν εἰς πολλὰς περιπτώσεις, χωρὶς νὰ χυθῇ ἕλας, καὶ ἐκίχθησαν ἀπεύρους νίκας κενωμένων καὶ ἡμιμαστῶν, αὐτοὶ δὲν ἡμῶνται ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα νὰ οικοδοῦσθαι ἕνα ναόν. Αὐτὸ δὲ

συνέβη, μολοντά ὑπῆρξαν **D** πολλοὶ θεσπιάς, ποὺ τοὺς θεατηρήσαν, καὶ εἶναι οὕτως ποικιλοτρόπως ἔθνος, διασκορπισμένον εἰς ἕλην τὴν γῆν, καὶ ἔχον πλῆθος χρημάτων. Εἰδὼς γὰρ αὐτὰ ποὺ ἔκτισε κανεὶς δὲν τὰ ἐκτίσθησε καὶ αὐτὰ ποὺ ἐκτίσθησε κανεὶς δὲν τὰ ἐκτίσθησε; Ἐκτίσθη τὴν Ἐκκλησίαν καὶ κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὴν κρημίσῃ; κατέστρεψε τὸν ναὸν καὶ κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὸν ἀναγείρῃ ἰδῶ καὶ ὅσα χρόνια. Ἐπαχέρησαν νὰ καταστρέψουν τὴν Ἐκκλησίαν, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτύχουν; ἀφάνισαν ἐπίσης νὰ ἀναγείρουν τὸν ναόν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωσαν. Ἐπεστράφη δὲ καὶ τούτο, Ἐ ὥστε νὰ μὴν ἠμπορῇ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῆται ὅτι ἐὰν ἐπαχέρησαν, ἢ τὸ κατόρθωσαν. Κἀ λοιπὸν ποὺ ἐπαχέρησαν καὶ ἀπέτυχαν. Ἐπὶ τῆς θείκης μας θρησκείῃ γενεὰς ὁ βασιλεὺς ποὺ ὑπερέβη ὅλους τοὺς ἄλλους εἰς ἀσέβειαν¹¹¹ ἀπέστρεψε τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἀπέστρεψε τὸ ἔργον, ἐνῷ δὲ εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐργάζονται δὲν ἠμπούσαν νὰ προχωρήσουν καθόλου, διότι ἐξεπῆθησαν πῦρ ἀπὸ τὰ θεμέλια καὶ τοὺς ἐξεδιέπυεν ὄσους. Τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν τῆς ἀνοικοδομήσεως, τὴν μαρτυροῦν μέχρι σήμερα ἀκόμη τὸ εἶναι τὰ θεμέλια εἶναι ἀπορρινωμένα, διὰ νὰ ἀναγερθῆς εἰς ἐπαχέρησαν μὲν νὰ τὰ ἐκκαθάσουν, δὲν ἠμπούσαν ὁμοῦ νὰ κτίσων, διότι τοὺς ἠμποδίζεν ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ. Ὁ ναὸς αὐτὸς εἶχε καταστραφῆ καὶ ἐνωρίτερα, ἀφοῦ ὄμως ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν μετὰ ἀπὸ ἐβδομήντητα χρόνια, ἀναγέρθη ἄνω πάλιν καὶ ἔργα λαμπρότερα τοῦ πρώτου. **381** **A** αὐτὸ τὸ εἶπαν, καὶ τὸ προσηφίσανται ὡς προφήται, πρὶν ἀκόμη συμβῆ. Τώρα ἡμῶς ἔχον περᾶσι περισσότερα ἀπὸ τετρακάκισα χρόνια, καὶ οὕτως ἀπέκτεται κανεὶς οὕτως περιμένει ὅτι ἐλπίζει εἰς τὸ ἀνοικοδομηθῆ καὶ πάλιν ὁ ναὸς. Τὶ ἄλλο λοιπὸν ἢ ἡμεροῦδες νὰ τοὺς ἰμπούσῃ, παρὰ μόνον ἡ θεία δύναμις ποὺ ἀναστρέφεται; Δὲν ἔχον μὴπως πῆλοισι χρήματα οἱ Ἰουδαῖοι; Δὲν ἔχει ἀμετρήτους θησαυροὺς ὁ πατριάρχης τῶν ἀπὸ τὴν ἐσπραξίαν τῶν φόρων εἰς τοὺς ἰσοίους ὑπόκεινται; Ἐλα εἰς ὅλα τὰ μέρη; Μήπως δὲν εἶναι γνωστὸν τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων διὰ τὴν ἐλπίαν, τὴν ἀναισχυντίαν, τὴν ἐρηπικτικτικτᾶ, τὴν ἀσθένειαν, τὴν ὑποκινήσαν πολέμῳ; Δὲν ἠπόρουσαν πολλοὶ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν Παλαιστίνην, εἰς τὴν Φοινίκην, εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου; **B** Πῶς λοιπὸν δὲν κατόρθωσαν νὰ ἀνοικοδομήσουν ἕνα ναόν, ἀφοῦ μάλιστα ἔβλεπαν ὅτι λόγιος τῆς ἑλλάδας ναὸς ἢ λατρεία τῶν ἡθῶν δομεμένην, καὶ αἱ θυσίαι καὶ αἱ προσφοραὶ, καὶ εἰς ὅλα τὰ σχετικά πρὸς αὐτὴν εἶχον καταργηθῆ

111. Ἐνεκεν τῶν Ἰουδαίων τὸν Παρβατίου, ὁ ἄριστος ἀνακρίτωρ τοῦ Ἰουδαίου τὸν χαιμᾶνα τὸν ἐβδ' 862 - 863 νὰ ἀνοικοδομήσουν τὸν ναόν τῶν Ἰεροσολύμων ἐπιτάχων καὶ οἰκονομίας τὸ ἔργον.

καὶ καταργηθῆσι; Διότι ἔγω ἀπὸ τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ δὲν ἐπατρέπετο οὕτε θυμὸν γὰρ στήθου, οὕτε νὰ προσφέρουν θυσίας, οὕτε σπονδάς, οὕτε νὰ τοκοκαθίσουν πρόβατον πρὸς θυσίαν, οὕτε θυμιάσαι, οὕτε νὰ ἀναγνώσουν τὸν νόμον, οὕτε νὰ ἐπιτάξουν ἑορτήν, οὕτε νὰ κἀμουν ὁτιδήποτε παρόμοιον.

17. Ὅταν δὲ κάποιος ἀδηγήθησαν αἰχμαλωτοὶ εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, καὶ ἐνῷ ἠναγκάζοντο ὑπὸ τῶν ἑθρῶν γὰρ φάλλον, δὲν ἀπαχίωσαν οὕτε ὑπῆρσαν, ἔν καὶ ἦσαν **C** αἰχμαλωτοὶ καὶ δοῦλοι εἰς δεσπότας οἱ ὅσοι: τοὺς ἀπακούσιον. Ἐνῷ δὲ εἶχαν χάσι: τὴν πατριδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν, καὶ βακινθόμενον ἀκόμη καὶ τὴν ζωὴν τῶν, καὶ ἦσαν ἐγκαταλειμμένοι εἰς τὰ χεῖρα τῶν κατακτητῶν, ὡς ἂν μέσα εἰς παγίδας, ὅταν διατάσσονται νὰ φάλλουν διὰ τῶν ὀργάνων τὴν γνωστὴν ἐκείνην ἀσθέν, ἄλεγρον τὰ ἔξῃ: Ἐπι τῶν ποταμῶν Παβυλωνίως ἐκαὶ ἐκαθίσταν, καὶ ἐκλαύσαν, οὐ ἐπιπρωτήσαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτευόμενοι: ἡμᾶς λόγους ὡσθῶν. Πῶς ἔσονται τὴν ὁδὸν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; (Ψαλμ. 136, 1 - 4). Καὶ οὐκ ἔστι δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῆ εἰς τὸ ἔσονται αὐτὰ, ἐπειδὴ δὲν εἶχον μουσικὰ ὄργανα, διότι οἱ Ἰσραὴλ ἐδήλωσαν τὴν αἰτίαν μὴ τὰ εἶπαν: Ἐπὶ ἔσονται τὴν ὁδὸν Κυρίου **D** ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας: Ἄλλοτε τὰ μουσικὰ ὄργανα, τὰ εἶχον μετὰ τοὺς, διότι λέγει ὁ ψαλμὸς: Ἐν γὰρ τοῖς Ἰσραὴλ: ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐκρημασμένων τὰ ὄργανα ἡμῶν (ἀπόδο). (Ὅσοι νὰ νηστεύουν ἀκόμη ἐπετρέπεται. Καὶ αὐτὸ τὸ δηλώνει ὁ προφήτης καὶ λέγει: Μὴ γνησιαν νηστεύουκαί μοι ἐπὶ ἐβδομήντητα, λέγει Κύριος; (Ζαχ. 7, 5). Διὰ τὸ εἶναι δὲ δὲν ἠμποροῦσαν οὕτε νὰ θυσιάσουν οὕτε νὰ κἀμουν σπονδάς ἄσους τοὺς τρεῖς παῖδας καὶ λέγουν: Ἐν ἦσαν ὄργανα, οὐδὲ προφήτης, οὐδὲ τόπος τοῦ καρποῦ: ἐνὸς περὶ σου καὶ εὐρεῖν ἔλεος (Ἰαν. 3, 38). Δὲν εἶπαν Ἐν ἦσαν ἱερεῖς, διότι ἦσαν παρόντες οἱ ἱερεῖς, διὰ νὰ μάλιστα δὲ εἶναι τὸ πᾶν ἐξῆρητο ἀπὸ τῶν τόπων, καὶ εἶναι ὅλη ἡ περὶ λατρείας νομοθεσία ἦτο συνδεδειμένη μὲ τὸν τόπον, εἶπεν: Ἐν ἦσαν τόπος. Διὰ τὸ ἦμας ἀναφέρομαι εἰς τὰς θυσίας καὶ τὰς σπονδάς; **E** Ὅσοι τὸν νόμον νὰ ἀναγνώσουν δὲν ἐπατρέπετο. Καὶ ἐπ' αὐτῶν τοὺς κατηγορεῖ ἄλλος προφήτης καὶ λέγει: Καὶ ἀνήγγισαν ἔγω νόμον, καὶ ἐπεκλάσαντο ὁμοιοψύχῳ (Ἄμ. 4, 5). Δὲν ἐπατρέπετο ἐπίσης νὰ ἐορτάσουν οὕτε τὸ πάσχα οὕτε τὴν πεντηκοστήν, οὕτε τὴν σακχαβίαν, οὕτε ἄλλην παραμοίαν ἑορτήν. Ἄλλ' ἦμας ἐνῷ ἐγνωρίουν εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπέκλεισαν ἢ ἐρήμωσι: τοῦ ναοῦ, ἔν δὲ ἐπαχέρουν **582** **A** νὰ κἀμουν κατὰ τὸ ὅκνην παρανόμως καὶ ἐπιμυροῦντο δὲ αὐτὸ, ἐν τούτοις δὲν ἠμπούσαν νὰ ἀνοικοδομήσουν τὸν ναόν, ἐνός τοῦ ὅσοι ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιτελοῦν τὰ πάντα νομίμως. Διότι ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἔκτισε τὴν Ἐκκλησίαν, αὐτὴ κατέστρεψε καὶ τὸν ναόν. Καὶ τὸ πρῶτον καὶ αὐτὸ

ἀκόμη ὁ προφήτης, ἐπὶ θλασθῆ, καὶ δὲ ἔλεθ' ὁ Χριστὸς καὶ θὰ καταστρέψῃ τὴν Ἰουδαϊκὴν λατρείαν, ἃν καὶ ἔχουσ μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν. Ἀκούετε τὶ λέγει· «Καὶ ἐν ὅρῳ συγγλασθήσονται θύραι, καὶ οὐκ ἀνάγεται τὸ θυσιαστήριόν μου ὑπερῶν. (Ὅσα ἔτι μοι θέλημα ἐν ὅρῳ, ἐπὶ ἀπὸ ἀνατολῶν ἔλθουσ μέχρι δυσμῶν τὸ ἔνοχόν μου δεδεδόξαται ἐν ταῖς ἡμέραις. **E** καὶ ἐν παντί· τόση θυσιάζω μοι προσάγεται καὶ θυσία καθαρά» (Ματθ. 1, 10-11). Εἴδες με πῶσῃ γάρη φήσαντες ἐξήρως τῆς ἐπαγγελίας τῶν Ἰουδαίων καὶ παρουσίαν τῶν Χριστιανῶν νὰ ἐπαγγέλλω καὶ νὰ ἐπεκτείνεται εἰς ἕλην τὴν γῆν; Ἄλλως προφήτης ἐπίσης ἐδήλωσε καὶ τὸν τρόπον τῆς λατρείας· «Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ δουλεύσουσιν αὐτῷ ὅσοι ζῶσιν ἐν αὐτῷ» (Σοφ. 3, 10). Καὶ ἄλλως πάλιν· «Παρθένος τοῦ Ἰσραὴλ Ἐσραήλ» οὐ μὴ ἀναστῆς ἔτι» (Ἰερ. 5, 2). Ὁ Δαυὶδ ἐπίσης διηγείται· ἔλα αὐτὰ μὲ ἀσπόμενον, ὅτι ἔλα θὰ καταργηθῶν, καὶ αἱ θυσίαι καὶ αἱ σπονδαὶ καὶ τὸ χρίσμα καὶ αἱ ἄρκται καὶ ἄντικτα. Αὐτὰ ὅμως ἔσαν δηλητήριον πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, θὰ τὰ ἀναπέδησαν σφαιροσταν καὶ ἐν ἔκστασι. Ἐ τῶρα ὅμως ἄς ἀκολουθήσωμεν τὸν δρόμον τοῦ ἀρχίσταυ, διορθώοντες τὴν εἰσυχονότητα τῶν ἀνοήτων εἰδικολογῶν. Δὲν πρὸ ἀνέφερα οὐδὲ τὰς ἀναστάσεις τῶν νεκρῶν, οὔτε τὰς θεραπείας τῶν λεπρῶν διὰ τὴν μὴ εἶπες· «Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἔμψματα, μύθος καὶ κομπασμοί. Ποιὸς τὰ εἶπε; Ποιὸς τὰ ἔκρινε; Αὐτοὶ ποὺ εἶπον ἐπὶ καταρῶν, ἐπὶ ἐκτενήσει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, αὐτοὶ εἰ ἴθιαι εἶπον καὶ ταῦτα. Ποῦς λοιπὸν ἐνθ' εἶ; Ἐκείνα τοὺς θεωρεῖς εἰσπίπτους μάρτυρας, εἰς αὐτὰ ἐκλιμαίνεις τὰ ἐπιστοροῦμένα. Ὅς μὴ συμβάντα; Ἄν τὰ ἔγραψον ἔλα αὐτὰ εἰ ἀπόστολοι πρὸς χάριν τοῦ διδασκαλίου καὶ διαπεργρανεύοντο χωρὶς λόγον καὶ εἰς μάτην, θὰ ἀποκωπύουσαν τὰ θλιβάρη γεγονότα καὶ ἔλα ἀπὸ τοῦ πολλοῦ θεωροῦντα ἐπονεϊδίστα. Τώρα ὅμως ἀποδεικνύοντες τὴν ἀξιοπιστίαν τῶν γραφένων, ἀνεφάρθησαν **D** ἐν ἔκστασι εἰς ἑαῖνα καὶ τὰ διηγῆσαν ἔλα μὲ λεπτομερείας καὶ μὲ ἀκρίβειαν, χωρὶς νὰ παραλείψωμ ἕνα οὐτε σημαντικὸν οὐτε ἀσχηματόν. Ἐνθ' εἰς τὰς διηγῆσεις τῶν σημαντικῶν γεγονότων καὶ τῶν θαυμάτων παρέλειψαν τὰ περιωδέστερα, εἰς τὰς διηγῆσεις τῶν παθημάτων, καὶ αὐτῶν ἀκόμη, ποὺ θεωροῦντο ἐπονεϊδίστα, ἐπίμειναν καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας, καὶ ἔλα, ἔλα οἱ εὐαγγελιστοὶ τὰ διηγῶνται μὲ ἀκρίβειαν. Ἐγὼ δὲ ἀπὸ τὰ σημαντικὰ γεγονότα καὶ τὰ θαύματα εἴποτε δὲν τοῦ ἀνέφερα, ἀλλὰ, διὰ τὴν στατικτῆσ ὁριστικῶς κἀκε ἀδύνατον γλώσσῃν, ἐπαρῶντα μόνον αὐτὰ ποὺ τώρα φαίνονται, αὐτὰ ποὺ τώρα εἶναι ἡμερῶς εἰς τὰ μάτια μας, ποὺ εἶναι **E** πρὸ φανερὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἔλθουσ, ποὺ εἶναι διεσκαρμένα εἰς ἕλην τὴν οἰκουμένην, ποὺ ἐκπύρριον ἀδύνατον τὸν κόσμον καὶ ὡς καταρῆματα ὑπερβαίνον τὰς ἀνθρωπίνους δυνα-

τότητας καὶ ἀνέχουσ μόνον εἰς τὸν Θεόν. Ἰσχυρίζεσθε ἐπὶ δὲν ἀνίσταται τοὺς νεκροὺς; Ἡμπορεῖς ὅμως νὰ ἰσχυρισθῆς ἐπὶ δὲν ἔχουσ ἰσραὴλ Ἐκκλησία εἰς ἕλην τὴν οἰκουμένην, ἐπὶ δὲν ἐδωχθήσαν, ἐπὶ κυριαρχοῦν καὶ ἐξερῶνται νικητρίαι; Ἡμπορεῖς ὅμως δὲν ἡμπορεῖς νὰ ἀργήθῃς ἐπὶ ὑπάρχεις ἔλα, ἐπὶ δὲν ἡμπορεῖς νὰ τὰ ἀργήθῃς καὶ αὐτὰ. Διὰ τὸ δὲν εἰπέης καὶ τὴν κατατροφήν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κώου, ποὺ καίτοι· εἰς κοινήν θίαν ἔλα τῆς ἀνθρωπίνους; Ἄν δὲν ἦτο Θεός, καὶ μάλιστα Θεός ἰσχυρός, πῶς τινέθῃ, ὅστε αὐτοὶ μὲν ποὺ ἐπίστασαν εἰς αὐτὸν κηρύτθωσαν τόσον παρὰ τὰς ἐνοχλήσεις, ἐνθ' οἱ σταυροῦνται ποὺ καὶ οἱ ἀναπονήτες εἰς αὐτὸν ἐταπεινώθησαν τόσον, ὅστε νὰ **583 A** χάσουν τὴν πατρίδα ποὺ καὶ νὰ περιφρονῶνται ὡς ἄλλοι καὶ φυγάδες καὶ πλανῶνται, χωρὶς εἶπες καὶ ἀπὸ τὰ δύο νὰ ἀλλάξῃ ὁ χρόνος; Ἐχον εἰς τόσῃ δύναμιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅστε ἀργάνωσαν καὶ πόλεμον ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐξασπράτευσαν, καὶ εἰς πόλιν χρόνον διατήρησαν τὴν ποικίλην ἐπονεϊδίτητα, μάλιστα δὲ εἰς ἕνα διάστημα ἐπεκράτησαν, καὶ ἐθιμορρύσαν διὰ τοὺς τότε ἀνοήτους, πολλὰ προβλήματα. Αὐτὰ λοιπὸν ποὺ ἐπείμειναν ἐναντίον τῶν βαρβάρων καὶ ἐξασπράτευσαν καὶ ἐθέτεον τόσῃ δύναμιν εἰς χρίματα καὶ εἰς ἄλλα καὶ εἰς τραυμάτια καὶ ἐξεδύσαν καὶ τραχηλῶδες καὶ τόσους ἔλα, δὲν καταρῆσαν ἕνα πᾶν νὰ ἀποκοδομήσων. Καὶ ἐνθ' ἔκστασι πυναγωγῆς εἰς πολλὰς πόλεις, τὸν πᾶν ποὺ εἶδον εἰς τὸ κράτος, τοὺς τὸ κῆρος καὶ ἐντὸς τοῦ ἔθους ἐκπύρριον νὰ τελοῦν, ἔλα ἔλα συγροῦν τὸν Ἰουδαϊκόν, αὐτὸν μόνον δὲν καταρῆσαν νὰ ἀποκοδομήσων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ Χρυσόστομος ἔχει ἐκφράσει δύο λόγους εἰς τὸν ἱερομάρτυρα Βαθόλαν. Ἐξ αὐτῶν ὁ δεύτερος ἐπαγοφόμενος «Εἰς τὸν μακάριον Βαθόλαν καὶ κατὰ Ἰουλιανοῦ καὶ πρὸς Ἕλληνας» εἶναι ἐκτενὴς ἀπολογητικὴ πραγματεία, καὶ διὰ τοῦτο συγκεκλιθεὶ ἐνισθῆαι μὲ τὴν ἑτέραν περὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ πρῶτος λόγος θὰ ἐκδοθῆ μαζί μὲ τοὺς ὑπολοίπους λόγους τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρας.

Ὁ Χρυσόστομος λαμβάνει ἀφορμὴν ἐκ τῆς ζωῆς καὶ τὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἱερομάρτυρος θαυμάσιον, διὰ τὴν καταπολέμησιν πρὸς εἰδωλολάτραις, κυρίως δὲ τὸν ἐπιδικῶντα τὴν ἐπιναθῶσιν τῆς εἰδωλολατρίας αὐτοκράτορα Ἰουλιανὸν τὸν Παραβάτην. Ὁ Βαθόλας διετέλεσεν ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας (240-250), διαδεχθεὶς τὸν Ζεδώνον. Κοθ' ὃν δὲ κρόνον ἐποίμιασε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας, συνέθη τὸ ῥῆμα: Ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων συνήψε συνθήκην μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν περὶ διακοπῆς τῶν ἐκδρομαζῶν. Πρὸς κατοχύρωσιν δὲ τῆς συνθήκης ὁ Πέρσης βασιλεὺς παρδωκεν ἕως ἐνέχυρον τὸν υἱὸν του, παῖδον ἀκόμῃ εἰς τὴν ἡλικίαν. Ὁ ἄγριος τὸν χαρακτήρα αὐτοκράτωρ κατεπάτησε τὰς συνθήκας καὶ κατέφαυε τὸ ἀνήλικον καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἀρνηθῆ παῖδον. Μετὰ τὴν διάπραξιν δὲ τοῦ ἱερομοῦ αὐτοῦ κακουργήματος, χωρὶς σὺνείμαν τῶν συνειδησῶν, ἐτάλησε μὲθ' ἄλλης τῆς βασιλικῆς συνοδείας νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν ναόν. Ὁ Βαθόλας ὅμως δὲν ὑπελόγησεν οὔτε τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας τοῦ κοσμοκράτορος βασιλέως, οὔτε τὸν θάνατον χαρακτηρισμὸν του, οὔτε τὴν συνοδείαν, ἀλλὰ μὲ ἡρεμίαν καὶ ἠθρὸς τὸν ἐξεδίωξεν ἐκ τοῦ ναοῦ, μὲ συνέπειαν νὰ φυλακισθῆ καὶ νὰ θανατωθῆ ἐν συνεχείᾳ.

Τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου μετέφερον ἐκ τῆς Ἀντιοχείας εἰς τοὺς υἱὸν ἀνεγερθέντα εἰς τὸ πρόσωπον Δάφνη ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰουλιανοῦ, καίσαρ Γάλλος, τὸ 351. Ὅταν ὅμως ἐγένεν αὐτοκράτωρ ὁ Ἰουλιανὸς ἐνάσχισε τὴν εἰδωλολατρεῖαν διὰ ποικίλων μέτρων, ἰδίως δὲ διὰ τῆς διοργανώσεως θεσπῶν εἰς τὸ ἐν Δάφνη ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Κατὰ μίαν πανηγυρικὴν λοιπὸν τὸ 362, ἀπατήσας ὁ Ἰουλιανὸς κρηστὸν ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν δις ἐμποδίζεται ἡ χρησιμοδοσία λόγου τῆς ὑπάρξεως λειψάνων πλησίον τοῦ ναοῦ. Διέταξεν ἄμεσος ὁ Ἰουλιανὸς τὴν μεταφορὰν τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν νύκτα εφεήλατος κεραυνὸς κατέπεσεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸν κατέκαυε.

Με ἀφορμὴν λοιπὸν τὰ ἐπισημῶδη ἐκ τῆς ζωῆς καὶ τὸ μετὰ τὸν θάνατον θαύματα τοῦ Βαβύλου, παραλληλίζει ὁ Χριστοφόρος τὴν ἐν τῷ Χριστιανισμῷ ἐγκυμμένην δύναμιν πρὸς τὰς ἀπίστας τῆς εἰδωλολατρίας, τὴν πανουργίαν τῶν ἱερῶν τῶν εἰδωλῶν, καὶ τὴν ἐπιδεικθεῖσαν τελικῶς ἀδυναμίαν τοῦ Ἰουλιανοῦ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Αὕτη καθίστατο αἰσθητὴ ἐν τῇ παρηγορίᾳ, ἣν ἐπεδείκνυν οἱ ἅγιοι ὄντες, καὶ ἐν τοῖς θαύμασι τὰ ὁποῖα ἐπέλεον μετὰ τὸν θάνατόν των. Ἡ πραγματεία πλουτεῖ καὶ ἐπεκτείνει τὴν ἐν τῇ περὶ θεότητος τοῦ Χριστοῦ πραγματεία ὑπάρχουσαν ἀπολογητικὴν ἐπιχειρηματολογία.

Ἐξεφωνήθη τὸ ἔτος 382. Προβληματικὸς εἶναι ὁ προσδιορισμὸς τοῦ αυτοκράτορος, τὸν ὁποῖον ἐξεδύλεν ὁ ἅγιος Βαβύλας ἐκ τοῦ ναοῦ. Ἰσως πρόκειται περὶ Φιλίππου τοῦ Ἀραβῆος (244-249). Ὁ Εὐσεβίος παραδίδει ὅτι ὁ Φίλιππος ἦτο Χριστιανὸς καὶ ὅτι, διὰν ἐπισκέψῃ κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ νὰ προσευκῆθῃ ἡμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ ἱεροκόπου. Ἠναγκασθὴ νὰ ἐξομολογήθῃ προηγουμένως, ὡς εἶχε ζητήσει ὁ ἱεροκόπος, ὅπως ἔπραξεν εὐκαριστικῶς, καὶ κοίτην εἰσῆλθε (Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστορία 6, 34). Ταῦτα δὲν συμφωνοῦν πρὸς ὅσα περὶ ἐμμένου ἀντιδρώσεως τοῦ βασιλέως λέγει ὁ Χριστοφόρος καὶ περὶ θανατώσεως κατόπιν, κατ' ἐντολήν του, τοῦ Βαβύλου. Θὰ ἦδύνατο διὰ τοῦτο νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ διαδεχθέντος τὸν Φίλιππον Δεκίου, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποῖου ἄλλωστε φέρεται μορφομήσας ὁ Βαβύλας (Εὐσεβίου, Αὐτοβίβ. 6, 39). Δυσκολὴν ὅμως ἐνταῦθα ἀγεῖται τὸ γεγονός ὅτι ὁ Δέκιος ἦτο ἔξ ἀρχῆς ὁ φρονητικώτερος διώκτης τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἡ προσέλευσις του τῆς πύων νυδὸν εἶναι ἐπιμένως ἀδικαιολόγητος. Ἄλλωστε κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Χριστοστόμου ἀνῆκεν ὁ ἐκδικηθεὶς βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπὸ τὸν Βαβύλαν ποιμένην, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεβλήθη διὰ τὸ μὴ μεταδόσῃ τὴν πνευματικὴν του ἀσθένειαν εἰς τοὺς ἄλλους. Ὁ Συνοξαριστὴς διηγουμένους τὰ κατορθώματα τοῦ ἁγίου Βαβύλου, ἐορτάζοντας τὴν ἡν Σεπτεμβρίου, ὀνομαζέται τὸν βασιλέα Νομηριανόν. Ἰπὸ τὸ ὄνομα ἕως οὗτο δὲν ἔχομεν αυτοκράτορα κατὰ τὴν ἐν λόγω περίδον. Ἰσως τὸ ἐνθρημῶν ἀρσῶν (numera) ὄνομα τοῦ Δεκίου νὰ μετανοήθῃ κατὰ τὴν ἐπὶ γενεὰς διήγησιν τῶν θεοκήτων τοῦ ἁγίου εἰς Νομηριανόν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΖΗΣΗΣ
Δρ. Θεολογίας

2. Εἰς τὸν Μακαρίον Βαβυλᾶν
κατὰ Ἰουλιανοῦ καὶ πρὸς ἑλληνας

536 B Ἀλόγος εἰς τὸν μακαρίον Βαβύλαν καὶ Ἰουλιανὸν τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν.

1. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διὰν ἐπρόκειτο πλέον νὰ καθίσῃ πρὸς τὸ πάθος καὶ νὰ ἀποκινή τὸν ζωοποιὸν θάνατον, κατ' αὐτὴν ἀκρίτως τὴν τελευταίαν νύκτα ἐκάλεσε κατ' ἰδίαν τοὺς μαθητάς, συναΐσθηκε περὶ πολλῶν θεμάτων καὶ τοὺς ἀνεδοῦλαστε. Μεταξὺ δὲ τῶν ἑλλων εἶπεν εἰς αὐτούς καὶ τὸ ἔξῃ: «Ἄμην, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, Ἐ τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κακείνος ποιήσει καὶ μείζονα τούτων ποιήσει» (Ἰω. 14, 12). Μολούσι δὲ ὑπῆρξαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι διδάσκαλοι, οἱ ἅποιοι καὶ μαθητὰς εἶχεν κατ' ἀνέματα ἐκβάλλων, ὅπως κωμωδοῦνται οἱ εἰδωλολάτραι, ὅμως κανεὶς ποτὶ ἀπ' αὐτούς οὐτε διενόησεν κατὰ τίποτε, οὐτε ἐτόλμησε νὰ τὸ εἴπῃ. Κανεὶς εἰδωλολάτρης δὲν ἦν ἡβόνατο, ἀκέρῃ καὶ ἐν ἔργῳ καὶ ἐν ἔχρῳ ἐντροπῆς, νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ὑπάρχει εἰς αὐτοὺς παρομοία πραγματεία ἢ ἀνάλογα λόγῳ. Ἡμπορεῖ ἐσαυτῶς νὰ ἰσχυρίζεται διὰ πολλὰί καταποσίαι τῶν ἐπικουσίωσαν φαντάσματα τῶν ἀπειθέτων κατ' ἰσορροπία νερῶν, καὶ νὰ λέγουν ἐπὶ ἡκούσθησαν ἀπὸ ἰσχυρῶν φωνῶν προερχόμενοι ἀπὸ τῶν μήναια, Ὁ κανεὶς ὅμως δὲν ἦν ἡβόνατο νὰ ἰσχυρισθῇ διὰ κάποιος ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔγινον καὶ ἰσχυροῦσθησαν ἀπ' αὐτῶν ἢ ποὺ μετὰ τὸν θάνατόν των ἠνωρηθήσαν θεοί, εἶπε κατὰ εἰς τοὺς μαθητὰς του, Ἄν ἔβλατε δὲ ἡμῶν νὰ εἴς ἐξήγησῃ τὸν λόγον διὰτι, ἐν ἢ εἶναι τὰ ἄλλα φερόνται, χωρὶς νὰ κωμωδοῦν καὶ νὰ στεπάζουν τὸ πρόσωπόν των ἀπὸ ἐντροπῆς, κατὰ παρομοίαν οὐδέποτε ἐτόλμησαν νὰ πλάσουν. Διὰτι θὰ ὑπῆρξεν ὀκνησῆσαι λόγῳ, ὁ ὁποῖος τοὺς φημάσκει νὰ ἀποφύγουν αὐτὴν τὴν πλεκτικὴν. Ἀντελήθησαν δηλαδὴ μὴ πανουργίαν εἰ διαφθερῆς ἐκείνος ὅτι αὐτοὺς ποὺ ἀκούει νὰ ἰσχυρισθῇ, πρέπει νὰ παρῶνται τὰ πράγματα μὲ ἀληθοφάνειαν κατ' αὐτὸν τρόπον διὰ τὸ μὴ ἀποκαλυφθῆ δὲ νὰ τὰ κατὰ

και δυσνόητα. "Αλλωστε Ε και οι ημετεροι κυνηγοι και αλιεις συνηθισουν να μην αφήνουν άκαλυπτος τās παγίδας τās περιπαλίου οχολαστικώς με τὰ δολώματα και μόνον έτσι κατορθώνουν να έπιτύχουν εις την θέραν και την έλιειαν. "Αν όμως άπεκαλυπτον τās παγίδας και έδειχνον έτσι την εναντιότητα εις τὰ θηράματα να τās αντίληφθουν, τότε εστι ελπίς ουτε πηγνά θα εισηγήχοντο εντός των παγίδων" 217 Α μάλλον δέ, ουτε θά τās επιλησιαζον διόλου, και θά επέστρεφον έτα με έλεια τα χείρας και ο κυνηγός και ο αλιεύς. "Επειδή λοιπόν και αυτοι έπρόβατο να έλιεύσουν ανθρώπους, δεν έρριψαν άκαλυπτον τὸ άπατηλόν των έλεῖου εις τὸ πέλαγος τῆς ζωῆς, αλλά διεμέρψωσαν και συνέθεσαν καταλήψεις αὐτὰ τὰ οποία εἰναι να πείσουν τους αλογωτέρους εκ των ανθρώπων. "Εβίστασαν όμως να προχωρήσουν περισσότερο, διότι έπροθήθησαν την υπερβολήν, μήπως δηλαδή με τήν υπερβολήν και τήν άμετρίαν των δευτέρων αποκαλύψουν και τὸ ψέδος των πρώτων. "Εάν έλεγον δηλαδή ότι κάποιος εἰδικός των ειπε κάτι παρόμοιον με αὐτὸ ποὺ ειπεν εις τὸς μαθητὰς του ο εἰδικός μας Κυριό, ἀκούη και Β οί εξαπατηθέντες ἀπ' αὐτοῦς θά τους εἰρωνεύοντο, ἀφοῦ ουτε με κάποιαν ἀληθοφανέαν ἠδυνήθησαν να εἰπουν ψέγματα. Διότι ἡ προφητεία και ἡ ἀληθινή ἐκπλήρωσις τοῦτον πραγματικῶν εἶναι γνωρισιμα μόνον τῆς μακαρίας δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. "Αν δέ κάποιος κενώρησεν, αὐτὸ συνέθη τότε πού ἡ κηγή τοῦ φηκός δέν ἦτο ἀκόμη γνωσθεῖ εις τους πολλούς. "Από τὰ εἶπα δὲ τὰ πραγματικα εἰραίνετο και τότε ότι αὐτὰ ποὺ εἰταλοῦντο ἦσαν ἔργα τῶν θαμνόνων, και ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀπάτας και ἀπ' αὐτῆς ἀκόμη τῆς θυσίας. Διότι τὸ να προσάσσουν οί θεοί των να δάφνουνται οί θυμολοί των με ανθρώπινον αἶμα, και να προσφέρουν εις αὐτοῦς οί γονεῖς τὰ τέκνα των ως ἱεράν θυσίαν, δέν φανεροῖται υπερβολικῶς μακάρι. "Αὐτοὶ ποὺ ποτε δέν χορταίνον ἀπὸ τὰς σμαφορῆς μας και δέν γνωρίζουν θρησ και τέλος εις τὸν εναντιόν μας πόλεμον, αλλά λυσσομαστον αἰκωνίως, ὡσάν να μη θάρταν να ἱκανοποιήση τὸν θυμόν των τὸ ότι κατεπείχοντο ἑπάνω εις τους θαμοῦς των ἀντὶ προδάτων και ὡσὸν γυναῖκες και παιδία, ἐπεινόησαν παρεργον νέμον ἀνθρωποκτονίας και έφάρων νέον τρόπον σμαφορῆς. "Επεισαν δηλαδή αὐτοῦς ποὺ έπρεπε να πενήθον τὸς σμαφορικῶνους, να ἐκτελοῦν οί ἴδιοι τὸ θῆλιον και αἰσχρόν αὐτὸ εἶδος φόου. "Ετσι κατώρησαν οὐ μόνον να ἀτιμάσουν τους θετούς ἀνθρωπίνους νόμους, Β ἀλλά και να ἐκρίψουν θεμοῦς. οί ὁποιοὶ ἐτέθησαν ἀπὸ τήν φύσιν, με τὸ να ἐξεγαίρουν τήν φύσιν εναντιον τοῦ εἰαυτοῦ της και να εἰσαγάγουν έτα εις τὸν ἀνθρώπινον βίον τὸ πλόν δολωρὸν εἶδος φόου. Εἰς τὸ εἶρη οί ἀνθρώποι δέν έφοδοῦντο τόσο τους εχθρούς των, ὡσο

τοῖς γονεῖς των, και αὐτοῦς ποὺ έπρεπε περισσότερο εἶναι να ἡμιοποιεῦνται, αὐτοῦς περισσότερο εἶναι ὀποικιάζοντο και ἀνατρέφοντο. "Επίτευχον λοιπόν οί εἰδικοί θαμοῦς, ὡστε δὲ αὐτῶν ποὺ ο θεός έπρεπε τους ἀθρώπους εις τήν ζωήν, δι' αὐτῶν πάλιν να ἀραιρηται αὐτῆ ἡ θωραά, αὐτοῦς ποὺ ἔργων ἔργατα τῆς ζωῆς να τους καταστήσουν αἰτίους και τοῦ θάνατου, Ε ὡσάν να ἦθελον να ἀποδείξουν ότι δέν ἐκέρδισαν τίποτε οί φρονεσθέντες εκ τῆς θωραῆς τοῦ θεοῦ, ἀφοῦ οὐχι ἄλλοι, ἀλλ' αὐτοὶ οί ὁποιοὶ τους ἐγέννησαν ἴγων σμαφείς των. "Αν δὲ συνέβαινε κάποτε να ἀκολουθοῦνται ταῦτα και ἀπὸ κάποιο μεγάλο θαῦμα, ἀπὸ πρόνοιαν μήπως ἀποδειχθὲ κατὶ ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα μηδενικῶν και ἀνάξιον λόγου, και τὸ θαῦμα αὐτὸ ἦτο πάλιν γαμῆτο ἀπὸ ἀπατηλὰ τεχνήματα. "Αλλ' ἀκόμη και ἐάν ἦσαν μεγάλα αὐτὰ ποὺ ἐγένοντο και ποὺ τὰς ἀνέφαρα, ἦσαν ἐν τοῦτοις ἱκανὰ να δείξουν εις ὅσους δέν παρελογίζοντο πάλιν, 218 Α ποιοὶ ἦσαν οί ἐναργουτες ἐκαίνα, οἱ ἦσαν ὀβελιμοὶ και μολυμαίνου, και ἐμαχνηθόντο τὸ πᾶν διὰ να ἀνατρέψουν τήν ζωήν και τήν εὐτυχίαν μας.

2. "Αντιθέτως ὁ Κύριος ἦτον Ἰησοῦς Χριστός οδομαίαν ἐντολήν διὰ κάτι τέτοις μετ' ἑρησων. "Ενθ δὲ εἶναι ἔξος θαυμασιος διὰ τὸ ὅτι αὐτοῦ ἐπιτελεσθέντα θαῦματα, ὀκαίως προσκυνεῖται και πιστεύεται ότι εἶναι θεός και διὰ τήν ἐντολήν περὶ ἐπιτελέσεως θαμημάτων. Διότι αὐτός με τήν ἐλευσίαν του κατήγγειλε τās παρανομίας αὐτῶς τῶν θαμνόνων. Τὸ πλόν θαματικόν δὲ ἐν προκειμένῳ εἶναι ότι ἀπῆλασεν ἀπὸ τήν ἀγρία και ἄερθαρων τυραννίαν τῶν θαμνόνων οὐ μόνον ἡμῶς τους προσκουσόντας αὐτόν, ἀλλά και ἐκαίμως ποὺ τὸν ἐλασχημοῦ, διότι τούρα πλόν αὐτῶ οί εἰδωλοκατῆραι ἀνεγνάσκονται να προσφέρουν ναιάτας θυσίας εις τους θεοῦς των. Τῶσιν μεγάλην φιλανθρωπίαν ἐπείδεικεν πρὸς τὸ γένος μας. "Αντὶ τῶν σμαφορῶν ποὺ οί θεοὶ τῶν εἰδωλοκατῆρων ἐπραξένησαν εις τους φίλους των, ο θεός ἐπέτελεσε μεγαλύτερα ἀγαθὰ εις τους εχθρούς του, Β Διότι οί ὅπὸ τὸ πρόχομημα τῶν θεῶν ἐναργουτες θαμνόνους ἐξηγάσσαν αὐτοῦς ποὺ τους ἐλάτρευαν και τους ἀτιμάσαν να γίνον σμαφείς τῶν τέκνων τους, ἐνθ ὁ Χριστός ἀπῆλασε ἀπὸ τήν ὀσχερίαν τῆς θρωπιδους αὐτῆς θυσίας και αὐτοῦς ποὺ τὸν ἀναστρέφοντο. Τήν θαματικὴν δηλαδή αὐτῶν εἰρήνην δέν τήν περιόρισον μόνον εις τους εἰδικούς του, ἀλλά τήν ἐπέεξτενε και εις τους ἔθνους, θεικινόν δι' αὐτοῦ ότι οί μὲν θεοὶ τῶν εἰδωλοκατῆρων εἶναι τύραννοι, ἐχθροὶ και καταστροφεῖς τοῦ γένους μας, και διὰ τούτου ἀντιματιμίζουν και τους εἰδικούς των ἐς ἔθνους, τους ἦταν ἀλλωστε

1. Ο Χριστός ποτε, ὅπου και οί εἰδικοί πατέρες, εις τήν εἰδωλοκατῆραν ἄλλοι θαμνοκατῆρων. 2. αὐτὸ δέν θηλεῖ κατὶ μετῶν τῶν εἰδωλοκατῆρων ἀλλά κατὶ θαμνόνων τῶν εἰδωλοκατῆρων.

ἔνοι, C ὁ δὲ Χριστὸς εἶναι βασιλεὺς καὶ δημιουργός καὶ σωτὴρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. δι' αὐτὸ δὲ καὶ λαλεῖται διὰ τοὺς ἀποθεωμιάνους εἰδικολόγησας, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἰδικὰ τοῦ δημιουργήματα. Διότι ἔλον τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι ἰδικόν του ἔργου, ὅπως λέγει καὶ ὁ μαθητὴς του, «Εἰς τὰ ἴδια ἔλαθ, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐκ ἔδεδξαντο» (Ίου. 1, 11). Τὰ νὰ ἐκθέσωμεν ὁμοῦ οὐδέποτε τὴν φιλοφροσύνην του ἐκπεύγει τὸν χρονικῶν ἔργων, ποῦ ἔχομεν εἰς τὴν διὰθεσίν μας; ἀκούει καὶ ἅν θίου; τοὺς αἰώνιας ὁμιλῆ καναίς δι' αὐτὴν, καὶ ἔχη τόσον δύναμιν, ἔστη καὶ οἱ ἀγγελοὶ, δὲν θὰ καταρώσῃ πάλιν νὰ ὁμιλήσῃ ἐπιπέσει. Τὸ πᾶσον ἰσχυρὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος μόνον τὸ γνωρίζει. ἐπειδὴ μόνον αὐτὸς εἶναι τῶσον ἰσχυρὸς. Κύριε τίς λοιπὸν τί λέγει εἰς τοὺς μαθητὰς του, «Ἄμην, ἀπὴν λέγου ὅτιν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, D τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, ποιήσει καὶ αὐτὸς τῶσον καὶ περισσότερον» (Ίου. 14, 12). Δὲν θὰ ἐχορῆγει εἰς αὐτοὺς τῶσον μεγάλην τιμὴν, ἂν δὲν ἦτο ὑπερβολικὰ ἰσχυρὸς. Ἄν δὲ κανεὶς ἀποφύγηται τὸ ποῦ ἐπιγνώσῃ αὐτὸς ὁ χρηματὸς, ἔς πόρην εἰς τὰς χεῖρας του τὸ τίθελον ποῦ ἀναρῶνται. Πράξεις Ἀποστόλων μολογόντι δὲν ἔχει βλας τὰς πράξεις, οὐτε δλον τῶν ἀποστόλων ἀλλ' ὅτις ἢ δὲ μόνον, καὶ ἔξ αὐτῶν ὀλίγας πάλιν) καὶ ἂν ἰδῆ εἰ πολλοὶ ἀσθενεῖς, κατὰκοιο: τὴς εἰς ἄλλους των, ἰσχυροποιήσαν, εὐθὺς ὡς οἱ οὐκ εἶναι μόνον τῶν ἀποστόλων τοὺς ἔργου, πολλοὶ δὲ ἐκινεῖσθαι. E μὲ τὸ νὰ ἔγγίζον μόνον τὰ ἐνδύματα τοῦ Παύλου ἀπελάγησαν ἀπὸ τῶν καταισχύνοντα αὐτοὺς δαιμόνια. Ἄν δὲ κανεὶς ἰσχυρῶνται: διὰ αὐτὰ εἶναι κινεῖσθαι καὶ τερατώδης φαντασιοπληξία, εἶναι ἀρετὰ αὐτὰ ποῦ τῶρα ἐλέομεν νὰ φράζον καὶ νὰ καταισχύνον τὸ ἐλάττηρον σῶμα καὶ νὰ συγκρατήσων τὴν ἀκαλίωτον γλώσσαν. Διότι δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν 599 A οὐκωνετικὴν ἀσυνκράτησιν μας χώρα, ἔθνος ἢ πόλις, ὅπου δὲν ἐξιστοροῦνται μετὰ ἐκινεῖσθαι τὰ παράδοξα αὐτὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἀθανατίζοντο, ἐάν ἦσαν πλαστά. Καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου θὰ μαρτυρήσῃτε σὺς; δὲν θὰ γραμμάτῃ ἀνακτῆ νὰ κατοχυρώσω τὰ λεγόμενα δι' ἀνακτορῆς εἰς ἄλλους, ἀφοῦ σὺς οἱ ἔχθηρὸν μᾶς προσφέρτε τὴν εἰς αὐτὰ πίστιν. Ἐμπρὸς λοιπὸν πᾶς μου, διατὶ ἐκείνου τὸν ἡνωσάσθη καὶ τὸν ἑλπίσθη; οὐτε κατ' ἄνωμα δὲν τοὺς γνωρίζουν οἱ πολλοὶ, μᾶλλον δὲ κανεὶς πλὴν ἐλαχίστων; Ἀσφαλὸς, διότι εἶπα, ὅσα περὶ ἐκείνου λέγονται, εἶναι ψευδῆ κατασκευάσματα. Ἄν καὶ αὐτὶ καὶ ἐκείνη ποῦ συνθέσται

2. Ὁ ἡνωσάσθη ἢ Ζαχαρίας εἶναι ὁ προφήτης τῶν ἱσραηλῶν φωνῆ καὶ ἰσραηλῆς τῆς ἑσπερίας τοῦ ἱσραηλῶν. Ὁ Ζαχαρίας ἦτο νοσηθὴς καὶ θεολογικῶς μεταρροπιστὴς τῶν ἱσραηλῶν, ἑσπερίας φωνῆς κατακτορῆς μετὰ ἀνωσάσθη καὶ ἄλλου, θεολογικῶς ταλὸς ἔσ' αὐτοῦ, καὶ ἱσραηλῶν. ἱστορία IV 34 596.

τὴ τῆς ζωῆς; τὸν λέγεται δι: ἦσαν δαιμόνιοι, B αὐτοὶ μὲν εἰς τὸ νὰ ἐκινεῖσθαι καὶ νὰ κρῖταισιν μαγείας, ἐκείνη δὲ εἰς τὸ νὰ συγκρατήσων τὸ φέθος μὲ τὴν ἀληθεύσαντων τῶν λόγων. Ὅλα ὁμοῦ γίνονται εἰς μᾶτῃν καὶ ἀπὸ λόγου, ἔταν τὰ ἐξιστορούμενα ποῦθὲ νὰ εἶναι σῆθρὰ καὶ ψευδῆ, ὅπως, ἀνεπέσθη, ὅταν εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ἀληθῆ, γίνονται εἰς μᾶτῃν ἀλλῶν καὶ ἀπὸ λόγου ὅσα ἐπινοοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς πρὸς ἀνακτορῆν των. Ἡ δύναμις τῆς ἀληθείας δὲν ἔχει ἀνάγκην ὑπερβῆς δοξείας. Ἀκούει καὶ ἅν εἶναι μωρὰ-δε, οἱ ἐπιχειροῦντες νὰ σῆσθων τὴν ἀληθειαν, ὅχι μόνον δὲν ἐξασφρατίζονται αὐτῇ, ἀλλὰ τῇ συνεργείᾳ τῶν ἐπιχειροῦντων νὰ τὴν ἐλάττην, ἀφρατίζονται διακωλύοντες καὶ ἀφρατίζοντες, περιγλώσσοι αὐτοὺς ποῦ εἰς μᾶτῃν ταλακωροῦνται καὶ μαίνονται ἐναντίον της. Τὴν ἰσχυρὴν μας λοιπὸν πίστιν, τὴν ὅποιαν σὺς θεωρεῖτε ὡς φέθος κατακτορῆσθαι, ἐπιχειροῦν νὰ τὴν ἐξασφρατίζωσιν καὶ ὑβρίσων καὶ ἐκινεῖσθαι καὶ ἀκατακτορῆσαι εἰς τοὺς λόγους ὁ σοφιστῆς, ἀκούει δὲ καὶ φιλόσοφοι καὶ θαυμαστοὶ καὶ μάγοι καὶ δαίμονες. Καὶ ἐξιστοροῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἢ γλώσσοι αὐτῶν (Ψαλμ. 83, 9), ὅπως λέγει ὁ προφήτης, καὶ: Ἄλληλη νηπίων ἐγεννήθησαν αἱ πηγαὶ αὐτῶν (Αὐτῶν, πηχ. 4). Οἱ βασιλεῖς διὰ τοῦ ἐναντίον μας πολεμοῦ αὐτῶν μόνον ἐκέρδιζαν, νὰ γίνων γνωστοὶ εἰς βλας διὰ τὴν θρησκείαν των. Διότι: διὰ τῆς ἐναντίον των μαρτυρίας ἐργείας κατήγγισσαν ἀμαλκτικῶς διδικται τῆς κινήσας τῶν ἀνθρώπων φύσεως καὶ δὲν ἀνελετήθησαν δι: ἔγιναν ἐπὶ: ἐπονεῖσθαι. Ὁ φιλόσοφοι καὶ δαιμόνιοι σῆθρως πάλιν ποῦ θεωροῦνται ἀπὸ πολλοὺς ἔθνοιο, οἱ πρῶτοι μὲν διὰ τὴν σιμνότησιν, οἱ δεύτεροι δὲ διὰ τὴν ρητορικὴν των εὐδοκίαν, D μετὰ τὴν ἐναντίον μας μάχην ἔγιναν κατακτορῆσθαι καὶ ἀπεδείχθησαν δι: δὲν διακέρδιζον διόλου ἀπὸ τὰ φλυαροῦντα παιδεία. Διότι ἀπὸ ὅσον πολυπληθῆ ἔβην, καὶ ἀπὸ ὅσονος λαοὺς δὲν ἡμάρταν νὰ μαρτυρήσων ἔχι ἀπλῶς ἕνα σῶμα. ἔσπον, ἔσπον ἢ γυναικα, ἀλλ' ὅτις ἕνα μικρὸν καὶ δὲ. Εἶναι: δὲ τῶσον γελῶσι τὴ γραφόμενα ἐπ' αὐτῶν, ὅτις τὰ διόλῃα των ἐξιστοροῦνται καὶ ἐχάθησαν ἀπὸ καρδίας, εὐθὺς ὡς εἶβεν τὸ φῶς τῆς ἡμετέρας. Ἄν δὲ εἰσεσθῆ κάποιος, αὐτὸ θὰ τὸ σῶμα κανεὶς εἰς τὰς χεῖρας τῶν Κριτικῶν τῶν ἄλλων μας ἔχει ἐκπερῆσαι: τὸ μῆκος ποῦ τῶνον ἐναντίον μας καὶ κατ' αὐτῶν τῶν τῶνον ἐξιστοροῦνται τὰς ἀμαλκτικῶν ἐναντίον μας χαλκωσόμενες πλακτάσθαι: διότι, ὅπως δὲν ἐπονεῖσθαι περὶ σῆθρως μὲ τὴς χεῖρας μας σπορικῶν καὶ φῶσι, E ἀλλ' ἀνεπέσθη τὰ ἐπεδουκωμέν, ὡς δὲν τὰ σῶματὰ μας ἦσαν ἀσφαρτα καὶ ἀδοκωσθαι, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον δὲν φοδοβῆσθαι καὶ τὰ θεολογικὰ των ἐχθρῶν, διό-

B. Ἀναρῶνται εἰς τὸ δὲ ἑθελῶν καὶ ἑρπῆσθαι μαρτυρίας τῶν ἱσραηλῶν.

ι τὰς ψυχὰς μας καὶ τὴν πίστιν μας τὰς καταστρέψαν ὁ Χριστὸς ἀδοκίμως. Ἄλλωστε ἐφ' ἧσιν ἔχομεν λάθει ἐν πολλῇ νὰ καταπολεμῶμεν τὰ φθίνα καὶ τοὺς 540 Ἀ σκορπίους καὶ τὴν πυρρηνικὴν τοῦ διαβόλου ἔδουσαν, μὲς εἶναι πολὺ ἀδολώτερον νὰ καταπολεμῶμεν τοὺς σκώληκας καὶ τοὺς καντάρους. Τόση εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς ἐλλάδος πού μὲς προσφενὸν αὐτοί, ἀπὸ τὴν ἐναντίον μας ἐπιβουλήν τοῦ πονηροῦ δαίμονος.

3. Αὐτὰ λοιπὸν ὑπέστη ἡ ἔβλητ' ἡμῶν πιστεῖς. Τὴν ἰδικὴν σας ἑμὸς κανεῖς ποτὲ δὲν τὴν ἐπολεμήσοι μὲ αὐτὰ τὰ μέγα. Διότι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ κατατρέψουν τὴν πλάστην διὰ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς βίας, ἀλλὰ πρέπει νὰ φροντίζουσι διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων μὲ τὴν παιδίαν, τὴν διδασκαλίαν, τὴν πραότητα. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς χριστιανὸς βασιλεὺς ἔδειπται ἐναντίον σας διατάγματα, παρῆμα πρὸς αὐτὰ πού οἱ εἰσβολοτάροι βασιλεῖς ἐπενόησαν ἐναντίον μας. Ἡ ἐρωλημένη εἰσβολοταρική διδασκαλία, ὅν καὶ ἀπέλασε πάντοτε πολλὰς κηρύξης· **B** καὶ δὲν ἠνοχλοῦτο ὑπὸ οὐδενός, ἐν τούτοις μόνῃ τῆς ἐσθρας καὶ παρῆμασε, ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ σώματα, τὰ ὅποια, ἐπιβὴ ἀπὸ πολλῶν κερδῶν σήπονται δουτερικῶς, φθίρονται μέρη τῶν καὶ, διακόμενα ἄλιγον κατ' ἄλιγον, καταστρέφονται χωρὶς κανεῖς ὅπ' ἔξω νὰ τὰ ἐλάττω. Ὡστε μαλοῦντι δὲν ἔχει ἐξελικτῆς τελείως ἀπὸ τὴν γῆν ἢ σατανικὴν αὐτῆ γελούσης, αὐτὰ πού ἔβη συνέθρονον εἶναι ἀρετὰ διὰ νὰ σας πιστοποιήσουσι εἰ πρόκατα· καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ παρῆ. Διότι ἐφ' ἧσιν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς πλάστης καταστράφη εἰς τόσον ἄλιγον χρόνον, κανεῖς δὲν πρέπει νὰ ἀφριδάλλῃ διὰ τὴν τύχην τοῦ μικροῦ ὑποκόπου. (Ὅταν κεραιθῆ εἰς πόλιν καὶ σωριασθῶν κάτω τὰ τεύχη τῆς καὶ κατακοσῶν τὰ δημόσια κτήρια καὶ τὰ θέατρα καὶ οἱ τόποι τῶν παρισάτων, καὶ φουνοῦσιν διὰ οἱ ἤλικιωμένοι, **C** τὸ γεγονός ὅτι ἔχουν ἀπαρτεῖναι μερικὰ μισοκαρμμένα σοσι καὶ μισοκαταστραμμένα οἰκίαι, ὅς καὶ γραφαὶ καὶ παιδία, δὲν θὰ μὲς κἀνῃ ἀσφαλῶς ν' ἀφριδοτήσωμεν ὅτι ὁ κνηγῆς καὶ ἐκπορθητῆς τοῦ πλεονεξ εἶναι ἱκανός νὰ κατατρέψῃ καὶ τὰ ὑπολείματα. Ἡ ὑπὸ τῶν ἀλλείων ἑμῶς κληροχθεῖσα πίστις δὲν εὐρίσκαται εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀλλὰ καθημερινῶς ἀνθερρεῖ περισσύτερον. Ἐν καὶ εἰσβληθέν εἰς τὸν εἶον μας ὅχι μὲν ἐνδοκίαν καὶ ἄνεκον, ἀλλὰ μὲ θλίψεις καὶ πολέμους καὶ μάχαι. Διότι ἡ εἰσβολοταρική, ἀπὸ ἐποφειάθη εἰς ἄλλην τὴν γῆν καὶ κατέκτησε τὰς ψυχὰς ὄλων τῶν ἀνθρώπων, μετὰ ἀπὸ τοιαύτην ἀκριθῶς δόναμιν καὶ πρὸς τὸν κατελθῆ ἀπὸ τὴν δόναμιν τοῦ Χριστοῦ. Ἐν ἰδικόν μας ἑμὸς κληρογμ ἀπέκτησαν ἐχθροὺς ὅχι μετὰ τὴν εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς διάδοσιν καὶ ἐμπέδωσιν του. **D** ἀλλὰ πρὶν ἀκόμη ἐμπέδωθῆ καὶ ριζώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνορετῶν, ἀπὸ τὰ πρώτα του δῆματα ἀέριον, ἠναγκασθῆ νὰ ἀνα-

μαποσίῃ ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, νὰ πολεμήσῃ, ἔπρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας. (Ἐφ. 6, 12). Αὐτὸ ἐφ' ὅν εἶχαν ἀνάθε: ἀνάθε καλὰ ἡ σπῆτα τῆς πίστεως, ἐξεχύθησαν ἐναντίον τῆς ἀπὸ παντοῦ ποταμοὶ καὶ γιγάντια κύματα. Ἐρωτῆσατε δὲ ἀσφαλῶς ὅτι δὲν εἶναι τὸ εἶσιν νὰ ἐκρίζωσῃ κανεῖς τὸ σπῆτα, τὸ ὅπολον ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔχει ριζώσει βαθιά, καὶ τὸ διαστῆρι πού μέλι: ἐφρυθῆ εἰς τὴν γῆν. Ἀλλὰ παρὰ τὰς θυμωμενὶς αὐτὰς συνθήμας καὶ ἐφ' ὅπως εἶπα, τὸ πέλγος τῶν ἐχθρῶν κατέκμηε τὴν σπῆταν τῆς εὐσεβείας. **E** αὐτῆ ἔχ' ἰκόνον δὲν ἐσθρας ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, ἀλλ' ἔγινετο λαμπροτέρα καὶ μεγαλειότερα. Καταλάβαινε γρηγορὰ τὰ πάντα, καὶ τὴν μὲν πίστιν τῶν ἐχθρῶν τὴν κατέλασε καὶ τὴν κατέστρεψε μὲ ἐνδοκίαν, τὴν χριστιανικὴν ἑμὸς πίστιν τὴν ἀνέθαξε καὶ τὴν ὠδήγησε εἰς ἀνέφραστον ὕψος. 541 Ἀ μαλοῦντι οἱ ἄνδρες πού ἀφριτῶσαν τὴν διάδοσιν τῆς ἡσῶν ἀπολοκαὶ καὶ ἄσσημοι. Αὐτὰ δὲ αὐτῆς τῆς ἐπιτυχίας δὲν ἦσαν ὅστε ἡ διδασκαλία τῶν ἀλλείων ἐκείνων ὅστε τὰ θαυμάτια των, ἀλλ' ἡ δὲ αὐτῶν ἐναρμόσια δόναμιν τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἐξ αὐτῶν πού ἐπέστηον ταῦτα ὁ ἄνας, ὁ Παῦλος, ἦτο σκωρπηλός, ὁ δὲ Πέτρος· ἀλλεῖς. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἠερωτοῦσε ποτὲ ἀπὸ τῶν νεῶν αὐτῶν τῶν ἀπολοκῶν καὶ ταπεινῶν ἀνθρώπων νὰ πλάσσουν μῆνιν τῶν τὴν χριστιανικὴν ὑπόθεσιν, ἐκτός ἂν δεχθῆ κανεῖς ὅτι ἦσαν πρελλοὶ καὶ ἀνορετομοι. (Ὅτι ἑμῶς δὲν ἦσαν πρελλοὶ φανταί: ἐξ ὅσων μὲ τὸ κληρογμ τὴν κατέθρῶσαν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐπέστη καὶ σήμερον πιστεύουσι κολλοὶ εἰς αὐτοὺς. Δὲν θὰ ἠθρόνγαντο ἄλλωστε νὰ εἰποῦν τόσον μεγάλη φῶδῃ καὶ νὰ κομπωρηθῶμεν ἀπλοῶς. Διότι, ὅπως εἶπα καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν, αὐτοὶ πού σκαπταί νὰ ἐξκαταθῆς φεῦδαται ὑδατικῶς, ἀλλὰ φεῦδαται κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὅστε νὰ μὴ γίνῃ εἰς ἄλλους φανερός. Ἄν δὲ αὐτὰ πού τὰ πράγματα **B** ἔχουν ἦδη πραγματοποιηθῆ, καὶ ὑκάρχηται τόσοι μάρτυρες τῆς εὐνοικῆς αὐτῆς καταλήξεως, καὶ ἐκείνοι: θηλαθῆ πού ἀπίστευσαν τότε καὶ ἐκείνοι πού ἀπὸ τῆς θρηκρησῶσιν αὐτὰ ὅχι μόνον μετὰ τῆς μάς ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἐκδορῶν καὶ μετὰ τῶν περισσύτερων καὶ ἀπὸ τοῖς ἐκδορῶν ἀπολείσται. Ἄν λοιπὸν ὄρα, μετὰ ἀπὸ τόσας ἀποδείξεις καὶ τῆς καθελικῆς τῆς οἰκουμένης μαρτυρίας, ὑκάρχηται μερικὸι πού πιστεύουσι εἰς τὰ γεγονότα, καὶ μέλιετα πολλοὶ χωρὶς ἔβουαν καὶ ἔβησαν, πῶς θὰ ἠερωτοῦσε νὰ δεχθῆ τὴν χριστιανικὴν πίστιν εἰς τὴν ψυχὴν του, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κληρογματος, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἴδῃ τὴν ἐκδοσιν τῶν πραγμάτων, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀκρίπτους μαρτυρίας ἐκ αὐτῶν; **T** δὲ ἦτο ἐκείνου πού συνεπῆσε τοὺς ἀπαστῶλους ὅστε νὰ πλάστου καὶ νὰ συνθέσων τοιαύτην ὑπόθεσιν: (Ὅστε εἰς τὴν ρητορικὴν των ἐκπορθητῆ (ὁ ἄνας) μέλιετα **C** ἐξ αὐτῶν ἦτο τε-

λείας ἀγγράμματος) ούτε εἰς τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων τους ἠμποροῦσαν νὰ συγκρατοῦν· διότι μάλιστα καὶ μετὰ ἐξῆς ἐξησφάλισαν τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν των· ἐπιβόητος καὶ εἰ δὴο μὲ τὴν χειρωνακτικὴν ἐργασίαν των. Ἄλλ' οὐτα καὶ διὰ τὴν ἀριστοκρατικὴν καταγωγὴν των ἠμποροῦσαν νὰ περιφρανεύοντα· διότι τοῦ μὲν ἐνδὸς δὲν γνωρίζομεν κἀν ποῖος ἦτο ὁ πατὴρ· τὸν δ' ἄριστος καὶ ἀεινής ἦτο, τοῦ δὲ Πέτρου ὁ πατὴρ μᾶς εἶνα μὲν γνωστός, τίποτε περὶ τοῦτον ἦμος δὲν ἔχει ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ Παύλου, παρὰ μόνον τὸ δὲ ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς ἠγνωστοποιεῖ τὸ ὄνομα του, καὶ αὐτὸ χάρης εἰς τὸν Πέτρον. Ἄν δὲ θαλάσσις κανεὶ νὰ ἐξετάσῃ κα' τὴν χώραν καὶ τὸ ἔθνος, ἃ ἐρῶν ὅτι ὁ μὲν Παῦλος κατήγετο ἀπὸ τὴν Κιλικίαν, ὁ δὲ Πέτρος ἀπὸ ἄστυον πόλιν ἢ μάλλον ὅχι ἀπὸ πόλιν.

D Ἄλλ' ἀπὸ τὸ τελευταῖον χωρίου, τὴν ἠθροατὶδὰ δηλαδὴ, ἢ ὅποια εἶνα ἓνα χωρίον τῆς Παλλιαίας ἐνομαζόμενον ἔστι· ἐκ τῆς Παλλιαίας κατήγετο ἁλοκπὸν ὁ μακάριος Πέτρος. Καὶ τὰς τέχνας των δὲ ἔν ἐκούσῃ κανεὶ, ἃ ἴδω δὲν εἶνα σπουδαῖαι καὶ ὄλοκλογισμοί. Καὶ ἐκτελεῖται μὲν περισσότερο ἀπὸ τοῦς ἄλλοις ὁ σηγοποιός, εἶνα ἕως κα' αὐτός· κατωτέρως τὸν ἄλλον τεχνιτὸν. Ποῦ λοιπὸν ἐστεριχθῆσαν, πῶς μοι, διὰ νὰ τολμήσαν νὰ κατασκευάσουν τόσο μῆγα πρᾶγμα; Ποῖα ἐπιπέδος τοῦς διηγείραν; Εἰς τί ἐστεριχσαν τὸ ἔθρος των; Μῆπως εἰς τὸ κλάμιν καὶ τὸ ἀγκίστρι ἢ εἰς τὴν φολετσίαν καὶ τὸ τροπάνι; Πρὸτα νὰ πᾶτε κάπου νὰ ἀπαγγουοσῆτε ἢ νὰ γαρμεροσσοκισθῆτε, ἔν χριστιανὲς τότα πολλά εἰς τὴν πρέλλαν.

E 4. Ἄς ὑποθέσωμεν ἕως δὲ ἔπος πῶς πιστεύετε, τὸ δέοντα τοῦτο ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ, καὶ εἰ μὲν Πέτρος, ποῦ μάλιστα ἐγκατέλειπε τὴν λίμνην, νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ σκιά τοῦ σώματος μου ἀνέστηκε νεκρός, ὁ δὲ Παῦλος, ποῦ μάλιστα ἄφρονες τὰ δερμάτια τοῦ σκυρραφαίου του, νὰ λέγῃ τὰ αὐτὰ περὶ τῆς θαυματουργικῆς δυνάμεις τῶν ἐνδυμάτων του· Ποῖος ἦμος ἐκ τῶν ἀκουσίων ταῦτα ἃ ἦτο τῶτον ἀνόητος, ὅσως νὰ πιστεύον τῶτον σπουδαῖα πρᾶγματα.

542 A στεριχόμενος μόνον εἰς τοῦς λόγους των; Διὰ τί κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν τεχνιτῶν τῆς ἐποχῆς των δὲν ἐτόλμηεν νὰ εἰπῇ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του κἀν παρόμοιον, ἢ κάποιος ἄλλος τέλος πάντων; Ἄν δὲ ὁ Χριστιανικός ἦτο φευδὸς κατασκευαστήρις, εἰ μετὰ τοῦς ἀποστόλους, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ἠδυνάτο ἐπιολκότερον νὰ φευδωνται περὶ τοῦ πρᾶγματος. Διότι οἱ ἀπόστολοι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ὀποστηρίξον τὸ κατασκευαστήριον των δὲν ἀναρροῦν καὶ ὀποστηρίξον ἄλλων· εἰ διάδοξαι των ἕως, παραδειγματίζόμενοι ἀπ' αὐτοῦς, ἠμποροῦσαν μὲ περισσότερο ἐπιολκῶν καὶ προχερδύτρια νὰ ὀπεραμύνωνται τοῦ κατασκευαστήριος, διότι τὸ παραδειγμα τῶν πρώτων τοῦς ἐδίδα ἔθρος νὰ πιστεύον, ἔτι κανεὶς εἰς τὴν γῆ, δὲν ἔχει νοῦν, ἄλλ' ἄλοι εἶνα· πρᾶλοι καὶ ἀνωρόροισι, καὶ ἔστι· **B** ἔ-

ποῖος θέλει ἠμπορεῖ νὰ λέγῃ διὰ τὸν ἑαυτόν του, ὅτι θέλει καὶ θὰ γίνῃ πιστευτός. (Ὅλα ἕως αὐτὰ εἶνα φιλανθρωπία καὶ γαλιόστυς, καὶ ἀνόητα ἐπιχειρήματα τῶν εἰδωλολατρῶν. Ὅπως ἕως, ἔν κάποιος ἐπιχειρήσῃ νὰ σκοπεύῃ μὲ τὸ τῶτον του τὸν οὐρανὸν εἰς νὰ τὸν τροπήσῃ μὲ τὰ ἄλλη, τὴ ἢ νὰ ἀδειάζῃ τὸν ὀκεανὸν διὰ τὸν χεῖρὸν του, δὲν ὑπάρχει κανεὶς καὶ ἐκ τῶν πλῆθον ὀγενεικῶν εἰς τοῦς τρόπους τοῦ δὲν ἢ τὸν περιπέλλῃ, εἰ σθερρότερος δὲ ἢ γύρουν καὶ δάκρυα δὲ κῶτον. Ἔτσι καὶ ἔταν ἀντιλόγων εἰς τὰ τῆς πιστεῖς μας· εἰ εἰδωλολάτραι, εἶνα καλύτερα νὰ γαλιεῖ καὶ νὰ θακροῦσμε, διότι ἐπιχειροῦν νὰ κατορθώσουν πρᾶγματα ποῦ δύσκολότερα ἀπὸ τὸν ἐπιπέδοντα νὰ τροπήσῃ διὰ τὸ τῶτον τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ἀδειάζῃ τὴν θάλασσαν. Τὸ φῶς δὲν ἢ γίνῃ ποτὲ σκόρ, ἕως ἔτσι εἶνα φῶς. **C** ὅσως ἢ ἀλλοίως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἢ ἀφροδότητῆς. διότι εἶνα ἀλόγητα κα' ἔν ὑπάρχει τίποτα ἰσχυρότερον τῆς ἀλλοίως. Ὅτι λοιπὸν καὶ τὰ παλαιὰ τοῦ μόνον ἐξ ἀκοῆς τὰ γνωρίζομεν, εἶνα ἔξ ἰσού ἀξίωτα πρὸς αὐτὰ ποῦ σῆμαρα ἠπάρχουν καὶ τὰ δάπειμεν, ἢ τὸ ἠολοῦται καὶ ἔχομεν θῆσροπος. Διὰ νὰ ἀποδῇ δὲ μεγάλη ἢ νόκη μας θέλω νὰ διηγῆσθω ἓνα θαυμαστὸν γεγονός ποῦ συνέβη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Μὴ θαροδῆσῃτε ἕως ἕως, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀρχίτω τὴν διηγῆσθαι ἀναπερρέμενος εἰς πάλαιον ἰστορίαν. Διότι ἔν ἢ περιερισθῶ μόνον εἰς ἐκείνην οὔτε ἢ ἀσπιν παλαιὰ πρᾶγματα ὀσχετα πρὸς τὴν νῆαν ὑπόθεσιν. **D** καλαιὰ καὶ νῆα ἰστορία ἀκοροσθῶν ἢ μετὰ τὴν ἄλλη κα' δὲν εἶνα δυνατόν νὰ καταρρηθῇ αὐτῇ των ἢ ἐξάρτηται. Ἄλλ' τὴν ἀνελιγέμενος δὲ κλαιὸς ἀπὸ ἀκούστε τα ἴσα τὰ πρᾶγματα.

D. Γαῖρῃς κάποιος βασιλεὺς τὴν ἐποχὴν τῶν προγόνων μας. Καὶ διὰ τὸ ποῖος ἦτο ἢς πρὸς τὰ ἄλλα γνωριστά τα δὲν ἔχου τίποτε νὰ εἴπω. Ἄν ἕως ἀκούστε διὰ τὴν ἐδωλομῶντα ποῦ ἐτόλ-

¹ Πρόκειται ἰσῶν, περὶ τοῦ Βασιλείου ἀσθερρότερος Φιλίππου τοῦ Ἀραβῶς (344 - 348). Παραδέχεται ὁμοίως τοῦ Βασιλείου δὲ ἦτο Χριστιανός καὶ ἔτι ἔταν ἀνακρίτης, κατὰ τὴν ἀπόφθιν τοῦ Πάσχα τὴν Ἰουλιανὴν δὲ νὰ προσηλυθῇ ἠηολογῶ νὰ εἰσάγῃ διὰ τὸν ἑκκοσόνον. Ἠναγκασθὴν εἰς τοῦτο νὰ ὀρηολογηθῇ προσηλυτῶν εἰς ἀπίστους ὁ ἀπίστους, ἕως ἑπορὶον ἀναχριστιανὸς καὶ κατόπιν εἰσῆλθεν (Ἐκκλ. ἱστορία σ, 84). Ταῦτα ἕως δὲν ὀρημῶνον πρὸς ὅσα κατωτέρω περὶ ἡμῶνον ἀντιδρόσους τοῦ βασιλείου λέγει ὁ Κροδοστῶμος καὶ περὶ θακροσῶν τελικῶς τοῦ Παύλου ὅτι ἠρόντα διὰ τοῦτο νὰ θαρῆθῃ κανεὶς ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ εἰσῆλθόντος τὸν Φιλίππον δακίον, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὀποῖος ἄλλοτε φέρεται μακροτόρος ὁ Παύλος περὶ τὸ 231 - 252 (Πλ. Κόσμοφιν, Ἐκκλ. ἱστορία σ, 28). ὁ βασιλεὺς ἕως ἄνασσα ἔταρε τὸ γεγονός δὲ ὁ δίκιος ἦτο ἢς ἀφῆς, ὁ σθερρότερος βασιλεὺς τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἢ προπέλοισ' ται εἰς τὸν καὶν ἑποπόμενος εἶνα ἐδωλομῶντα. Ἄλλοτε σαφῶς καὶ ὁ Κροδοστῶμος λέγει ἐπὶ ὁ ἀπολλοῦς ἦτο ἐκ τῆς χριστιανικῆς κληῖρος ἠλασῶν ἐλ. εἰς Κίσαμογῆν.

μνη να διαπράξῃ, θά συμπεράνατε διὰ τὴν ἐν γένει φρόνητα τοῦ χαρακτήρος του. Ποία ἦτο λοιπὸν αὐτῆ ἡ ββαλοράτης; Κάποιον ἔθνος, ἐκ τῶν ἐχθρίων πόλεμον πρὸς τὸν βασιλεὺς ἐκείνον ἀπαράσκει νὰ διακόψῃ τὸν πόλεμον, ὥστε εἰς τὸ ἔξῃς αὐτὰ ἀπέλθῃ νὰ φρονέουν ἄλλους, οὕτε νὰ φρονέωνται ὡς ἄλλων. **Ε** ἄλλὰ νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ παροσμια πράγματα καὶ ἀπὸ φόβου καὶ κινδύνου, νὰ ἀρκεῖνται δὲ εἰς τὰ ἀκάρχοντά των καὶ νὰ μὴ ζῆτεον περισσώτερα τῶν ὧσων ἔχουν. Διότι εἶνα: προσημιότερον νὰ ἀπολαρδαίνουσι τὰ ἄλλα χωρὶς φόβου ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιθωμοῦν περισσώτερα μὲ φόβου πάντως καὶ τρέμου καὶ νὰ ζῶν ἐλάττωτους ἄλλους καὶ ἐλαττωμένα ὄν' αὐτῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπαράσκει νὰ διακόψουν τὸν πόλεμον καὶ νὰ ζῶν ἀνεπόχλητον ζῶν, ἐκείνησαν νὰ κατοχυρώσουσι αὐτὸ τὸ κἀλὸν μὲ ἰσχυρὸν θεῶν καὶ ἀσφαλεῖς ἔρου. **543** **A** Καὶ ἀπὸ ἐπιθυμολόγησαν καὶ ἀντήλλαξαν ἔρκους προσεπάθουσι πιστοποιῆσαι νὰ πείθουν τὸν ἰδὸν τῶν βασιλεῶν νὰ παραδῶναι τὴν υἱὸν του, ποῦ ἦτο ἀκατὸν μικρὸ παιδί, ὡς ἀσφαλεῖς ἐνέχουσι τῆς εἰρήνης, ὥστε καὶ οἱ ἄγχοι νὰ ἔχουν κἀν εἰς τὸ ὅποιον θὰ ἀπρὶζονται, καὶ ὁ ἴδιος νὰ εἶσθι μαρτυρίαν διὰ τῆς προσήκειας του, ἔτι θελαθὴ συμφωνήσης μὲ αὐτὸς τὴν εἰρήνην χωρὶς δόλου. Μὲ αὐτὰ των τὰ ἐπιχειρήματα ἔπεισαν τὸν βασιλεῖα καὶ παρέδωκε τὸν υἱὸν του, ὅπως μὲν αὐτὸς ἐνέχυρην, εἰς τοὺς φίλους καὶ συμμάχους, ὅπως ὅμως εἰς τὸ τέλος ἀπεδείχθη, εἰς τὸ πᾶν ἄγρον θεῶν, διότι, ἀπὸ παρέλαθεν ἐν ὄνῳ τῆς φιλίας καὶ τῆς συνθήκης τὸ βασιλοῦκαῖδον ἐκείνι, ἀμέσως κατεπέκτησε καὶ παρέδῃ τὰ πάντα, τοὺς ὄρκους, τὰς συνθήκας, τὴν ἐπιστολὴν τῶν ἀνθρώπων ἐν προλήν, τὸν τελεσίμην πρὸς τὸν θεόν, τὰ κισθήματα ἑλλῶς ποῦ προκαλεῖ ἡ θέα τῶν παιδίων. **B** Καὶ οὕτως τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας εἰλόγησε τὸ θεῶν, οὕτω ἡ τιμωρία ποῦ ἀπολοῦσθαι τὴν διάκρᾶσιν τέτοιων ἐργαζιμῶν ἱερότης τῶν ἄγρων ἐκείνων βασιλεῶν, οὕτε οἱ λόγοι ποῦ ἴσως τοῦ ἀπρὶθῶνεν ὁ πατήρ, ὅταν παρέδιδαν εἰς τὰς χεῖρας του τὸν υἱὸν του, ἀζῶν νὰ τὸν φρονέω μὲ ἐπιμέλειαν, ὡσάν νὰ ἦτο πατήρ τοῦ παιδίου, καὶ παρακαλῶν νὰ τὸν ἀνατρέφῃ καὶ τὸν μορφώσῃ, ὡσάν νὰ τὸν εἶχε γεννήσει αὐτός, ὥστε νὰ φανῇ ἄξιος τῆς ευγενεικῆς του καταγωγῆς. Μὲ αὐτὸς τοὺς λόγους θὰ ἔδωκε τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ παιδίου εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ φρονέος καὶ θὰ ἀνελύθη εἰς λυγμοὺς. Τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ἐνεθυμήθη ὁ μακρὸς βασιλεῦς, ἀλλ' ἀπὸ δειγμάτω τὰ πάντα διὰ μὲς ἀπὸ τὴν ψυχῆν του. **C** Διέπραξε τὸν φρόνον ἐκείνον, ἐρωμεριότερος τοῦ ὅποιου δὲν ὑπάρχει. Διότι ἡ μικρὰ αὐτῆ πράξις εἶνα χειροτέρα καὶ ἀπὸ τὴν παιδοκτονίαν. Καὶ μάρτυρες αὐτοῦ εἴσθε καὶ οἱ ὅποιοι δὲν θὰ ὑπερέτατε τῶσων, καὶ κρινῶ τὰ κισθήματα σας σύμφωνα μὲ τὰ ἰδικά μου, δὲν ἀκούγατε διὰ κατέπραξε τὸν ἰδικὸν του υἱόν. Διότι τότε θὰ ἀνερέποντο βεβαίως μὰ! μὲ

τοὺς ἀνθρώπους νόμους καὶ οἱ θεαμαὶ τῆς φρονέας. Εἰς τὴν προκειμένην ὅμως περίπτωσιν ἔχουν συγκεντρωθῆ πολλὰ μὰ! τὰ ὅποια λόγῳ τοῦ πλῆθους των εἶνα ἰσχυρότερα καὶ ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἀνάγκην. Ὅταν θελαθὴ σκεπθῶ τὸ ἀνώρισον ἐκείνου παιδὶ, ποῦ εἰς τίποτε δὲν ἔφρασε, ποῦ παρεθήθη ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἀπεσπῆθη βίαιος ἀπὸ τὰ παρὰ τὸν ἐκείνου **D** καὶ ἀπὸ τὰς ἰδικὰς του ἀπολαύσεως καὶ ἔδρας καὶ τιμῆς, καὶ ἐνθῆμαξεν ἐκ αὐτὰ μὲ τὴν ζευτιάν, διὰ νὰ ἤμωσῃ ὁ μακρὸς βασιλεῦς νὰ ἀπρὶζονται εἰς αὐτό, διὰ τὰς συνθήκας, καὶ διὰ ἐλαττωσπῆσθαι καὶ ἔχασε ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τὰς ἀπολαύσεως του, καὶ ἔτι πικρῶς κατεπράγη ὄν' αὐτός, καταλαρδαίνοντα ἀπὸ ἐν ἀντιθέτων εἰς τὴν συνθεσὴν του πάθος. Λιόνη ἡ ψυχὴ μου καὶ συγχρόνως φρονέωνται τὸ ἔνα μου τὸ προξενεῖ ἡ λύπη καὶ τὸ ἄλλα ὁ θυμὸς. Ὅταν θελαθὴ σκεπθῶ τὸν ἀναλογιστὸν ἐκείνον νὰ ἐπαίξεται, νὰ σηκῶναι τὸ ἔξρος καὶ νὰ κρατῆ τὸν λαμόν τοῦ παιδίου, καὶ μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα, μὲ τὴν ὀπίσθον ἔξθεν τὸ παιδίον εἰς ἐνέχυρον **E** μὲ αὐτὴν πάλιν νὰ ὠθῆ τὸ ἔξρος ἐναντιον του, τότε, σὰξω καὶ κινῶμαι ἀπὸ θεῶν. Ὅταν πάλιν ἴδῃ τὸν υἱὸν νὰ φοβῶμαι καὶ νὰ τρέμῃ καὶ νὰ κλαῖῃ μὲ λυγμοῦς, τοὺς τελευταίους τῆς ζωῆς του καὶ νὰ προσκαλεῖ τὸν πατέρα του, καὶ νὰ λέγῃ ἔτι αὐτός εἶνα: ὁ αἰσὸς ὄλων αὐτῶν, καὶ νὰ καταλογίζῃ τὴν σφαγὴν ἔχι εἰς αὐτὸν ποῦ δέδωκε τὸ ἔξρος εἰς τὸν λαμόν του, ἀλλ' εἰς αὐτὸν ποῦ τὸν ἐγέννησε, καὶ νὰ μὴ τηρορῆ νὰ ζεφώγῃ οὕτε νὰ ὑπερασπιστῆ τὸν ἐαυτὸν του, καὶ νὰ ἐπιρροίετῃ ἀνώριμα κατηγορίας ἐναντιον τοῦ πατρὸς του, καὶ νὰ δέχεται τελικῶς τὸ κῦθημα τοῦ ἔξρους καὶ νὰ σπαρταρῶ καὶ κινῶται τὸ χῶμα, **544** **A** καὶ νὰ μολύνῃ τὴν γῆν μὲ τοὺς ποταμούς τοῦ αἵματος του, τότε ξεσχιζονται τὰ σπλάγχνα μου καὶ σκεταναίξω ὁ λογισμὸς μου καὶ θολώνουσι τὰ μάτια μου ἀπὸ τὴν λύπην. Τὸ θεῶν ὅμως ἐκείνο δὲν ἔπαθε κἀν τίποτε, ἀλλ' ὡσάν νὰ ἐπρόκειτο νὰ σφάξῃ ἄρνη ἡ μοσχάρι, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀναμαρτυρίως τὴν ἀναίσχυντον ἐκείνην σφαγὴν. Καὶ ἀπὸ ὁ νέος ἐκείνο κἀντο μακρὸς μετὰ τὸ κῦθημα, ὁ φρονέος προσέθεσε καὶ ἄλλην ββαλοράτητα ὡσάν νὰ ἤθελε νὰ σκεπῆσθαι τὴν πρότῃν μὲ τὴν δευτέραν. Θὰ νομίσαι ἀπρῶτῃς καπεῖς διὰ τὰ ἐμῆματα περὶ τῆς ταρῆς καὶ διὰ μετὰ τὸν φρόνον δὲν παρεχώρησαν εἰς τὸν φρονεθέντα οὕτε ἔνα κομμάτι γῆς ἰγῶ ἔμου θὰ εἶπω κἀν πάλι τοιαυτέρων. **B** Ἀπὸ θελαθὴ ἐπῆλθον τὰς χεῖρας του μὲ τίποτε αἶμα καὶ διέπραξε τὴν κεινοφανῆ αὐτῆν κεινοργίαν, ὡσάν νὰ μὴ εἶχε κἀν τίποτε ὁ ἀναθῆς, καὶ σκληρότερος καὶ ἀπὸ τοὺς λίθους ἀκλήν, ἔσκεισε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. Καὶ ἴσως διερωτῶνται μερικοὶ, ποῦ δὲν τὸν ἐπέπνευσε κερμὴ θεοτάτος τιμωρία ἐκ' αὐτοῦ του τὸ τέλειμα, ἡ ποῦ δὲν ἐρμῆμα κερμῶν ἐπάνω του ὁ θεός, διὰ νὰ κατακαθῆσθαι τὸ ἀνάστυν-

τον πρόσωπόν του, πριν εισέλθῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; Ἐγὼ λοιπὸν αὐτοὺς ποὺ ἀπεκρίθησαν ἔτα τοὺς ἑαυτῶν καὶ τοὺς θαυμάζω διὰ τὴν ἀγανάκτησίν τους, νομίζω ὅμως, ὅτι δὴν τοὺς ἀρμύζει καὶ ὀκνηλίαν ὁ θαυμασιὸς αὐτὸς καὶ ὁ ἔπιαιος. Ἐ εἶναι θεδαίος ἀκακολογημένη ἢ ἀγανάκτησις των διὰ τὸ ἀδικῶς σφραγισθῆναι παιδίον, διὰ τὴν τόσον ἠρακτεῖαν περιφρόνησιν τῶν νόμων τοῦ Θεοῦ μέγα εἰς τὴν φροσὴν τοῦ θυμοῦ των ὅμως δὲν εἶδον τόσον καρὰ, ὅσον ἔπρεπε νὰ ἴδωθ. Διότι ὑπεράνω τοῦ δικαίου τῶν ἀνθρώπων νόμου ὑπάρχει εἰς τοὺς αἰωνοὺς νόμος πολὺ ἀνώτερος. Ποῖος εἶναι λοιπὸν αὐτὸς ὁ νόμος; Νὰ μὴ πλῆγῃ ἄμμος ἢ τιμωρία εἰς τοὺς ἀμαρτήσαντας, ἀλλὰ νὰ παραχωρήται εἰς αὐτὸν ποὺ διεπραξε πᾶντα χροῖος καὶ προδοκία, ὅστε νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ἁμάρτημά του καὶ νὰ ἐξιοσθῇ διὰ τῆς μετανοίας πρὸς αὐτοὺς ποὺ οὐδὲν σφάλμα διέπραξαν, πράγμα ποὺ ἔκαμιν ὁ Θεὸς καὶ διὰ τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον. Ὀδὸμα ὅμως μεταβολὴ κατεργάζεται ἀλλὰ παρέμεινεν ἀδόξωτος. **Δ** Ὁ φιλόνητος Θεὸς εἶχε προβλέπει καὶ τοῦτο καὶ πάλιν ὅμως δὴν τὸν ἐγκατέλειπε, ἀλλ' ἐξηκολούθησε νὰ λαμβάνῃ ἀδεργετικά δι' αὐτὸν μέτρα. Παρηκολούθει τὴν πορείαν τῆς ἀποστασίας του καὶ ἔπραξε τὸ πᾶν διὰ νὰ τοῦ εἴσῃ τὴν ἕλπιαν. Ἐ καίτοι ὅμως δὲν νόησεν νὰ δεχθῇ τὸ φάρμακον καὶ συγχρότως κατέσφαξε καὶ τὸν διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ ἀποσταλέντου λατῶν. Τὸ φάρμακον λοιπὸν καὶ ἡ μέθοδος τῆς θεραπείας ἦσαν τὰ ἑξῆς:

6. Συνέπεσε τὸν καρὸν ἐκεῖνον, ποὺ ἀποτομήθη τὸ ἄριον καὶ ἐλευθὸν ἀπὸ ἐγκλίση, νὰ εὐαίμων τὴν ἰσχυρὴν μας Ἐκκλησίαν κάποιος μέγας καὶ θυμασιώτατος ἄνθρωπος, ἂν φυσικὰ ἀρμόζει νὰ τὸν ἀνομάσω ἀπλῶς ἄδρα. Τὸ ὄνομά του ἦτο Βαβύλα. Αὐτὸς λοιπὸν ἔκχεσε τότε εἰς τὰς χεῖράς του τὴν διακονήσαντων **Ε** τῆς ἐδῶ Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἄνοιαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ δὴν τὰ ἤμποροῦσε θεδαίος νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ὑπερέβη τὸν Ἥλιον καὶ τὸν μνηστήν αὐτοῦ Ἰωάννην, ἀπὸ φόβου μήπως συκοφαντηθῆτε διὰ τὴν αὐτοῦ, τοὺς ἔβλεπον ὅμως εἰς τέτοιον βαθμὸν, ὅστε οὐτε καὶ εἰς τὸ εὐχριστόν νὰ ὑποκείμεται τῆς ἐλευθερίας τῶν γενναίων ἐκείνων ἀνθρώπων. Διότι ἐξέβλεψεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν δι' ἀπλῶς τὸν διοικητὴν ὀλίγων πέλων, οὐτε τὸν βασιλέα ἐνὸς ἔθνους, ἀλλὰ τὸν κατέχοντα ὅσο τὸ σκῆπτρον τοῦ το μεγαλύτερον μέρος τῆς οἰκουμένης, τὸν φρονεῖ θελαθὴ τοῦ παιδίου, ὁ ὅποιος εἶχε ὑποτεταγμένα πολλὰ ἔθνη καὶ ἀναριθμητὰ στρατεύματα, 545 **A** καὶ ἦτο φοβερὸς διὰ πολλοὺς λόγους, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας του καὶ διὰ τὸ δάνυσον τοῦ χαρακτήρος του. Τὸν ἐξεδίωξε λοιπὸν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς δοῦλος μηδαιμῶν καὶ ἀνάστη, μετὰ τὸν μάλιστα ἀπαράξιαν καὶ ἀποβλάν, μετὰ ὅσα ἢ δοστικὰ ἔχωρηται ἀπὸ τὰ κοπάδι: τὸ ἄρωστον καὶ φυσικακῶν πρόβατον, διὰ τὴν ἁμοιβὴν ἔτα

νὰ μεταδοθῇ ἡ ἀσθένεια εἰς τὰ ὑπόλοιπα. Καὶ ἔπραξε τοῦτο ἀποδοκῶν ἐμπράτως τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὅτι θεδαίος εἶναι μόνον αὐτὸς ποὺ ἀμαρτάνει, ἀκόμη καὶ ἂν ἔχη ἄπειρα βασιλικά ἐκδημήματα εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ φαίνεται εἰς ἐξουσίαις ἄλλους τοὺς ἐπί τοῦ ἀνθρώπου. **Β** Ἀνεβίβασε αὐτὸς ποὺ δὴν ἀμαρτάνει, ἀκόμη καὶ ἂν ἄνηχη εἰς τὴν τάξιν τῶν ὀνηκῶν, εἶναι βασιλικώτερος ὀλων τῶν βασιλῶν. Ἀπέστειλε λοιπὸν ὁ ἀρχόμενος διέταξε τὸν ἄρχοντα, καὶ ὁ ὄνηκος ἔκρινε αὐτὸν ποὺ ἐξουσίαζε τὰ πάντα καὶ ἐλάμβανε καταδικαστικὴν δι' αὐτὸν ἀπόφασιν. Ἐν δὲ τοῦ ἀκούσ αὐτὰ, μὴ τὰ προσπαρήσῃ; μὴ ἀποποιαιόηται. Διότι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ γεγονός, ὅτι θελαθὴ ἐβγάλεν ἔξω ἀπὸ τὴν πρόθυρα τῆς Ἐκκλησίας τὸν βασιλέα κάποιος ποὺ ὑπέκειτο εἰς τὴν ἐξουσίαν του, εἶναι ἀρκετὸν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν θαυμασιὸν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν. Ἄν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ ἀντιληφθῆς τὸ θαῦμα εἰς ὄλον τοῦ τὴν ἔκτασιν, μὴ περιορισθῆς μόνον εἰς τὴν ἀπλὴν ἀφήγησιν τοῦ γεγονότος, ἀλλὰ νὰ προσθήσῃς μετὰ τὴν φαντασίαν σου τὴν βασιλικὴν συνοδείαν, τοὺς ὑπακουστικὰς, **Γ** τοὺς στρατηγούς, τοὺς ἀρχοντας, τοὺς ἀθλοκῶς, τοὺς διοικητὰς τῶν πόλεων, τὴν λαοκοικίην ἔκαρπον αὐτῶν ποὺ προηγόντο τῆς συνοδείας καὶ αὐτῶν ποὺ ἢ κολούθουν, τὸ πλῆθος τῶν ἐπισημομένων καὶ ἄλλας τὰς ἄλλας ἐκδηλώσεις. Σκέψου ἔπειτα τὴν βασιλέα νὰ προχωρῇ ὑπερήφανος ἐν μέσῳ αὐτῶν, νὰ φαίνεται εἰς περισσότερο ἀποδοκῶν μὴ τὰ βασιλικά ἐνδύματα, νὰ λαμσκοκοῦν διὰ τὸ πορφυροῦν ἔνδυμα καὶ οἱ πολιτικὸι λίθοι ποὺ ἦσαν διατεταγμένα πανταχοῦ, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐτελείωνεν ὁ μανδύας, εἰς τὴν δεξιὴν χεῖρα καὶ εἰς τὸ στήμα τῆς κεφαλῆς. Καὶ μὴ περιορισθῆς μέχρις ἔδῳ τὴν εἰκόνα **Δ** ἐλά νὰ τὴν ἐπεκτείνης καὶ εἰς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ, τὸν μακαρίον Βαβύλαν καὶ εἰς τὸν ταπεινὸν τοῦ παρὰ τῆρας καὶ τὴν ἀνεπίσημον στολήν καὶ τὴν συστετημένῃν ψυχῇν του καὶ εἰς τὸ ἀνήλικα μῶνον ἠράσους φρονιμῇα του, καὶ ἀπὸ κοινηφίσεως καὶ τοὺς ἐὼς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τοὺς ἀνταπερβάλλεις τότε ἢα κατανοήσῃς κἀὼς τὸ θαῦμα, ἢ μᾶλλον οὐτε ἔτα ἢα συλλάβῃς τὸ πρῶτον μὴ ἀπέβλεπον, διότι τὸ θάρρος ἐκαίνο οὐτε μὴ τὸ νὰ τὸ ἀκούη κανεὶς ὡς ἀφήγητον οὐτε μὴ τὸ νὰ τὸ εἶθ ἤμπορεῖ νὰ τὸ καταλάβῃ, ἀλλὰ μόνον μὴ τὸ νὰ τὸ χρησιμοκοῖσῃ ὁ ἴσιος καὶ νὰ λάβῃ πειραν αὐτοῦ. Καὶ τὸ παρὰ τῆρας τῆς ψυχῆς τοῦ γενναίου αὐτοῦ ἀνδρὸς ἤμπορεῖ νὰ τὸ κατανοήσῃ καὼς μόνον ἐκεῖνος ποὺ ἢα ἔβλεπεν εἰς τὴν ἰδίαν μετὰ αὐτὸν κορυφήν τοῦ θάρρους. **Ε** Πῶς θελαθὴ ἀπληγάτως τὸν βασιλέα ὁ γέρον; Πῶς διεσχίσε τὴν συνοδείαν; Πῶς ἀνοίξε τὸ στήμα του; πῶς ἠμύλησε; πῶς ἀπέβλεψε; πῶς ἤγγισε διὰ τῆς δεξιᾶς τὸ στήθος ποὺ ἐπλέγετο ἀκόμη ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ ἦτο ἔσπῳν ἀπὸ τὸν φόνον; Πῶς ἔσπρισε

τὸν φρονεῖ· τίποτε ἀπὸ ὧν ἀγίνοντο γύρω του δὲν τὸν κατέπληξε, ὥστε νὰ ἀλλάξῃ τὰς προθέσεις του "Ὅτι πόσον ἀνεπηρέαστον ψυχὴν εἶχε καὶ σφιδάφωνα νοῦν! Πόσον αἰ σκέψεις του ἦσαν οὐράνια καὶ τὸ παράδογμα του ἀγγελικόν! Προῖόν τις αὐτῆν τὴν πράξιν μὲ τόσῃ ἀταρασίᾳ ὡς γενναῖος ἐκείνος ἀνὴρ, ὡσὺν νὰ μὴ ἦτο πραγματικῶς ἐλγ. ἐκείνη ἡ μεγαλοπρέπεια, ἀλλ' ἀπλῆ ζωγραφικὴ ἐπὶ τοῦ τοίχου. 546 **A** Διότι εἶχε μῆθει ἀπὸ τὴν θείαν διδασκαλίαν, οὗ εἶα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου εἶναι σὺν καὶ ἔνεργον καὶ περισσώτερον τιποτένα ἀκίχη. Διὰ τοῦτο τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν τὸν ἔκαιε νὰ φοβῆθῃ, ἀλλὰ τοῦ ἔδωσαν περισσώτερον θάρρος. Διότι ἡ θεία ἐκείνων παρέμβασις τὸν νουὺν του εἰς τὸν οὐρανὸν βασίλειά, ὁ ὅποιος κἀθετο ἐπὶ τὸν Κερουβείμ καὶ ἔθηκεν τὰς ἀδόξους, εἰς τὸν ἔρῶν τὸν ἔνδοξον καὶ ἄφθρον, εἰς τὰς χιλιάδας τῶν ἀρχαγγέλων, εἰς τὰς μυριάδας τῶν ἀγγέλων, εἰς τὰς χιλιάδας τῶν ἀρχαγγέλων, εἰς τὰς φροδερῶν ὄμηρα, εἰς τὸ ἀδέκατον δικαστήριον, εἰς τὸν πύρινον ποταμὸν. **B** εἰς τὸν ἔσον τὸν κριτῆν. Διὰ τοῦτο μεταφερθεὶς κατ' ἐλοκλήριον ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν, ὡσὺν νὰ ἦτο κἀρθερός ἐκείνου τοῦ δικαστοῦ καὶ ἦσαν ἐντολὴν ἐκείνου, νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἀγέλην τὸν δολοφόνον καὶ ἀναίδην, τὸν ἀεδιότιμον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὸν διεχώρισεν ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα πρόβατα, καὶ οὕτως κἀν ὑπελόγησε αὐτὰ τοῦ ἐπεινοῦ καὶ ἐνωμιζόντου ὡς φροδερῶν. Μετὰ τὸ νὰ τὸν ἀποπέμψῃ μὲ ἀνδρείαν καὶ γενναϊότητα ὑπερηκόσις τοῦ νόμου τοῦ θεοῦ καὶ καταπατόντου. Ἄλλωστε διὰ τοῦς ὑπαλοῖτους τῆς συνείδητος δὲν χρειάζετε καὶ πολὺ θάρρος. Διότι αὐτοῦ ποῦ μὲ τόσῃ γενναϊότητα ἀντιμωπίσας τὸν ἰσχυρὸν βασιλέα, ποῖον ἀπὸ τοῦς ἑλλοῦς δὲ ἐροῦντο; **C** Ἐγὼ οὐδέποτε, ἢ μάλλον δὲν σέπτομαι, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι αὐτοῦ ὁ ἀγὼ οὐδέποτε εἶπεν ἢ ἐπραξε κατὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ κάποιον γέριμ ἢ κινούμενος ἀπὸ ἔχθρον, ἀλλ' ἐστῆθῃ μὲ γενναϊότητα καὶ ἀνδρείαν καὶ ἐμπρός εἰς τὸν φόβον καὶ ἐμπρός εἰς τὴν ἰσχυροτέραν τὸν φόβον κολακείαν, καὶ εἰς διὰ τὰ παρήμοια (βίαι εἶναι πολλὰ τὰ ἀνθρώπινα πᾶσι) καὶ οὕτως κατ' ἐλάχιστον δὲν παρεξέλιπε τῆς ὁρθῆς ἀντικεινωπίσεως τῶν πραγμάτων. Διότι ἐν Ἰσραὴλ ἄνθρωπος, καὶ γέλιος ἐδόξατο, καὶ ὄμηρα παῖδες ἀπεγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ (2ατ. Σαρ. 19, 30), πολὺ περισσώτερον ἠμποροῦν αὐτὰ τὰ μεγάλα κατορθώματα νὰ μὲς κινερώσων τὴν ἀρετὴν εἰς τὰς ἑλλοῦς ἐκδηλώσεις τοῦ οἴου. Δὲν πρέπει ἐγλαθῆ νὰ τὸν θαυμάσιον μόνον διὰ τὸ θάρρος του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὅτι ἐπεφέτατο τὸ θάρρος μέχρι τοσούτου γυμναίου, χωρὶς παρὰ ταῦτα νὰ ὑπερβῇ τὸ θάρρος μέχρι τοσούτου γυμναίου. **D** Ἔτινα εἶναι ἡ αἰτία τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπιτρέπει τὰ ἀνωμαλῶματα οὕτως κατὰ τοῦ δέοντος, ὡς ὑπερ τὸ δέον, ἀλλὰ κρατῆ πάντοτε τὴν συμμετρίαν. ἠμποροῦσαν ἂν ἦβαιε νὰ προχωρήσῃ πε-

ρισσώτερον. Διότι αὐτοῦ ποῦ δὲν ὑπελόγησε τὴν ζωὴν του (καὶ δὲν ἠέκανε ἀρχὴν ἂν δὲν ἦτο ἀπορροασιμῶς δι' αὐτό) ἠμποροῦσε νὰ πράττῃ τὰ πάντα ἀεὶς, καὶ νὰ περιλούσῃ ἀκόμη μὲ ὄψεις τὸν βασίλειά, καὶ νὰ τραβήξῃ τὸ στέμμα ἀπὸ τὴν κεφαλὴν, καὶ νὰ τὸν τραυματίσῃ εἰς τὸ πρόσωπον, τότε ποῦ ἔθετο τὴν δεξιάν του χεῖρα εἰς τὸ στήθος διὰ νὰ τὸν ἀπουθίσῃ. Τίποτε ἀπ' αὐτὰ ἡμῶς δὲν ἔκραζε, διότι ἡ φυγὴ του ἦτο ἀρτυμένη μὲ τὸ πνευματικὸν ἄλας. **E** Διὰ τοῦτο τίποτε δὲν ἐπαινοῦν εἰς μάτην καὶ ἀνευ λόγου, ἀλλ' ἀνήργει πάντοτε μὲ ὁρθότητα κρίσεως καὶ μὲ ὑγιὴ τὴν πνευματικὴν του κατάσταση. Ὅχι ὅπως οἱ Ἕλληνες σοφοί, οἱ ὅποιοι ποτὶ δὲν ἀνήγγυον μὲ μέτρον, πάντοτε δὲ ἐπεδείκνυν θάρρος περισσώτερον ἢ ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος, ὡστα ποτὶ νὰ μὴ ἐπαυθῶν διὰ τὴν ἀνδρείαν των, νὰ καταγροῦνται δὲ μόνον διὰ τὰ πᾶσι των καὶ ὅπου μὲν ὑπερέργων καταγροῦθῆσαν ἐπ' ἐλλοῦς διὰ δειλίαν, ὅπου δὲ ἐπροχώρησαν πέραν τοῦ δέοντος ἐπ' ἀλαζονείαν καὶ φιλοδοξίαν. 547 **A** Δὲν ἀνήγγυον ὅμως ἔτσι ὁ μακάριος ἐκείνος ἀνὴρ διότι ποτὶ δὲν ἐπαινοῦνται ἀπὸ τὸν ἄλλοῦς τοῦ ἄρχετο εἰς τὸν νοῦν, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ ἀκριβῆ ἐλεγχοῦ ἑλλοῦ καὶ ἀπὸ διεικτικῶν τὴν συμπεριφορὴν τὸν σκεψάμενος τοῦ πρὸς τοῦς θεοῦς νόμου, τότε μετέτρεπεν αὐτὰς εἰς πράξεις. Διὰ τοῦτο ἡ τοῦ δὲν ἦτο οὕτως πολὺ ἐκωφαντικῆ, ὡστα νὰ ἐπομῆθῃ καὶ ἀπὸ τὸ ἄριστον μέρος, ὡστα θαυμάσια ἀπ' ἑσὸν ἐπραξε, διὰ νὰ μὴ πεθῇ εἰς κίνδυνον ἢ ὕβρις ἀπὸ τὴν μεγάλην πλῆθην, ἀλλ' ὑπελόγησε τὴν τοῦτον συμπεριφορὴν πρὸς τὴν ἀσθένειαν καὶ κατωρθώσαν ἔτσι νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀρίστην θεραπείαν. Διὰ τοῦτο εἶπε χωρὶς ὑπερβολῆς, ὅτι ἦτο οὕτως ἀπελαγμένος καὶ ἀπὸ τὸν θυμὸν, καὶ ἀπὸ τὴν δειλίαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀλαζονείαν. **B** καὶ ἀπὸ τὴν δοξασίαν καὶ ἀπὸ τὸ μένος καὶ ἀπὸ τὸν φόβον καὶ ἀπὸ τὴν κολακείαν. Διὰ νὰ εἶπω δὲ καὶ κατὰ παράδειγμα, δὲν θαυμάσιον τόσον τὴν πόλιν τοῦ ἁγίου ἑναντιὸν τῆς μανίας τοῦ ἰσχυροῦ βασιλέως, ὡστα τὸ ὅτι ὑπελόγησε ἀκρωτῶς μέχρι ποῦ αὐτοῦ σημείου ἔπραξε νὰ πράξῃ τοῦτο, χωρὶς νὰ εἴπῃ ἢ νὰ πράξῃ οὐδὲν περιττόν. Καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι θαυμασιώτερον ἀπὸ ἐκεῖνο, ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ ποῦ κατωρθώσαν ἐκεῖνο, ἠσυχώσαν ἡμῶς εἰς αὐτό. Διότι τὸ νὰ ἔχῃ κανεὶς ἀπὸς θάρρος εἶναι πολλὰ ὡς γινώσκω τοῦ οὐδέποτε, τὸ νὰ ἐπιδείξῃ ὅμως κανεὶς τὸ θάρρος ποῦ πρέπει καὶ εἰς τὸν κατάλληλον καιρὸν, καὶ ἐντὸς τοῦ ἀρμόζοντος μέτρον, καὶ νὰ χειρισθῇ τὸ πράγμα μὲ σύνεσιν, αὐτὸ χρειάζεται μεγάλην καὶ θαυμασιὴν ψυχὴν. Διότι καὶ τὸν μακάριον αὐτὸν **C** ἐξύβρισε μὲ αὐθάδειαν ὁ δαίμων, καὶ τὸν ἀπεκάλεσαν αἶμα σπιγῆ ἄνδρα ἐγὼ ἡμῶς δὲν θέ τὸ ἠνώματῶς αὐτοῦ θάρρος, ἀλλ' ἰ-

77 Ὁ. Βα. II' Βασιλ. 16, 5 14

κολασίαν γλώσσης και θρασύτητα της διανοίας, και έλλειψιν άνογης, και άνογησαν, και όλα τα παρόμοια έντός από τόσους. Πιστεύω δηλαδή ότι ή ψυχή αυτού που πρόκειται να επιδοθή εις τό έργον του άλλου των άλλων πρέπει να μη έχη καμμίαν σχέση με την θρασύτητα και την άνογησαν, αλλά να κρατήται ή δραστηριότης της έντός των φυσικών διατάξεων των λόγων και των πραγμάτων. Διότι και οι λαοί δεν πρέπει να αποκόψουν τά όσατα μάλλον ή να καταπραΰνουν τά παρόμοια, αναλαμβάνουν την θεραπεία έχι έφ'όσον προηγουμένως καταληφθούν από θημιόν, άλλ' άκριβώς προσέχουν εις ατήν την περίπτωση να διατηρήσουν εις ήρεμίαν τον νου των. **Δ** όσατα να μη αποθή ή ταραχή των εις βάρος της τέχνης των. Έάν δε, προκειμένου να θεραπεύση κανείς τό σώμα, έχη ανάγκην αυτής της ήρεμίας, πού να κατατάξωμαι πός μου, αυτόν που λατρεύει τάς ψυχάς, και πόνον σίνεκε να απαιτήσωμαι άπ' ατέον: Άρακάως πολύ μεγαλύτεραν και μέλιον τάσην έσχη επέδειξεν από τον ήερν χάρην τον ήθλιον έκαιον βασιλέα, είναι ώσαν να μής ήθεον όρια και κανόνες, δια να λαμβάνωμαι εις ατότων τα μέτρα κατ' αναλογίαν και δια τάς άλλας ενεργείας. Καί φαίνεται μόν τό γεγονός ός έν μόνον κατέφωρα, έν ήμεις τό άναλίση κανείς δια της σκέψης και τό άναπέσχη άπ' άλλος της πνευρας. **Ε** ώστε να τό ύβη μή άκριβείαν, θα έδρη ότι συντάρχει και δεύτερον και τρίτον άγαθόν, και πολλός ήσραυρός ήφελείας. Διότι αυτός που έξεδούσθη τότε ήτο δεδαίσις εις, αυτό που εκάρεισαν ήμεις εξ αίτίας του ήσαν πολλού. Έξ ατέων δηλαδή πού ήσαν υπό την εξουσίαν του τυράννου (και ήσαν οι περισσότεροι από τους κατοίκους της γής) όσα δεν ήσαν χριστιανοί εξεπλάγησαν και δεινώμασαν. Έσαν διατίστωσαν με πόνον θάρος ήρωδούσαν ό χριστός τους πιστούς του, περιεφρόνησαν την δουλοπρέπειαν της ίδικής των πίστεως, και την άνελευθερίαν και ταπεινότητα, άντελήφθησαν πόση διαφορά ύπάρχει μεταξύ της ενγενείας των χριστιανών και της αίσχνης των ειδωλολατρών. ⁵⁴⁸ **Α** Διότι: εις αυτούς, όσοι έχουν αναλάβει ήρατικά καθήκοντα υπηρέτων τους βασιλείς περισσότερον και από τους δεσποτάς, περισσότερον και άπ' αυτά άκωμη τά ειδωλα. Έξ αίτίας δε του προς τους βασιλείς πρόσυ υπηρέτων τά ειδωλα. Έτσι: οι δια των ειδωλών λατρευόμενοι πανηροί δεινόμες χρεωστών χάρην εις τους βασιλείς δια την προς αυτούς τιμήν. Όταν ήμεις αρχή να γίνε βασιλείς κάποιος που δεν είναι ειδωλολάτρης, τότε έν εισέδη κανείς εις τους ναούς των ειδωλών, θα άντερούσι εις όλα τα μέρη των τοίχων να έχων άπώσαι: αι άράχνη τά όραντά των, και να επικαθέτοι: εις τά ειδωλα τάση σκέψη, ώστε να μη φαίνεται: ούτε ή μήτη, ούτε οι ήφθαλμοί, ούτε τά

άλλα μέρη του προσώπου. **Β** Έκ των θυμών δε μαρκοί μόνον εις αείφανα διασώζονται, διότι τό περισσότερο μέρος έχει σπάται: άλλα δε καλύπτονται: γύρω - γύρω από τόσον πικρά άγρυπόρτα, ώστε αυτός που δεν έφεί νομίζει ότι αυτό που έλάπει είναι σωρός κοπριάς. Αυτό δε έφελεται εις τό ότι παλαιότερα δια της λατρείας των ειδωλών ήμπεροδσαν να κλέπτουν όσα ήθλιον και να γαμήσουν τους πτωχούς των, τώρα ήμεις δια ποίον λόγον να κωρρίζονται; Διότι με τό να υπηρέτων τά ειδωλα και να ταλαιπωροδνται, δεν περιμένουν άσφαλώς καμμίαν άμοιβήν άπ' αυτά, έφ'όσον είναι ζύλα και λίθοι. Έκείνοι δε πού τους παίδει να λατρεύουν ήκοικητικώς τά ειδωλα, είναι ά προς αυτά σεδάμεις των άρχόντων. Καί ατέος ήμεις έχει τώρα εκλάσει. **Γ** Διότι οι βασιλείς ήγιναν συνειτοι και προσκυνούν τον ήβν του θεού.

Η Είς την ίδικήν μας ήμεις πίστην δεν συμβαίνου τά ίδια, άλλ' άκριβώς τά αντίθετα. Όταν δηλαδή άνεθή εις τον θρόνον χριστιανός βασιλείς, τότε οι χριστιανοί επικαλούν τά της πίστάς των με περισσότεραν ραθυμίαν. Η πρόβος της άπέχει πολύ από τό να τηρήσεται εις τάς τιμάς των ανθρώπων. Όταν ήμεις καταλάβη την εξουσίαν κάποιος άσέβης, πού μής κατατρέχεται με όλα τά μέσα και μής περιβάλλει με ανθρωπίνης συμφοράς, τότε προσόπει: και γίνεται άκρηπρότερη ή πίστις μας, τότε είναι καιρός δια θράσητα και πρόστατα, τότε έδιδονται άφορητά δια σπαράνους και ή σωτηρίας και κάθε άνδραγαθία. **Δ** Άν δε έστη κανείς: έτι: και τόμα ύπάρχων πόλις πού έπαισκουον τάς ατέας διεπιδουμάσας και με ήπικουήν λατρεύον τά ειδωλα, έν πρώτοις ατέας ματρώνται ειδώλα, διότι είναι πολύ όλγαι, έπειτα όσα με αυτό δεν άντερείται τους λόγους μου. Διότι ή ήβια κατάσταση συνεχίζεται και άνει του βασιλέως τιμών εξ ήου τώρα τά ειδωλα οι κατοικοί της πόλεως. Ύπάρχει άκωμη και άλλη αίτία της λατρείας των δευμόνων, οι κραυπάται δηλαδή και οι διασκέδάζου του γίνοντες καθήμερινός και καθ' ήλην την διάρκειαν της νυκτός, τά μουσικά έργα, οι άναίσχυντοι: λόγοι και οι άναίσχυντοι πράξεις, ή πολυφαγία μέχρι σημείου να σπάχη ή στέμχος. **Ε** ή άνοσησία από την μέστην και τελειώς ή διάπραξής κάθε είδους αίσχρότητος. Αθάτι οι αίσχηρα σπατάται συγκατατον και διατρέτων άκωμη την πλάτην, ή όσπία ήδη, πρό πολλού έχει άρχισι: να ζαρκίση, (Η πλέον εδοπρει, δηλαδή, έφ'όσον επιλέξουν ατέος: πού εξ αίτίας της άκοικητίας των παταίνου της πείνας, τους έχων ως παράσιτα και, ως σκύλους πού περιτριγυρίζουν τάς τραπέζας. Άπό δε παρρηγισίαν τους στωμάχους των με τά περιστάματα των παραγόμενον έσπικνον, τους χρησιμεποιούν κατέπιν: εις κάθε είδους εκδούλιστην. Ημεις ήμεις πού άμυσσηται άπαξ δια παντός της άνοητίας σας. ⁵⁴⁹ **Α** ατέος

πού παινοῦν ἐξ αἰτίας τῆς ἀνηγίας του, δὲν τοὺς πρέφοιαν ἀλλὰ τοὺς παίθοιεν γὰ ἔργασθόν και νὰ γίνουσι ἴσοι και οἱ ἴδιοι αὐτάρκαι και νὰ διαφέρουσι και ἄλλου. Αὐτοὺς δὲ πού ἔχουσι κάποιον εἶδος σοσιαλιστικῆς ἀνεπιτηρίας ἐπιτρέφουσι νὰ λαμβάνουσι ἀπὸ τοὺς ἔχοντες τὴν ἀνεργίαν μόνον τροφήν. Διακουδάζεις δὲ και μέθα: και εἰς ἡ λαπὴ μανία ἔχουσι καταργηθῆ, εἰς τὴν θέσιν του δὲ ἔχουσι εἰσαχθῆ ὅσα σκάνη, ὅσα ἀργία, ὅσα δίκαια, ὅσα εὐφρονα, εἰς τὴν ἀρετὴ και εἰς τὴν ἐπινοῶν (Φιλιπ. 4, 8). Και τὰ ἄλλα ὅμοιαι πού εἰς ἔργα τῶν φιλοσόφων τοὺς με ὑπεργνώριαν τὰ προβάλλουσι, ἀπέδειξεν ὁ ἄγιος Βασίλειος οὗ εἶναι κενόδοξα και θρασυτῆς και ἔργα παιδικῶν μυκιδῶν. Αὐτοὶ δὲν ἐνεκλισθῆ μέσα εἰς πῖθον. **Β** οὗτε περιήρχετο τὴν ἀγορὰν ἐνοδομένους με ῥάκη.¹ Ὀρωμένα ἀπ' αὐτὰ φαινόνται θαθαίως ὡς εἶνα θαυμασμοὶ και ὡς συνοδοιμμένα ἀπὸ τοῦ κόνου, εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμοιαι δὲν εἰσῆζουσι κανένα ἐπαίνου. Εἶναι και αὐτὸ τέχνασμα τῆς κακουργίας τοῦ διαδόλου, νὰ ὑποβάλλῃ ἠγλαθῆ αὐτοὺς πού τὸν ὄπτηροτον εἰς παρομοίαις ταλαιπωρίας, αἱ ὅποια ἀλλοττοῦσι τοὺς ἀπατηθέντας και τοὺς ἡμιφανίζουσι ὡς τὰ πλόν γελοία ὑποκείμενα. Αὐτοὶ ὁ κόνου πού δὲν ἀποφέρει κέρδος, δὲν εἰσῆζει νὰ ἐπαίνηται. Τὴν ἔχουσι ἄλλοτε ἀκέραι, και τὴν ἀνθρώποι διαφθερμένοι και γεμιστοὶ ἀπὸ κακίας, πού ἔχουσι νὰ ἐπιδείξουσι σοφωδαιότερα τεχνάσματα ἀπὸ τῶν φιλοσόφων. Αὐτοὶ ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς ἔπραγον μωρὰ και ἀκουσίματα κερφά, ἄλλοι ἐμύθησαν και κατέπειον ὑποδύματα, **Γ** ἄλλοι δὲ ἐκτέφθησαν νὰ κάουσι περισσότερον ἐπικινῶντα πράγματα. Ἀκουμυδῶντες δὲ αὐτὰ εἶναι πού πού θαυμαστὰ ἀπὸ τῶν πῖθον και τὴ ῥάκη. Ἐν τούτοις δὲν παραδεχόμεθα οὗτε αὐτὰ οὗτε ἐκείνα, ἀλλὰ τὰ κακίζουσι ὅμοιαι και τὸν φιλοσοφον και χυνομεν ἔλαττα και δὲ αὐτοὺς και ἐ' ἔλαττα, ὅσοι χωρὶς λόγου κάουσι τέτοια παραπορηγῆματα. Ἄλλ' ἐ' φιλόσοφος, λέγουσι, εἴσαι και πού θάρρος ἡνῶσιον τοῦ ἐκαστοῦ. Ἄς ἐξέτασθωσι λοιπὸν και τὸ πού θάρρος, μῆπως οὐκ εἶναι περισσότερον ἄσπετον ἀπὸ τὸ παραπορηγῆμα τοῦ πῖθου. Ποῖον λοιπὸν ἔχο τὸ θάρρος του; Ὅταν ἐξεστράτευεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἑναντίον τῶν Περσῶν, συνέστησε τὸν φιλόσοφον, και ὅταν τὸν ἠρώτησαν δὲν εἶχε καμμίαν ἐπιθυμίαν, ἀπήντησεν οὗ δὲν εἶχε καμμίαν ἄλλη ἐπιθυμίαν, **Δ** παρὰ μόνον νὰ μὴ τὸν σκιάη με τὸ σῶμα του ὁ βασιλεὺς διότι συνέτισε νὰ θερμαινετα ἀπὸ τὸν ἥλιον ὁ φιλόσοφος. Δὲν χάνεσθα ἀπὸ ἡμερῶν μου: Δὲν καλύπτεσθα ἀπὸ ἡνῶσθῆ; Δὲν πῆτε νὰ ταφῆσθε οὗς πού καυχῶσθα δὲ πράγματα, οὗς τὰ ὅποια ἔπραξε νὰ ἀισχύνεσθε; Δὲν θὰ ἔχο πού καλὸν ἄνθρωπον νὰ ἀνύσθῃ ἐν χονδρὸν ἔνδυμα και νὰ εἶναι δρα-

1. Ἀναφέρεται εἰς τὸν κοινὸν φιλόσοφον Διαγόνην.

τηρίας, νὰ ζήτησθ και χρεῖσθον ἀπὸ τὸν βασιλεῖα, παρὰ νὰ κἀθηται σκάνδουσι; και νὰ θερμαίνετα, ὅμοιαι συμβαίνει με τὰ μωρὰ και ἠγλαθῶντα ἔργα, τὰ ὅποια αἱ προφοὶ ἀπὸ τὰ λούσουσι και τὰ ἀλείφουσι, τὰ ἐκθέτουσι εἰς τὸν ἥλιον, ὅμοιαι ἀκέρως ἔκανα τότε ὁ φιλόσοφος, ὅμοιαι δυστυχισμένον γραβῶν: Ἄλλ' ἡμῶσι, τὸ θάρρος του ἔχο ἔξουσι θαυμασμοῦ; **Ε** Δὲν ὑπερχει μεγαλυτέρα παραπορηγῆ ἀπ' αὐτῆν. Αὐτοὶ ὁ ἀγαθὸς ἀγὼν πρέπει νὰ πῆρται τὰ πάντα διὰ τὴν ἠφελείαν τοῦ σὺνδλου και νὰ συμβάλλῃ εἰς τὴν ζῶτη τῶν ἄλλων. Ἢ εἰσῆσις του νὰ μὴ τὸν σκιάη ὁ ἐκαστοῦ ποῖον πόνον, ποῖον οὐκίαν, ποῖον ἄνδρα, ποῖον γυναίκα διέσωσεν; Πῆς μου τὸ κέρδος ἀπὸ τὸ θάρρος του. Τὸ κέρδος ὅμοιαι ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ μάρτυρος, ἐγὼ τὸ ἀπέδειξα, και εἰς τὴν συνίχειαν τῆς ὀμολογίας μου θὰ τὸ καταστήσω σαφέστερον.

330 **A** Ἢ. Ἐπιμύθησε λοιπὸν ὁ μάρτυς τὸν ὀβριστῆν βασιλεῖα, και μάλιστα ὅμοιαι ἀρῆσαι νὰ τιμωρῆ ὁ ἱερεὺς. ἀναγίσκεσι τὸν ἐπιμύθησι τῶν ἀρχόντων, ὑπερηγῶν τῶν νόμων τοῦ θεοῦ, οἱ ὅποιοι καταπολοῦσι και ἐπέβαλε διὰ τὴν ἔλατον παραγῆν τοῦ καίθου τιμωρίαν χειροτέραν εἶναι τῶν ἄλλων, ὅμοιαι ἀνταλαβάνοντα οἱ ἔχοντες νόον. Ἐνημερίστε θεοῦσι, πῶς ἔπραξεν ἀπὸ θαυμά ὁ κἀθη ἡεροσταθῆ μου, ὅταν ὄμῶσιον περὶ τοῦ πόνου, και θὰ ἔθελαι νὰ τιμωρῆται με τὰ ἴδια του τὰ χρεῖα τὸν βασιλεῖα, και ἤρχετο νὰ ἐπαρῶσθ ἀπὸ κάουσι αὐτοὺς πού θὰ ἐλάμβανον ἐπιδικῶν διὰ τὸν πόνον. Αὐτοὶ λοιπὸν ἐπῆρσαν ὁ μακρὸς Βασίλειος και τὸν ἐπιμύθησε με τιμωρίαν πού και εἰς αὐτὸν ἤρως, ὡς ἱερεὺς πού ἔχο, και ἔ' το συγχρόνως ἱκανῆ νὰ συντίσῃ τὸν βασιλεῖα, ἄν δὲν ἔχο τὸσον ἀναίσιμτος. Και δὲν ἤμῶσιον ἀπῶσι νὰ με τὸ ἀραρῆ **Β** τὴν θερμότητα τοῦ ἥλιου ὁ βασιλεὺς με τὴν σκιάη του, ἀλλ' ἀπειθῆ χωρὶς νὰ κάουσι διακρίων τῶν ἐπολιτῶσι χωρὶς ἡνῶσθῆ νὰ εἰσῆλθῃ εἰς τὸν ἱερὸν τοῦ καλὸ ἄδρον, τὸν ἐξέβισασι ὡς σκύλον και ἀγνώμιον σκύλον ἀπὸ τὴν σκιάη τοῦ δεσποῦ Χριστοῦ. Ἠλέεισι οὗ δὲν ἔχο ἄλλοις καμμιόμοιαι ὁ ἰσχυρισμὸς μου, οὗσι ἀπέδειξε τὰ θαύματα τῶν φιλοσόφων οὗς ἔργα παιδικῆς νοσημῆσι; Ἐὰ ἀντεπίσθ ὅμοιαι εἰς ἔργα με σαρκοσύνῃ ὁ ἐκ Σινώπης φιλόσοφος; και διήγεν ἐν ἐγκρατεία και δὲν ἠγέθη τὸν γάμου. Νὰ προσθέσθ ἡμῶσι και τὸ πῆς και με ποῖον τρόπον. Δὲν θὰ εἶπῃς ἡμῶσι τίποτε. Διότι: εἶναι ἡροτιμότερον νὰ τοῦ σπαρῆσθ τοὺς ἐπαίνους τῆς ἐγκρατείας του παρὰ νὰ ἀποκαλύθῃ τὸν τρόπον αὐτῆς: τὸσον αἰσχροὺς και ἄδύνατοντος ἔχο. Νὰ ἔθελαι νὰ ἀναερθῶ και εἰς τὸς φιλαρίαι τῶν ἄλλων, ἐν ματαίοντιαν και τὴν αἰσχροτῆτα. **Α** Διότι πῶς μου, τὸ νὰ γυθῆται κανεὶς ἀνθρώπῶν σπέρμα, ὅμοιαι ἔπραττον ὁ ἐκ Σινώπης Ἀριστοτέλης, εἰς τί εἶναι χρεῖσθον; Εἰς τί ὄφελῆ δὲ ἡ σαρμῆτικῆ μῆσις με ἀδελφῆς και μητέρας, πῶς μου πού ἐνομοθέτησε

ὁ Ἀρχηγός τῆς Σκοῆς φιλόσοφος.⁷ Θά ἤμπερθεα ἀκέραια νά ἀποδείξω ὡς εὐχερότερος αὐτῶν καί τόν Ἀρχηγόν τῆς Ἀκαδημίας καί τόν διδάσκαλόν σου,⁸ καί αὐτούς που πῶς πολὺ καί ἐπ' αὐτούς θαυμάζοντα, ἀκέραια δὲ καί τὴν παιδαγωγίαν, τὴν ὅποιαν θεωροῦν σερμὸν πρᾶγμα καί μέρος τῆς φιλοσοφίας, ἀπὸ προηγουμένου τὴν ἐπιφάνειαν ἀπὸ κάθε ἀλλογορίας, ἐν δὲν ἐμάκρυνε πολὺ ὁ λόγος μου καί ἐν ἠμείγρετο νά ἀφοσιωθῆ με ἄλλο θέμα καί ἐν εἶχε ἐλέγξει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνός τὴν γενεαιότητα ἑλθόν, Δίδει ὅταν αὐτὸς πῶς ὑπερέχει ἑλθόν, ὡς πρὸς τὸ μέρος τῆς φιλοσοφίας, **D** πῶς θεωρεῖται περισσότερο ἀδυστήρην, ἐπειδὴ ἀπαυτεῖ γενεαιότητα καί ἐγκράτειαν ἀμφικλύεται: τόσον αἰσχυρὸς με ἀνάρμοστον συμπεριφερόν καί ὑπερβολῆς, ἀπὸ μάλιστα θεωρεῖται ὡς κατ' ἀδιάρκον ἠθικῶς τὴν ἀνθρωποποιήσαν, ἕκαστὸν νά ἐπιλήθωμεν παρ' τῶν ἄλλων, ἐπ' ὅσον αὐτὸς πῶς εἶναι ὁ κεφαλὸς καί ὁ κέντρον ἐπιφανῆς ἐκ τῆς τάξεως τῶν φιλοσόφων, ἀπεδείχθη εἰς θεοὺς τόσον καταγέλαστον, παιδαγωγῆς καί ἀνοήτου.⁹ Ἄς ἐπανέλθωμεν λοιπὸν ἐκεῖ, ἐπ' ὅπου ἐξενικήσαμεν. Τοὺς ἀπίστους λοιπὸν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατετρόπωσαν ἡ μακάριος Βασιλέας, τοὺς πιστοὺς δὲ κατέστησε περισσότερο εὐλαβεῖς, ὅχι μόνον τοὺς ἰδιώτας, ἀλλὰ καί τοὺς στρατιώτας καί τοὺς στρατηγούς. **E** καί τοὺς ὑπάρχους, με τὸ νά ἀποδείξῃ δι' ἡ διαφορά μεταξύ τοῦ βασιλέως καί τοῦ τελευταίου Χριστιανοῦ εἶναι: ἀπλῶς διαφορά ὀνομαστικῆ καί ἐπὶ ὁ φέρων τὸ βασιλικὸν τίμημα δὲν εἶναι καθόλου πῶς δευτέρου: ἀπὸ τῶν πλείων ἐλάχιστον πιστοῦ, ὅταν πρέπῃ νά τιμηθῆ καί νά ἐλεγχθῆ. **Επι** πλείον ἔκλεισε τὸ ὄραμα αὐτῶν πῶς θέλου νά ἐλεγχθῆ. **Επι** ἰσχυρόντα δὲ ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶναι φανερῆς κατασκευάσμα, διότι ἑταρροισίαν ἐπαράττει.¹⁰ Ἄ τὸ θάρρος τῶν ἀποστόλων καί εἰδίδασκεν ἔτσι: δὲ εἶναι πῶς φυσικῶν νά ὑπάρχον ἄνθρωποι, καί τότε, ὅταν ἡ δικαιοσύνη ἐπιτελείεως θαυμάτων εἶδεν εἰς αὐτοὺς περισσότερο κέρως. Ἰσχυρῆς ἀκέραια καί τρίτον κατόρθωμα ὄχι τυχαίον συνέκρηται θεολογῆ ἐπ' ἐνός τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν πῶς ἐπρόκειτο νά θαυμάσωμεν μετὰ ταῦτα, καί ἐπ' ἑτέρου ὅπως τὴν αἰών αὐτῶν πῶς ἐπρόκειτο νά ἰσχυροῦν, καταδείξας ὅτι ὁ ἰσχυρὸς εἶναι σπουδαιότερος τοῦ θαυμάσιος ἐκπρόσωπος, πῶς θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καί ἐπὶ τῶν ὅσων γίνονται ἐν τῇ γῆ, καί ἔτι: δὲν πρέπει νά μιστοῦται αὐτῇ ἡ ἰσχύς: εἶναι προτιμότερον νά ἰσχυροῦν κατ' ἐς παρὰ νά χεῖρ τὴν ἀθηνταίαν, τὴν ὅποιαν ὁ θεοῦ εἰς ἄρχῃ: ἔθεσαν ὡς συστατικὸν γνώρισμα αὐτῆς τῆς ἰσχύος. Δίδει αὐτοῖς πῶς ἄ-

7. Ἐνοεῖται τὸν Ἰσάννου τὸν κληρικό.
8. Τὸν κληρικόν θεολογῆ καί τὸν ἐκκλησιαστικόν.
9. Ὡς κορυφαίον τῶν φιλοσόφων θεωρεῖται ὁ Ἀριστοτέλης τὸν ἡλιόθεν καί αὐτὸν εἰσφέρει ἔτσι.

πολλήθηκε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. **B** ἤμπερται νά ἀφάγηται τοὺς πάντας καί μετὰ τῶν θανάτων του. Αὐτὸς ἑμὸς πῶς ἐν τῆραι αὐτῶν τὴν ἐπράχουσαν, ὄχι μόνον δὲν ἀφάγη κανένα μετὰ τῶν θανάτων, ἀλλὰ καί ἐν ὄσῳ ἔζη, συντελεῖ εἰς τὸ νά γίνωμεν μαθητικώτεροι οἱ περισσότεροι: εἰς αὐτῶν πῶς εἶναι ὅπο τὴν ἔξουσίαν του, εἰς τοὺς ἄλλους: δὲ γίνεται καταγέλαστον καί ἐκονομίστιον. (Ὅταν δὲ ἀπέληθη ἐπ' αὐτῶν τὴν ζωὴν ὡς παρουσιασθῆ ἐνέπιον τοῦ δικαιοτέρου τοῦ Χριστοῦ με πολλὴν ἐνδοξίαν καί λύπην, καί ἀπὸ ἐκεῖ πάλιν θά τὸν ἀγγηροῦμεν ὡς εἰς τὴν κόλασον οἱ ἄγγελοι πῶς ἔχουν ἐρεσθῆ ἔτσι: αὐτὸ τὸ ἔργον, διὰ τοῦτο κἀποὺς σοφῶς λόγους λέγει: «Μὴ ἰδέσθαι πρόσωπον κατὰ τῆς φύξης σου» (Ἰσφ. Σειρ. 4, 22). Ἄν δὲ τὸ νά ἀλλοπορῆ κανεῖς ὅσον κἀποὺς ἀδικεῖται, εἶναι ἐπικίνδυνον, πῶς τιμωρεῖται δὲν εἰσφέρει εἰς αὐτὸν πῶς κατ' ἐλεγχθῆσαν πῶς καί ἀδικεῖται ὅταν ἐξορκίζονται εἰ νόμοι τοῦ θεοῦ; **C** Μαζὶ δὲ μ' αὐτὰ εἰδίδασκε καί κατ' ἄλλων εἰς ἴσου σπουδαίον, ὅτι ὁ κατὸν ἄνθρωπος πρέπει νά ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, ἀκόμη καί ὅταν δὲν ὑπάρχη κινεῖς πῶς ἡ ἀρετὴ τὸ κέρως τῶν πράξεων του. Δίδει καί αὐτὸς τότε δὲν εἶχε τὴν γὰρὰν νά ἰδῆ νά ἀφάγη κατὰ τὸ θάρρος τοῦ τῶν θαυμάσιων δὲν παρέλειψε ἑμὸς τίποτε ἐπ' ὅτι ἠδύνατο νά κἀμῃ. ¹¹ Ἄσθενῆς ὅμως κνηριακῶς βασιλέως με τὴν ἀνοήτιαν τῶν ἰδωμένων τὴν ἐπιστήμην τοῦ λαοῦ, ἀκαρτέρας με πολλὴν θυμὸν τὸ φέρμακον ἀπὸ τῶν πρᾶγμα. Ἰσάν νά μὴ ἦτο θεολογῆ ἀρετὴ μεγάλη ἀρετὴ ὁ φέρως καί ἡ ἐν συνεχεῖς ἀδυστοίας εἰσόδος εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, προεβόταν εἰς τὸν πρῶτον φέρων καί δευτέρον. Καί ὅσων νά ἐπρόκειτο νά ἰσχυροῦν με τὰ πρῶτα με τὰ δευτέρω. **D** καί νά ἐπισκοπῆται τὸ πάλαιον ἐπιπέτασμα με τὸ μέγεθος τοῦ νέου (διότι τέτοια εἶναι ἡ μανία τοῦ διαβάλλον, νά χαλκῶς συγχρόως τὰ ἀντίθετα) προεβόταν εἰς κάθε μίαν ἀπὸ τῆς σφραγῆς ἐν ἰδιαιτέρων γνωριμῆται κατὰ διακριτικῶν. Καί ἔτσι ἡ πρώτη σφραγῆ, τῶν παιδῶν θεολογῆ, ἦτο περισσότερο ἐλαστικῆ ἀπὸ τὴν δευτέρω, ἡ δὲ δευτέρω, τῶν ἁγίων ἡθικῶν θεολογῆ, περισσότερο ἐδωλοῦ ἀπὸ τὴν πρῶτην. Δίδει ἡ φύξη πῶς ἐγευθῆ μίαν σφραγῆ τὴν ἀμαρτίαν καί δὲν ὑποφέρει: ἔτσι αὐτὸ, ἐπιτελείεως μίαν ἀθηνταίαν σφῆ. Καί ἑμὸς, ἔταν μία σφῆτα πῶς εἰς σφῆρον ἕλθον, **E** καί μὲν ἄμενος αὐτὸ πῶς ἡ ἐγγύς, δὲν σφραγῆ ὅμως ἐκεῖ, ἀλλὰ καταπῶνται: καί τὰ ὀφείλομαι, καί ὅσον περισσότερο ἐγκαλιεῖται με τῆς φλόγας, τόσον μεγαλυτέρων ὀφείλομαι λαμβάνει εἰς τὸ νά καταστρέφῃ καί τὰ ὀφείλομαι, καί γίνεται ἔτσι τὸ πῶς τῶν ἕλθον πῶς φάγονται κίνδυνος διὰ τὰ ὀφείλομαι πῶς ἐπρόκειτο: ἐντός ἄλλοις νά κἀν, διότι τὸ πῶς γίνεται με αὐτὰ πῶς καί περισσότερο ἐπικίνδυνον διὰ τὰ ἄλλα. ¹² Ἄ ἔτσι καί ἡ ἀμαρτία, ὅταν κληρονομή κἀποὺς λογικῶν τῆς φύξης καί δὲν σφῆται κανεῖς αὐτὸ τὸ κἀν, με τὸ νά

προχωρή περισσότερο γίνεται φανερώτερα και ευκλείως καταπο-
λερείται. Διὰ τοῦτο τὰ δεύτερα ἁμαρτήματα είναι πολλῶς ἰσχυ-
ρότερα ἀπὸ τὰ πρότα, διότι ἡ φυχὴ μὴ τὴν προσθήκην τῶν δευ-
τέρων ἀγγεῖται εἰς μεγαλυτέραν ἀλαζονίαν και περιφρόνησιν,
και δι' αὐτῶν παραλείπει ἀπ' ἐνὸς μὲν τὴν ἰσχυρὰ τῆς δύνάμεως, ἀπ'
ἐτέρου δὲ τρέφει τὴν δύναμιν τῆς ἁμαρτίας. Ἔτσι πολλοὶ δὲν ἀν-
τελήθησαν κἀν πῶς ἐφάσκον εἰς τὴν διαμαρτυρίαν παντός αἵματος ἀ-
μαρτημάτων, ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἰν ἴσθησαν τὴν ἀλόγα εἰς τὴν ἀρ-
χήν τῆς. Ἔτσι και ὁ ἔθλιος ἐκείνος προσέβηεν εἰς τὸ πρῶτον του
ἁμαρτήμα ἅλλα πού φανερώτερα. Ἀπὸ ἐπιλεβῆ ἀπόκρινεν ἐκεῖ-
νον τὸν νόον, ἀμέσως μετὰ τὸν φόνον διακράζων ἔκδοκινεν ἀπὸ τὴν
ἐπισδὸν του εἰς τὸν κῶνον. **B** και πάλιν προχωρῶν πέραν αὐτῆς τῆς
ἀσεβείας ἀνάλθεν τὸ ἀνόητον ἔργον τῆς ἐξουθενώσεως τῆς ἱεροϋ-
σύνης, και ἀπὸ εἵσεως μὴ πειρᾶ δεσμεύ τὸν ἄγιον τὸν ἔρριφεν
εἰς τὴν φυλακὴν και ἐνὶ εἰ' ἑλα αὐτὰ καὶ τὸν θαυμαστὸν και τὸν
σπαραγμῶν και τὸν τιμῆσιν περισσότερο και ἀπὸ τοὺς γονεῖς
του, ἀντιθέτως τὸν ἠγάπησε καὶ ἀποστῆ τὴν φυλακὴν ὡς ἐγκλη-
ματίας και τὸ ὑποφέρει τὰς τολμηκάρδας τὸν δεσφῶν του.

10. Ἔτσι λοιπὸν ἔπος εἶπα. ἀπὸς κἀμῃ ἀρχὴν ἡ ἁμαρτία
και δὲν ἀπόρχει κανεὶς ποῦ καὶ ἀποπέσει τὴν πρὸς τὰ ἔμπρός πο-
ρείαν τῆς, γίνεται ἀσυγκρατήη και ἀρρηκτιχῆ, ὅπως τὰ ἀφρημα-
σιμένα ἄλογα, τὰ ἠπότε, ἀπὸς ἐγγάλευν τὸν χαλινὸν ἀπὸ τοῦ στόμα
και ρίψουν τὸν ἠπότε ἐκ τῶν νότων τους εἰς τὴν γῆν. **C** δὲν συ-
κρατούνται πλέον ἀπὸ αὐτούς ποῦ καὶ συναντήσουν. Καὶ ἐπειδὴ κα-
νεὶς δὲν τὰ ἐμποδίζει, ὀδηγοῦνται μὲ τὸ ἔκκαλον τρέξιμόν των εἰς
τοὺς γεραμούς. **Δ**' αὐτὸ ἀκριβῶς ἡμμευργεῖ τὴν μανίαν εἰς αὐτοῦ
τοῦ αἵματος τὰς φυχὰς ὁ ἔχθρὸς τῆς σωτηρίας μας, διὰ καὶ τὰς ὀδη-
γῆσιν εἰς κατὰστακν ὅπου κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ καὶ ἐπιβῆ πρὸς θε-
ραπειάν, καὶ τὰς κατακόφῃ ἔτσι και τὰς περιβόλῃ μὴ ἄπειρα
κακά. Διότι και αὐτοὶ ποῦ πάσχουν ἀπὸ νοσητικὰς ἀσθενείας μέ-
χρῃς θου ἀνάγονται τὰς ἐποκέψεις τῶν ἱατρῶν, ἔχουν πολλὰς ἐλ-
πίδας διὰ τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς υγείας των ἂν ἦμας τοὺς κατα-
λάβῃ ἡ μανία και κωλυσοῦν και διαρκώνουν αὐτοὺς ποῦ θέλουν καὶ
τοὺς θεραπεύσουν, τότε ἡ ἀσθένεια των γίνεται ἀνάτοκς, ἔχι δίδει
εἰς τὴν φρίκην τῆς εἶναι ἀνάτοκς, ἅλλα δίδει τὴν ὑπάρχον πλέον
αὐτοῦ ποῦ ἠμποροῦν καὶ τοὺς ἀπαλλάξουν ἀπ' αὐτῆν τὴν μανίαν. **D**
Εἰς αὐτῆν τὴν μανίαν περιέπεσε και ὁ βασιλεὺς διότι ἐξέδωκε και
ἀπεικρίφθη τὸν ἱατρῶν ἀπὸ τὴν οὐσίαν του, ἐπὶ ἀκόμη ἐπεχείρει
καὶ κἀμῃ τὴν τομῆ εἰς τὸ τριχίον. Καὶ μὲς εἰδὼν ἔτσι ἡ δυνατώ-
της καὶ μὴδῶμεν τὴν τραγωδίαν τοῦ Ἡρώδου ἔχι μόνον εἰς ἀσχή,
ἅλλα καὶ τὴν ἰδοῦμε καὶ ἐκπληροῦσαι ἔμπρός εἰς τὴν μάστι καὶ μὲ
περισσότερας περιπέττας. Ὁ ἐπέβολος ἐπιλεβῆ ἔκαμε ὡστε ἡ δευ-

τέρα αὐτῆ, τραγωδία καὶ ἀνεδωσθη εἰς τὸ θάνατον τῆς ζωῆς καὶ πα-
ρισσοτέρην προσημασθαι και ἐπιβεῖν ἀντι τετραρχῶ ἐπέλεξε τὸ-
ρα βασιλεῖα, και ἐνὶ μὲς προσέβηεν εἰς τὸ ἔργον βασιλῆν ὑπόθεσιν,
κατὰ πολὺ αἰσχυρότεραν τῆς πρώτης, ὡστε ἡ τραγωδία αὐτῆ καὶ γί-
νη λυπηρότερα τῆς τοῦ Ἡρώδου ἔχι μόνον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπο-
θέσεων, ἀλλὰ και ἀπ' αὐτῆν τὴν φρίκην τῶν πραγμάτων. Ἐ διότι εἰδῶ
δὲν προσέβαλλετο ὁ γέμος διὰ τῆς παρανομίου μίσεως, ὅπως ἐκεῖ,¹⁰
ἀλλ' ὄψηρχε πολὺ διελευρότερος μολομοῖς, ἡ παιδοκτονία, και σκλη-
ροτάτη τιμωρία και παρανομία, ποῦ δὲν προσέβαλεν ἄλλως μίαν
γυναίκα, ἀλλὰ τὴν ἐπέστρεψε τοῦ νεοῦ διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐπιλεξῆν
ὁ διδάσκαλος αὐτῆν τὴν ἱστορίαν. Ἀπὸ ἐπιβῆ ἱσιπῶν εἰς τὴν φυ-
λακὴν ὁ ἄγιος, ἔχαίρε μὲν διὰ τὰ δεσμῶ του, ὑπέφερον ὅμως διὰ
τὴν ἀπίστεαν αὐτοῦ ποῦ τὸν ἐφυλάκιζε. **553** **A** Διδίει οὖτε ὁ πατήρ,
ὅτι ὁ διδάσκαλος αἰσθάνοντα χειρῶν, καθάραν ἀπὸ τὴν λύπην,
ὅταν ὁ μὲν πατήρ ἔχει γίνεαι διάσημος ἐξ αἰτίας τῆς κακότητος και
τῶν ἐκαρπυμένων ἐνεργειῶν τοῦ υἱοῦ του, ὁ δὲ διδάσκαλος ἐκ τῶν
ἐπιπέθων τοῦ μαθητοῦ του. Διὰ τοῦτο και ὁ μακάριος Παῦλος ἔλεγον
εἰς τοὺς Κορινθίους. Εὐχόμεθα δι μηδὲν κακὸν ποιῆσαι ὑμῖς, οὐχ
ἵνα ὑμῖς δοκίμοι φανώμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμῖς
δὲ τὴς ἀδόκιμοι ὄμεν· (Β' Κορ. 13, 7). Ἔτσι λοιπὸν και εἰς τὸν
θαυμαστὸν Βαρτάαν ἦτο τότε περισσότερο ποτήη ἡ σωτηρία τοῦ
μαθητοῦ ἀπὸ τῆς ἀμοιβῆς διὰ τοῦ δαριωτήριου, και προτιμοῦτε καὶ
τὸν σωτηρίαν, και ἔς ἔχουν αὐτὸς ἐκείνος ἡ μῆλλον προ-
τιμοῦσε καὶ τὴν εἶχε διακράζει καὶ ἐκείνος τὸ βαρὺ κατὰ ἀμείω-
τητα. **B** Διδίει οἱ ἄγιοι δὲν θέλουν καὶ φέρουν σπαρμένους πλαγιμένους
ἀπὸ τῆς συμφορῆς τῶν ξένων. Ἐπ' ἔσον δὲ δὲν θέλουν καὶ σπαρ-
νώνονται ἀπὸ τῆς συμφορῆς τῶν ἰδιῶν τους, **Δ**' ἀπὸ ἀκριβῶς και ὁ
μακάριος Δαῖδδ μετὰ τὰ πρότα και τὴν γίνου ἐπίθεαι και ἐκλαί-
εν, διότι αὐτῆ ἐπετεύχθη καὶ τὴν ἔσαν τοῦ υἱοῦ σου. Καὶ εἰς τοὺς
ἐκστρατεύσαντας ἐναντίου του σπαρτῆροῦς ἔβλεβ ἑναλοκς ὑπὲρ τῆς
σωτηρίας τοῦ ἐπαγασάκου, ἔσαν δὲ ἠπαίγοντο καὶ τὸν φανεῖσαν
τοὺς συνακράτι λέγον· Φείγεσθε τοῦ παιδοκτου Ἀβεσσαλὸν· (Β'
Παυ. 18, 5) και ὅταν ἐφανεῖσθ τὸν ἐπίθεαι, και μὲ Ἡρόδου και
πιρὰ δάκρυα ἐκράζαζε τὸ θνομα του. **C** Ἄν εἰς ὁ φοιτῆς πα-
τὴρ εἶναι τῶσιν φιλοσόφους, πολὺ περισσότερο είναι ὁ πινομαι-

10. Ἡ Ἡρώδης Ἀντίπας, τετραρχὴ τῆς Παλλαιας και Περαίας
και υἱὸς Ἡρώδου τοῦ Μεγαλλοῦ, εἶνα ὑποταχθῆ καὶ ἔσρη τὴν βοσκίαν
τοῦ ἰσχυροῦ βασιλέως τῆς Ἀσιατικῆς Ἀσίας. Ἐγκατέλειπε ἕνος ἀσῆν και
συκίαν μὲ τὴν γυναίκα του ἄλλοθεν τοῦ Παλλαιου, τὴν Σαλαμίην, ἀνακρίτις
καὶ τοῦτο ὑπὸ Ἰουδαίου τοῦ Προδρόμου, ὅστις τῆ ὑποκρίθηκες τῆς Ἡρώδης
καὶ ἀπαινεῖται τῆς. Ν. κ. 13, 1 & 2. Ματρ. 5, 17 &

κός. "Οτι δε οι πνευματικοί γονείς φροντίζον περισσότερο από τους σαρκικούς το λέγει ο Παύλος «Της δόξαι, και ούκ ὀφθαίνοι· τίς σκανδαλίζεται, και οὐκ ἐγὼ παροίμαι.» (Β' Κορ. 11, 29). Αὐτὸς ὅμως μὲς δεικνύει μάλλον τὴν ταύτητα τῆς φροντίδος, ἀν και δυσκόλως οἱ σαρκικοὶ πατέρες θὰ ὠμίλων ἴσαι· εἰ θεχθόμεν ἕως εἰ φθάνουν μέχρις αὐτῶ τοῦ σημείου, Πρέπει ὅμως τώρα νὰ παρουσιάσω τὴν μεγαλύτεραν φροντίδα. Πῶς λοιπὸν θὰ ἀποδείξωμεν αὐτοῖ; Ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Παύλου πάλιν και ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ νομοθέτου Μωυσῆος. Τὶ λέγει λοιπὸν ὁ Μωυσῆς; «Εἰ μὲν ἀφίχη· αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἀφες·, εἰ δὲ μὴ, κατὰ ἐξάλειψον ἐκ τῆς γῆς διὰ τὴν ἁμαρτίαν.» (Ἐξοδ. 32, 32). Δὲν ἔπαρχε πατὴρ ποὺ θὰ προημοῖε νὰ καταστραφῇ μαζί με τὰ τέκνα του, ἐνθ ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολαύσῃ ἀμέτρητα ἀγαθὰ. **D** Ὁ δὲ ἀπόστολος ἐπειδὴ ἔζησαν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Χάρτιος, ὑπερέβη και αὐτὴν τὴν φιλοστοργίαν διὰ τὸν Χριστὸν. Δίδει δὲν προτρέψει ἀπλῶς νὰ τιμωρηθῇ μαζί με ἐκείνους ἕως ὁ Μωυσῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ καταφύγῃ νὰ σωθῶν οἱ ἄλλοι, αὐτὸς ἤλεγχο νὰ ἀπολαύσῃ λέγων· «Ἡχώρητι ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ διὰ τὸν ἀδελφόν μου, τὸν συγγενὸν μου τὸν κατὰ σάρκα» (Ρωμ. 9, 8). Τέσον μεγάλη εὐστολαγία και φρονεῖς ὑπέρχον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἁγίων. Διὰ τοῦτο και αὐτοὶ ὁ ἅγιος ἐκποσιτὸς θεσθεῖς εἰσῆλθον τὴν καταστραφὴν τοῦ βασιλείου νὰ προχωρῇ περισσότερο. Δίδει· εἰτι ἔπραξε δὲν τὸ ἔπραξε μόνον ἀπὸ ἀναγκῆσαν διὰ τὴν καταπάτησιν τοῦ ναοῦ, **E** ἀλλὰ παρακινούμενος, και ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα συμπάθειαν. Διὸτι μὲ τὴν ὄψιν του κατὰ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, ἐνθ δὲν ἔδεικται εἰς τίποτε ἐκείνην, ὁ ἅγιος περιεβλήθη ἀπὸ ἔπειρα δεῖν.

11. Διὰ τοῦτο ὁ ἅγιος, ὡς πατὴρ ποὺ ἀγαπᾷ τὰ τέκνα του, εἰσῆλθον τὸν ὑβριστὴν βασιλέα νὰ ὀδηγηθῇ εἰς αἰτίας τοῦ θυμοῦ του πρὸς τὸν γερμῶν. ἔφροντιον νὰ συκρατήσῃ τὸν παρόλον και κατακλιθῶν, ἐπίδεικτον νὰ τὸν γυρισθῇ πίσω διὰ τῆς ἐπιπλήξεως, ὡς θυμῶν ἄλογον. **224 A** Δὲν ἔρχον ἕως ἐκείνος ὁ ἄθλος, ἀλλ' ἐδάγκασε τὸν χαλινὸν και ἀνεστῆθη, και ἀντι νὰ περῆ λογικὰ καταλήθῃ ἀπὸ θυμοῦ και μόνον και ἔπεσαν εἰς τὰ ὄφθαθα τῆς χειροτέρας ἀπειλείας. Ἀπεφύλαξε τὴν ἁγίον και διέταξε νὰ ὀδηγηθῇ δεξιῶς εἰς τὸν τόπον τοῦ θανάτου. Καὶ αὐτὰ ποὺ ἐγένοντο εἰς τὴν πραγματικότητα ἔσαν ἀντίθετα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἐφαίνοντο εἰ γίνονται. Διὸς ὁ δεξιῶς ἅγιος εἰσῆλθε διὰ μὲς ἀπ' ὅλα τὰ δεσμὰ και ἀπὸ τὰ πτερὰ και ἀπὸ τὰ πᾶσι χειρότερα τούτων, ἀπὸ τὰς φροντίδας θρησκῆ και τοὺς πόνοους και ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα ποὺ μὲς περιλαμβάνουν εἰς τὴν φθορὰν μας ζωῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ποὺ ἐνόησεν εἰς ἴσο εὐθεῖρος και ἀπὸ σθερὰ και ἀπὸ δεινὰντα δεσμὰ περιεβάλλετο εἰς τὴν πραγματικότητα ἀπὸ ἄλλα

καλλίωτερα δεσμὰ, ἐπειδὴτο θρησκῆ ἀπὸ τὴν ἄλλων τῶν ἀμαρτιῶν. Ἐπειδὴ ἔφρονετο λοιπὸν νὰ ἀποθάνῃ διὰ σφαγῆς ὁ ἅγιος, **B** παρακάλεσε νὰ ἴδῃ τὸ σῶμα του μαζί με τὰ δεσμὰ του, διὰ νὰ δεῖ· εἰ διὰ αὐτὰ ποὺ θεωροῦνται ὡς ἐπινοεῖσθαι, ἔσαν γίνονται διὰ τὸν Χριστὸν, εἶναι σθερὰ και λαμπρὰ, και ἱερῶς αὐτὸς ποὺ τὰ ἴρισται· πρέπει ὅχι ἀπλῶς νὰ μὴ ἀλογηται, ἀλλὰ και νὰ καυχῆται, μνημονεύει και εἰς αὐτὸ τὸν μακαρίον Παύλον, ὁ ὅποιος διακήρυκε πρὸς ἑλὰς ὡς καταπύθοντες τὰ στήματα, τὰ δεσμὰ, τὴν ἄλλων και ὑπεργρανοῖς και ἐκαυχῆτο εἰ' αὐτὰ, διὰ τὰ ὅσα ἄλλοι ἠθέλοντο ἐντροπῆν. Ὅτι· εἰ ἠθέλοντο ἐντροπῆν μὲς τὸ ἐφρονεῖσθαι ὁ ἅγιος εἰς τὴν ἐνόησιν τοῦ Ἄγγραφα γενομένου ἀπολογίου του. Ὅταν θρησκῆ ἐκεῖνος εἶπεν, «Ἐν ἔλθῃ με καίσεως Χριστιανὸν γενέσθαι· ὁ Παύλος περιτρίψον· Ἡχώρητι· ἀν τῷ ἴσῃ, και ἐν ὀλίγῃ και ἐν πολλῇ, οὐ μόνον σε, ἀλλὰ και τοὺς περιεσῶντες· πάντα γενέσθαι Χριστιανούς, **C** χωρὶς τῶν δεσμῶν τούτων» (Πραξ. 26, 24—29). Δὲν θὰ προσέθετε εἰ αὐτὸ τὸ τελευταῖον, διὰ τὰ δεσμὰ, ἐν δὲν ἔπαινοντο ἀπὸ πολλοὺς ὡς ἐπαίσχυντον πρῆγμα. Διὸτι ἐπειδὴ οἱ ἅγιοι ἠγάπων τὸν δεσποτὴν Χριστὸν, ἠφρονετο τὰ παθήματα χάριν τοῦ δεσπότη με πολλὴν προθυμίαν και ἔχωρον μάλιστα εἰ' αὐτὰ. Καὶ ὁ μὲν Παύλος λέγει· «Χαίρει ἐν τοῖς παθήματι μου» (Κολ. 1, 24), ὁ δὲ Ἀουκῆς λέγει τὰ ἴδια διὰ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους· εἰτι· θρησκῆ μετὰ τὴν μαρτυρίαν των ἔφυγον χαίροντες, διὰτι ἠθέλησαν ν' ἀπολαύσῃν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ (Πραξ. 6, 41). Διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ἄσθεν καρεῖς ἀπὸ τοὺς ἀπίστους εἰς ὁ ἄλλος ἔγειε κατ' ἀνάγκην και με ἄλλῃν, προτρέπει νὰ ταροῦν μαζί με τὸ σῶμα του τὰ δεσμὰ ποὺ συμβόλλῃον τὴν ἄθλησιν, δεικνύον εἰτι ἠγάπα ταῦτα πολὺ. **D** Διὸτι εἶχον σχεθῆν με τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπην του. Καὶ σθερὰ ἐκόμη μαζί με τὴν πέτραν και αἱ χειροπόδι, διὰ νὰ προτρέπου τοὺς κληρικούς· ἀν χρειασθῇ νὰ δεθοῦν, νὰ σφαγοῦν ἢ νὰ πάθουν ὀτιδήποτε ἄλλο, νὰ τὰ ὑπομένουν δια με πολλὴν ἀχαρίστησιν, ὡστε νὰ μὴ ἴντροπιάσων και προδώσων ὅτε κατ' ἐλάχιστον τὴν εὐθεῖραν, ποὺ μὲς ἐνεπιστεῖθη ὁ Χριστός. Καὶ ὁ μὲν ἅγιος Βαδβίλλας με ὅσον λαμπρὸν τρόπον ἐτελείωσε τὴν ζωὴν του. Καὶ ἴσως νὰ νομίσῃ κανεὶς εἰτι· εἶδὼ θὰ τελευτήσῃ και ἔγω τὸν λόγον μου, διὰτι μετὰ τὸν θάνατον δὲν ὑπέρχον ἀπορραὶ διὰ κατορθώματα και ἀνπραγμάτιας, ὅπως δὲν ἠμποροῦν και οἱ ἄλλοι και νὰ καταγύγουν τρώπια και νίκας, ἀπὸ παράσων οἱ ἀπόδοις. **E** Ὁ ἴσῃς· θεθεῖς ἀλόγως ἔχουν αὐτὴν τὴν γνώμην. Διὰ περιφροσιν τὴν ἐπίστα των εἰς τὰ ὅρα τῆς παρουσίης ζωῆς. Ἐμεις ὅμως ποὺ πιστεύομεν εἰτι ὁ ἐπίγειος θάνατος γίνεται ἀρχὴ ἄλλης λαμπρότερης ζωῆς, δὲν ἀπολαχόμεθα αὐτὴν τὴν ἰδέουσαν και τὴν γνώμην. **225**

A Και δι: αὐτὴ ἡ πίστις μας εἶναι ἀρθεὶς ἐὰν τὸ ἀποδείξω σαφέστερον εἰς ἄλλον ὁμιλλῶν μου· τώρα ἕως καὶ ἡ παρουσίας τῶν μετὰ θάνατον κατορθωμάτων τοῦ βασιλέως εἶναι ἰκανὴ νὰ κινή πιστευτῶν τὸν λόγον μου. Διότι, ἐπειδὴ ἠγωνισθῆν μέχρι θανάτου διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἔθεσε τὰ αἰμά του εἰς τοὺς ἐναντίον τῆς ἀμαρτίας ἀγώνος του, καὶ ἐπειδὴ, διὰ τὴν μὴ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν εἰς τὴν ἐπίαν τὸν Θεόν, ἀπέβη ἡ μάστιξ ἐπιτοκίας, προσέφερε τὴν ζωὴν του, καὶ ἀπέθανεν ἵτοι δοξασιμῶς περισσότερο ἀπὸ κάθε Ἰουδαίου ἄνδρα, διὰ τοῦτο κἀνὸν μὲν τὸν ἐκράτησαν τὸ σῶμα του καὶ ὑπερέτασαν εἰς τὰ ἀδύρακτάματα τὸ ἐκράτησαν ἡ γῆ, καὶ διαμοράσθη ἔτσι ἡ κτίσις τὸν ἀδελφόν, θεοβαλῶς ἦτο δυνατόν νὰ μεταστῇ εἰς τοὺς οὐρανοὺς μετὰ τοῦ σώματος· ἔτιος δ' Ἐνώχ, καὶ νὰ ἀνελθῆ ὅπως δ' Ἡλίας, τοὺς ἴσους εἶχεν ὡς πρόσωπα εἰς τὰς πράξεις του. **B** Ἄλλ' ὁ Θεὸς ποὺ εἶναι φιλόδυνάμους καὶ προσφέρει πολλὰς ἀφορμὰς διὰ τὴν σωτηρίαν, μὲς ἄνοιξε μαζὶ μὲ τούτους ἄλλους καὶ αὐτὸν τὸν ἄρμον τῆς σωτηρίας, ποὺ εἶναι ἰκανὸς νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀρετὴν, μὲ τὸ νὰ μᾶς ἀρτίστῃ ἴδην ἀπὸ ποῦο καλαῖα τὰ λείψανα τῶν ἁγίων. Διότι μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ κινήματος ἔρχονται δεῦρο εἰς τὴν οἰκὴν οἱ τάφοι τῶν ἁγίων, εἰς τὸ νὰ διαγαύρουν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ποὺ τοὺς ἐπισκέπτονται εἰς τὴν οἰκὴν ἴσων πρὸς τὸν ἕλκον τῶν μαρτύρων. Καὶ ἂν κάποιος ἐμφανισθῆ μὴ λαϊκονοθήσει, ἀμέσως αἰσθάνονται αἱ ψυχὰι τῶν πιστῶν τὰς θαυμαστὰς ἐνεργείας τῆς. Διότι ἡ θέα τῆς λαϊκονοθήσεως ἐπιέρχεται ἐπὶ τῆς ψυχῆς, τὴν γεμίσει μὲ θαυμασιμῶν καὶ τὴν διαγαύρει καὶ συντελεῖ ὅστε νὰ νημάξῃ κανεὶς δι: ἕ νεκρὸς μάρτυρος συμπεροσέχεται, εἶναι παρὼν καὶ παρακολουθεῖ τὰ τελοῦμενα. **C** Αὐτὸς λοιπὸν ποὺ ὁπίστη αὐτὴν τὴν ἐπιβρασιον ψεύγει ἀπὸ ἐκεῖ γεμιστὸς προθυμίαν διὰ τὴν χριστιανικὴν ζωὴν καὶ ἐντελής νέος ἄνθρωπος (ἢ τὰφοι συντελοῦν ὅστε οἱ ζῶντες νὰ παντίζονται αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἀποβῆναι. Αὐτὸ δὲ ἠμπορεῖ νὰ τὸ μέρη κανεὶς, ἂν ἐνδοξοσθῆ αὐτοὺς ποὺ κενθῶν, οἱ ὅποιος εὐθὺς ὡς πληρώσαν τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν, τοὺς φωνάζουν μὲ τὰ ὀνόματά των ἀπὸ τὰ πρόθυρα ἀκούει, ὅταν νὰ δέξονται, ἀντὶ τῆς λαϊκονοθήσεως, τοὺς νεκροὺς νὰ ἐστασιον ὄρθουσι. Πάλαι δὲ ποὺ κατελήθησαν ἀπὸ ἀφῆρονται πάθος μετέβηον τὰ μνημεῖα τῶν νεκρῶν εἰς μόνον κατοικίαν. **D** Ἀρραλὶς δὲ ἂν ἐκ ἐρατῶν τούτων, ἔκν ἔκν ἠθάσαντο κάποιον παρηγορίαν ἀπὸ τῆς θέας τῶν τάφων. Διὰ τὴν ἡμῶν ἀναφέρουσι εἰς τὸν τόπον καὶ τὸν τάφον, ἀφοὶ καὶ μόνον τὸ εἶναι ἐνός εὐδμήματος ποὺ ἀκαλθῶντος καὶ ἡ ἀνάμνησις ἐνός λόγου του, διαγαύρουν τὴν ψυχὴν καὶ ἐνδύχουν τὴν μήνην τοῦ ἀθανάτου. Δι:

αὐτοὺς τοὺς λόγους μᾶς ἀρτίστην ὁ Θεὸς τὰ λείψανα τῶν ἁγίων. **12.** Καὶ δι: αὐτὸς λέγει ταῦτα ἔχει ἕξει λόγους ὅστε ἀπὸ ὑπερηφάνειας, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁραλῆσιν οὐκ, ἠμποροῦν νὰ τὸ πιστοποιήσουν καὶ τὰ θαύματα ποὺ γίνονται καθημερινῶς ἀπὸ τοὺς μάρτυρας καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ποὺ προστρέχουν εἰς αὐτοὺς. **E** Ἐἴ ἴσοι δὲ καὶ τὰ μετὰ τὸν θάνατον κατορθώματα τοῦ μακαρίου αὐτοῦ ἀδελφοῦ. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἐπέστη ὅπως εἶχε ζῆσθαι καὶ παρήλα πολλὸς χρόνος μετὰ τὴν ταφήν, ὅστε νὰ ἀπομείνου εἰς τὴν κορὴν μόνον ὄστα καὶ σκόνη, κάποιος ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα βασιλέων ἀπεφῆσαι νὰ μεταπερῆ ἢ λαϊκονοθήσῃ εἰς τὸ γνωστὸν προάστειον εἰς ἄσφην. Ἡ ἀπόφασις δὲ αὐτῆ ἐλήθη, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς παρεκίνησεν εἰς τοῦτο τὸν βασιλέα. Μόλις δηλαδὴ διεπίστωσεν δι: τὸ χωρίον ἐτελειωμένον ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν νέων, **556** **A** καὶ ὅπως κινήσων νὰ μὴ τὸ πλησιάζουν κἀν οἱ σοβαροῦτεροι καὶ αὐτοὶ ποὺ ἠθέλον νὰ ζῶν μετρημένην ζωὴν, διὰ νὰ τὸ σῶσθ ἀπὸ τῆς κινδύου ἐπιβράσει, ἐστειλε αὐτὸν ποὺ διὰ τὸ ὑπερηφάνει ἀπὸ τὴν προσβολῆν. Ὁ Θεὸς δηλαδὴ ἐξημοῦργησε τὴν ἄσφην ὄραϊν καὶ ἐλυσιτικὴν, καὶ λόγῳ τῆς ἀφῆσις τῶν ὀδάτων, καὶ λόγῳ τοῦ κλιματοῦ, καὶ λόγῳ τῆς διαμορφώσεως τοῦ τοπίου, καὶ λόγῳ τῆς πραότητος τῶν ἰσχυρῶν, ἔχει θεοβαλῶς διὰ ν' ἀνακουσθήσῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ δοξάζωμεν εἰς αἰῶνας τῆς τῶν ἀριστοτέρων Θεῶν. Ὁ ἄσφης τῆς σωτηρίας μας ἦμος, ποὺ κἀναι κατέχευον τῶν θυρεῶν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ἀντίθετον, ἀφοῦ ἐκείνησε μὲ τὸ πλῆθος τῶν διαβρωμένων νέων καὶ μὲ τὴν παρουσίαν τῶν βαρμῶν τὸ χωρίον, ἐπέλασε δι: αὐτὸ ἕνα αἰσχρὸν μῦθον, ὅστε νὰ ἀποδείξῃ δι: αὐτοὺς τὰ πικροκετήματα τοῦ προάστειου εἰς τὸν δαιμόνα. Ὁ μῦθος αὐτοῦ εἶναι ὁ ἔξης. **B** Ἡ ἄσφην ἦτο κατὰ τὸν εὐθὴν κῆρην τοῦ ποταμοῦ Αἰθῶνος. Εἶναι συνήθεια αὐτῶν ποὺ ἐπίστανται εἰς τὴν πλάνην νὰ ἰσχυρίζονται δι: οἱ ποταμοὶ γεννοῦν καὶ τὰ τέκνα αὐτὰ νὰ τὰ μεταμορφώσουν κατόπιν εἰς ἀφῆσις ἀνικημένα καὶ νὰ πλάθουν καὶ ἄλλα παρῆμοια τερατογενήματα. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν κῆρην, ποὺ ἦτο ποτὸ ἕμωρρη, λέγουν δι: τὴν εἶδη κάποιος ὁ Ἀπόλλων, καὶ ἀπὸ τῆς κατεβῆσε διὰ νὰ τὴν συλλάβῃ. Ἡ δὲ νῆς ἔραυε διὰ νὰ σιθῇ, δοτῆθ δὲ τελικῶς εἰς τὸ πρόσπειον. Ἡ μήτηρ ὄμως αὐτῆς, ἡ γῆ, τὴν ὑπερηφάνει ἐναντι αὐτῆς τῆς προσβῆσθαι, διότι ἠναίεν ἀμέσως καὶ ἐβέχθη ἐνός τῆς τὴν παρῆθεν, ἀντὶ δὲ τῆς κῆρῆς ἔφησε νὰ εὐτροπῇ φυτῶν. **C** φέρων τὸ ὄνομα τῆς. Ὁ ἀκόλατος ὄμως ἐραστής, ἐπειδὴ ἀπέτυχεν εἰς τὰ σκέδιὰ του νὰ κἀμῃ ἔρωτα μὲ τὴν κῆρην, ἐνηγκαλισθῇ τὸ φυτὸν καὶ

εκαμὲ πλεόν ἰδικά του καὶ τὸ φυτόν καὶ τὸν τόπον. Μάταια λοιπὸν πάντοτε εἰς τὸ χωρίον καὶ τὸ προσημῖ καὶ τὸ ἀγαθὸν περιωσώτερον ἀπ' ἑλγὴν τὴν γῆν. Διέταξέ δὲ καὶ τὸν τότε βασιλεὺς νὰ οὐκοδομηθῆσιν ναὸν καὶ θωρῶν πρὸς τιμὴν του, διὰ τὴν ἡγορῆσιν ἔτσι ὅσο τὸ ὄνομα τοῦ Ἀπόλλωνος κρητιζόμενος διαίμων νὰ παρηγορῆ τὴν μαγίαν του διὰ τοῦ τόπου. Ὁ μῦθος λοιπὸν ἦτο αὐτὸς, ἡ διαθήκη ἡμῶν ποῦ ἀπροβλεπτοῦ ἀπὸ τὸν μῦθον, δὲν ἦτο πλεόν μῦθος. Ἐπειδὴ δὲ γλαθὴ οἱ νέοι, ἔσως εἶπα, ἐπερφόρουν καὶ ἐράλλυνον τὸ κάλλος τοῦ προσώτου, συγχέοντες ἔτσι διὰ διασκεδάσεως καὶ μέθης, Ὁ θεὸς ἢ διόβολος νὰ προκόψῃ αὐτὸ τὸ κακόν, ἔπλασε τὸν μῦθον καὶ ἐνκατέστησε τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα εἰς τὸν ναὸν, ὥστε ἡ ἱστορία αὐτὴ νὰ γίνεσθαι εἰς τοὺς νέους κινήτρον διὰ μεταλιερέως αἰσχρότητας καὶ ἀσκαθείας. Διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν λοιπὸν ἀπὸ τὰ μεγάλα αὐτὰ κακὰ ἐπενόησεν αὐτὸ τὸ τέχνημα ὁ βασιλεὺς, νὰ μεταφέρει δηλαδὴ τὸν ἅγιον καὶ νὰ σταθῆ τὸν λατρὸν εἰς τοὺς πύργους. Διότι ἔστιν δι' αὐτοῦσας διαταγῆς ἀπηγορεύσεν ὁ βασιλεὺς τὴν ὄψιν τῶν κατωκίων τῆς πόλεως ἐπισκοπῆν τοῦ προσώτου, δὲ ἡμενηνέτω τοῦτο ὡς δέησις τῆς τυραννικῆς τοῦ ἡγευσίας, Ἐ τῆς σκληρότητας καὶ τῆς ἀπειθευσίας του. Ἐάν δὲ διηκριθῆσιν δὲ οἱ πλεόν σοβαροὶ καὶ μετρημένοι νὰ μεταβιάνουν, ἀπηγορεύεται δὲ διὰ τοὺς αἰσχροὺς καὶ ἀκόλαστους, δὲ ἦτο ἀνεφάρμοστος ἡ διαταγὴ καὶ θὰ ἐγίνοντο καθήμερηνος δίκαια διὰ τὴν ἀρευνῶσιν τὴν ζωὴν τοῦ καθενός. Διὰ τοῦτο ὡς μόνον ἀρίστην διέθεδος ἀπὸ τὰς συμφορὰς αὐτὰς ἐκρήθη ἡ παρουσία τοῦ ἁγίου, διότι ἐπίσταται ὁ βασιλεὺς δὲ ὁ μάρτυς ἦτο ἱκανὸς νὰ διαλύσῃ τὴν δύναμιν τοῦ διαίμωνος καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὴν διαφορὰν τῶν νέων. Καὶ δὲν ἐπιφύσθη εἰς αὐτὴν του τὴν ἐλπίδα. Διότι, μόλις πλεοστάθιν καλεῖ εἰς τὴν Δάφνην καὶ ἀντικρίσῃ. 557 Ἀ μόλις εἰσέλθῃ εἰς τὸ πρόσωτον, τὸν πρὸς τιμὴν τοῦ μάρτυρος ἀνεγερθέντα ναὸν, αὐστέλλεται, ἔσως ὁ νέος ποῦ ἔλαβεν εἰς κάποιον συμπόσιον νὰ παρίσταται ὁ παιδαγωγός, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν παρουσίαν του μόνον τὸν προτρέπει νὰ πῆ καὶ νὰ φάσῃ κατὰ τὸν πρόποντα τρόπον, καὶ νὰ ἐμύλησῃ ὁμοίως καὶ νὰ γλάσῃ, προσέτων εἰς τίποτα νὰ μὴ ὑπερβῆ τὸ μέτρον καὶ κατασφύγγῃ τὴν φήμην του. Ἀποῦ δὲ ἀπὸ τὴν θέαν τοῦ ναοῦ γίνῃ ἐκλασθέτερος καὶ φωνασθῆ τὸν ἅγιον, ἔρχεται ἄμεσως εἰς τὴν λαίμαυροθήκην, καὶ ἀποῦ καταλυγῆ περιωσώτερον ἔχει καὶ ἀποδόξῃ τὴν περὶ τὰ πνευματικὰ ἐμύλειαν, φάσκει μὲ ἀνεπιτηρομένην τὸ φρόνημα. Καὶ αὐτοὺς μὲν ποῦ ἀπὸ τὴν πόλιν ἔρχονται πρὸς τὸ χωρίον τοὺς ὑποδέχεται εἰς τὸν ὄρθον ἀνάμην, καὶ τοὺς ἀποστέλλει ἅ ἅπαντας νὰ ἀπολαύσων τὴν Δάφνην μὲ σωροσίνην, ὥσθιν νὰ τοὺς λέγγῃ ἕκαστος τὸ φαλιμῶν

χωρίον Ἀγαλιεσθε τῷ Κυρίῳ ἐν τρώμῳ (Ψαλμ. 2, 11) προσθέτων καὶ τὸ ἀποστολικόν, «Ἔστε ὁδοῖτες, εἰτε πύνατε, εἰτε πὶ ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. 10, 31). Αὐτοὺς δὲ ποῦ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν πόλιν μετὰ τὴν διασκιάσαν, ἐν ἀντίθεσιν λόγῳ μεθόμοιο διασκαῶς νὰ ἀπορρίθουν τὸν γαλιμῶν καὶ νὰ καταλήθων εἰς κρασιλῆν καὶ εἰς ἀναρμόστους διασκεδάσεως, ἀποῦ τοὺς δεχθῆ μεθουμένους εἰς τὸ κατασφύγγῶν του, δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ ἐπιστρέθουν εἰς τὰς οἰκίας των μὲ τὴν ἐλπίδην ἀπὸ τὴν μέθην, ἀλλ' ἀποῦ τοὺς συνεισῆ μὲ τὸν φόβον, τοὺς ἀπαναφέρει εἰς τὴν ἴδιαν νηφαλίαν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν εἶχαν καὶ πρὶν περιπέσων εἰς τὴν μέθην. Διότι ἡ χάρις τοῦ μάρτυρος ὡς C λεπτὴ ἀδρα φασὶ ἀπὸ παντοῦ αὐτοῦ ποῦ ἐπισκίπτανται τὸν ναὸν, ἔχει δαδάλως ὡς ἀλοήγη ἀδρα ποῦ αἰξάνει τὰ σῶματα, ἀλλ' ὡς ἀδρα πνευματικὴ, ἡ ὁποία εἰσπρηχμένη ἐντός τῆς ψυχῆς, τὴν ὀδηγεῖ εἰς σωφρονα βίαν, περιπέσσει κατὰ γῆινον ἄραος, καὶ ἔτσι τὴν ζευκουράζει καὶ τὴν ἐλαφρύνει, αὐτὴν ποῦ προσηγομένους ἦτο βαρὰ καὶ πεσμένη εἰς τὴν γῆν.

18. Ἡ ὁρασίτης λοιπὸν τῆς Δάφνης προεκλαίει πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς πλεόν ἐδικάρους. Ὁ μάρτυς δὲ πὴν νὰ καθέται πρὸς αἰτίαν παρημονεῖ: τοὺς ἐπισκίπτας καὶ τοὺς συλλαμβάνει: καὶ ἀποῦ τοὺς προθεσθῆ καταλήθλων, τοὺς ἀφήνει κατέων νὰ ἀπολαύσων ἐκ κάλλος τοῦ προσώτου ἔχει κατὰ αἰχρὴν τρόπον ἀλλὰ συμπερπασθῆ. Ὁ Ἐπειδὴ ἐπιλάθῃ οἱ ἄνθρωποι, ἄλλοι μὲν ἀπὸ ἀλλοφροῦν, ἄλλοι δὲ ἐξ αἰτίας τῶν φροντίων τῆς ζωῆς δὲν ὄθλων νὰ ἐπισκίπτανται τὰς λαίμαυροθήκας τῶν μαρτύρων, ἐπρονόησεν ὁ θεὸς νὰ προεκλινῶσθαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ νὰ θεραπεύσωνται ἔτσι ψυχικῶς. Ἡμοιάζει δὲ αὐτὸ μὲ τὸ νὰ πρὸθῃ κανεῖς ἐν ἡμέρας τὸ φάρμακον κάτω ἀπὸ ἄθρον γαλιμῶν, ἐπειδὴ ὁ ὁδοῖτης δὲν εἰσεται νὰ λάθῃ ὀφέλιμα φάρμακα. Μετὰ ἀπὸ μακροχρόνιον λοιπὸν θεραπευαίαν ἔρθεσαν εἰς τὸ σημάτων νὰ ἐπισκίπτανται: τὸ πρόσωτον ἔχει μόνον διὰ τὴν διασκεδάσεως, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπιθυμῶν νὰ ἐπισκερθεῖ τὸν ἅγιον, Ἡλλοῦ δὲ οἱ πλεόν συνεισὶ ἀνεπιθῶν εἰς τὸ πρόσωτον μόνον διὰ τὸν ἅγιον, οἱ κάποιος κατέων αὐτὸν καὶ διὰ τὰ δῶ. Ἐ οἱ πλεόν ἀπελαίς δὲ μόνον διὰ τὰς διασκεδάσεως. Ὅταν φέθων δὲ τοὺς καλεῖ ὁ μάρτυς καὶ τοὺς προσέπει τροφήν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του τράπεζαν καὶ ἔτσι ἀποῦ τοὺς ὀφίλῃ καλῶς δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ πάθων ὀδδὸν κακόν. Καὶ αὐτὸ ποῦ συμβαίνει ἔχει, τὸ νὰ συνεισεται δηλαδὴ κάποιος μαλθακὸς ποῦ ἀδιδόρους καὶ νὰ σῶσεται μέσα ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν παθῶν, εἶναι ἔτσι ἔτσι ἡαυμοστέων μὲ τὸ νὰ πῆσιν κανεῖς μέσα εἰς τὴν κάμ-

νον και να μη **558** Α πάθη τίποτε από την φωσφάν. Διότι μολονό-
 τι ή κατίης και ή παράλογος τόληη και ό είνος και ό κόρος της
 διασκεδάσεως περιουκλώνουν τον νουν χειρότερα και από την
 φωσφάν, ή θεα του άγιου ενεργει ως ερώτος ή οποια, αφού πείσθ
 εις την ψυχην, αποκομίζε: την φλόγα, σπαματά την πυρκαϊάν,
 και ενσταλάζει εις τον νουν πολλήν ειλιάδουαν. Καί' αυτών τον κρά-
 τον καθήγγησαν ό άγιος την τυραννικήν ήξουσίαν της άμαρτίας.
 Πως όμως κατέλασε την δυνανην του όπυ τον 'Απόλλωνα κρυπτο-
 μένου δαιμονος; Έν πρώτοις με τό να καταστήσθ ανενεργητον και
 την παρουσίαν του δαιμονος και την εκ του μύθου ειλιάδην, τελικώς
 δε με τό να εκδιώξθ τον ίδιον τον 'Απόλλωνα. Β Ποίν όμως σάς
 εκθέσω τον τρόπον της εκδιώξεως, θέλω να σηματώσατε τό εξής,
 ότι δέν τον ήξεδιώξαν άμέσως μόλις ήλθεν εις τό προάστειον, αλλά
 τον ήχρήσταντο πριν τον εκδιώξθ, του ήλθειας τό στόμα και τον
 ήνεφάνωσε πλέον ήλιαν και από τους λίκους. Τό ότι δέν τον ή-
 νίκησε, ένθ' αόριστατο άκαθή εις τό χωρίον, δέν είναι μικρότερον
 από την εκδιώξην. Και αυτές που προηγουμένως ήγγατα παντα-
 χοι τους πάντας δέν ήτόλμησε ούτε την ακούην του άγιου Βασιλέα
 ν' άντιματωπίσθ. Είναι τόσον μεγάλη των άγιων ή δύναμις, όσα
 έν όση μόν ζούν ούτε τάς σκιάς και τά ήνδύματά των άνέχονται
 οι δαιμονες, όταν αποθένουν δέν κρέμουν ήμερός εις τάς λαίλαγα-
 θήμας των. Όταν, άν κανείς δέν πιστεύη εις τάς θαυμαστάς των
 αποστόλων πράξεις, δε ήβη τά παρήνα και δε σταματήσθ κάποτε
 την ήθικαντροπίαν τον. Διότι αυτός ό θεός που ήτο τό καύχημα των
 Έθνηκων. C ήπαισαν άμέσως να γαυγίξθ και τίποτε δέν ήλεγεν, ή-
 σαν να ήτο κόρος του ό μάρτυς και τον ήπεριήρακ. Καί' ενουμί-
 σθη καί' άρχην ήτι αυτός ήγινε, επειδή δέν του προσφέρουτο θυσιαί
 και δέν ήτελείτο ή ήπόδεικος ήαρεσία. Ακριβώς τόσα είναι ή
 συμπεριφορά των όπυ τά ήνάματα των ειδωλολατρικών θεών κρυ-
 πτομένον δαιμόνων' όταν τους λατρεύουν με τάς όρατάς των κρη-
 άτων και την κατην και τά ήρατα, τρέχουν ως κηροόδοι και
 λαίμαργοι σκύλοι να παραστούν δια να τά γυθουν όταν όμως δέν
 ήπαρξθ κανείς που να τους τά προσφέρει, είναι όσαν να αποθνή-
 σκουν από την καταν. Όταν λοιπόν τελούνται αι θυσιαί και αι
 αίσχρα τελειουργεία των —διότι και τά μυστήριά των δέν είναι
 τίποτε άλλο παρά D παρόνομοι ήρωτες και προσβολαί των τέκνων
 και διασφοραί των γάμων και διαλύσεις των οικογενειών άφήνει
 δε τώρα τους ήγριους φόνους και τά πλέον παρόνομα των φόνων
 δαιμονα— όταν λοιπόν ήτελοούνται ταυτα παρερισκογται οι δαι-
 μονες και είνερνίνονται, άκαθή και έν αυτώ που τό τελούν είναι

ήγάμηματά και άπαταθνες και διασφοραί' ή μάλλον αυτώ που
 τά τελούν είναι πάντοτε αυτώ του είδους ήθροποι. Διότι συναιός
 και σιωφρον ήθροπος δέν τά άνεχεται τίτοιαν διασκεδάσαν και
 μύθη, ούτε να εκστομίζθ ό ήλιος αίσχρος λόγους ούτε να άκούθ
 να τους εκστομίζουν άλλοι. Ε 'Αγ όμως ήνδιαφέρεται ό δαίμων δια
 την όρατην των ανθρώπων και είχε κάποιαν ήρηδοτήγια δια την
 αίσχραν αυτών που τον παραβόλλουν, ήπρεπε να μη ζυγθ τίποτε
 παριστότερον από τον ήρωτον βιον και την ήρηδοτήγια της διαγωγής
 και να άφίγη δια εκείνον να αίσχρα συμτόμα. Επειδή όμως τί-
 ποτε δέν ήπιθουον αυτώ περισσότερο από την άπόλειαν των
 ανθρώπων, ισχυρίζονται, ότι τερνίνται και τέρνονται με αυτώ, που
 άνετρεπον συνήθος την ζωην μας και ήκρίζουον δια τά καλά.